

Ruumiillisia asioita

Ἰλμαυς μὴ διακρίνων τὸ σῶμα (1. Kor. 11:29) kontekstissaan

Itä-Suomen yliopisto

Filosofinen tiedekunta

Teologian osasto

Pro gradu -tutkielma, kevät 2017

Eksegetiikka

Aki Lahti, 177169

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO – UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Tiedekunta – Faculty Filosofinen tiedekunta		Osasto – School Teologian osasto		
Tekijä – Author Lahti Aki Eero Olavi				
Työn nimi – Title Ruumiillisia asioita. Ilmaus $\mu\eta\ \delta\iota\alpha\kappa\rho\acute{\iota}\nu\omega\nu\ \tau\omicron\ \sigma\omega\mu\alpha$ (1. Kor. 11:29) kontekstissaan.				
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages	
Eksegetiikka	Kandidaatintut- kielma Pro gradu -tut- kielma Aineopintojen tutkielma Sivuainetut- kielma	26.5.2017	66 s.	
Tiivistelmä – Abstract				
<p>Tämän tutkielman tehtävänä on tutkia jakeen 1. Kor. 11:29 tulkintoja sen kontekstissa, erityisesti ilmauksen $\mu\eta\ \delta\iota\alpha\kappa\rho\acute{\iota}\nu\omega\nu\ \tau\omicron\ \sigma\omega\mu\alpha$ osalta. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitä Paavali tarkoittaa argumentoinnillaan jakeessa 1. Kor. 11:29, joka sijaitsee jaksossa 1. Kor. 11:17–34, ja samalla selvittää, onko Paavalilla jotain sanottavaa nykypäivän keskusteluun ehtoollisyhteystä.</p> <p>Tutkimus koostuu johdantoluvusta ja kahdesta pääluvusta. Ensimmäisessä pääluvussa esitellään jakeesta 1. Kor. 11:29 tehdyt päätulkintavaihtoehdot ja saadaan näin kokonaiskuva siitä, miten jaetta on selitetty tutkimuksessa. Päätulkintavaihtoehtoja esitellessä on keskitytty ilmauksen $\tau\omicron\ \sigma\omega\mu\alpha$ tulkintaan, koska siitä on tutkijoiden keskuudessa suurin erimielisyyttä.</p> <p>Toisessa pääluvussa muodostetaan jakeen 1. Kor. 11:29 tulkinta yhteydessä sen kontekstiin. Koska tutkimuksessa on yleisesti jätetty liian vähälle huomiolle konteksti ja välittömässä kontekstissa sijaitsevien konjunktioiden ($\omega\sigma\tau\epsilon, \delta\epsilon$ ja $\gamma\alpha\rho$) huomioiminen tulkittaessa jaetta 1. Kor. 11:29, keskitytään tässä tutkimuksessa näiden seikkojen tutkimiseen. Lisäksi kohdistetaan erityistä huomiota jakeen välittömässä kontekstissa sijaitsevien monitulkintaisten sanojen ($\delta\iota\alpha\kappa\rho\acute{\iota}\nu\omega, \epsilon\nu\omega\chi\omicron\varsigma$ ja $\acute{\alpha}\nu\alpha\zeta\iota\omega\varsigma$) merkityksiin ja Paavalin kirjeiden käsikirjoitusten koptioitsijoiden mahdollisesti tekemien lisäysten kertomaan tulkintaan jakeesta 1. Kor. 11:29. Lopuksi tässä tutkimuksessa päädytään perustelluimpaan tulkintaan jakeen 1. Kor. 11:29 tulkinnasta kontekstissaan ja muodostetaan johtopäätökset jakeen merkityksen pohjalta koskien myös ehtoollisyhteyttä.</p> <p>Tutkimus väittää sen tuloksena, että jae 1. Kor. 10:17 on paras tulkinta-avain Paavalin argumentaatiolle jakeissa 1. Kor. 11:17–34. Sen valossa tulkittuna ”ruumis” jakeessa 1. Kor. 11:29 on yhtä aikaa Kristuksen ruumis leivässä ja Kristuksen seurakuntaruumis. Koska korinttilaiset syövät Kristuksen ruumiin, he yhdistyvät sen kautta yhdeksi seurakuntaruumiiksi. Tämän kokonaisuuden pyhyttä ei saa rikkoa. Tästä seuraa se, että jakeiden 1. Kor. 10:17; 1. Kor. 11:17–34 tutkimuksella on sanottavaa keskusteluun ehtoollisyhteystä. Eksegetiikka tarjoaa pohjan, jolta hermeneutiikka voi luontevasti jatkaa. Pelkästään hermeneutiikkaan ei kuitenkaan tarvitse ehtoollisyhteyden pohtijan turvautua, vaan eksegeettinen tutkimuskin antaa selviä rajoja ehtoollisyhteydelle.</p> <p>Tutkimus tekee ymmärrettävämmäksi sitä, miksi eräät kirkot rajoittavat ehtoolliselle pääsyä. Paavalin mukaan riidat eivät kuulu ehtoollisen vieton yhteyteen. Näyttäisi siltä, että on perusteltua katsoa Paavalin ajatelleen riidoilla laajempaa kokonaisuutta kuin pelkästään vähempiosaisen sortamista tai muuta kelvotonta ehtoollisen nauttimista.</p>				
Avainsanat – Keywords Ehtoollinen, ehtoollisyhteys, Herran ateria, Paavali, eksegetiikka, ruumis				

Tiedekunta – Faculty Philosophical Faculty		Osasto – School School of Theology		
Tekijä – Author Lahti Aki Eero Olavi				
Työn nimi – Title Bodily businesses. Phrase <i>μη διακρίνων τὸ σῶμα</i> (1 Cor 11:29) in the context.				
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages	
Biblical Studies	Kandidaatintutkielma	26.5.2017	66 p.	
	Pro gradu - tutkielma			x
	Aineopintojen tutkielma			
	Sivuainetutkielma			
Tiivistelmä – Abstract				
<p>The purpose of this study is to examine interpretations of the verse 1 Cor 11:29 in its context. Specially interest is in phrase <i>μη διακρίνων τὸ σῶμα</i>. The goal of this study is to discover what Paul implies with his argumentation in the verse 1 Cor 11:29 and at the same time to investigate what Paul has to say to present conversation about admission to the Lord's Supper.</p> <p>This study consists of an introduction and two main chapters. The first chapter presents the main alternative interpretations that are proposed in the Pauline studies. These presentations focus interpretation of the noun <i>τὸ σῶμα</i> because the greatest disagreements among scholars are about its meaning.</p> <p>In the second main chapter makes interpretation of verse 1 Cor 11:29 in its context. Generally, Pauline scholars have not largely examined the verse 1 Cor 11:29 in its context, nor the conjunctions (<i>ὥστε</i>, <i>δὲ</i> and <i>γὰρ</i>). Therefore, the second chapter is about the interpretations of this verse in its near context. In addition, this study also focuses on the ambiguous words <i>διακρίνω</i>, <i>ἔνοχος</i> and <i>ἀναξίως</i> in the near context of the verse 1 Cor 11:29 and to the interpretation which the provides copyists of the manuscripts have perhaps had. Finally, this study presents the most reasonable interpretation of the verse 1 Cor 11:29 in its context, and makes conclusions about this interpretation.</p> <p>This study claims that verse 1 Cor 10:17 is a key element in interpreting 1 Cor 11:17–34. Thus, one could argue that “the body” in the verse 1 Cor 11:29 is, on the one hand, the body of Christ in the bread, while on the other hand, the body of Christ as the church. Because the Corinthians eat the body of Christ they are in communion with each other through it and that way they become one church body. The holiness of this unity can not be broken. Therefore, one can claim that the study of the verses 1 Cor 10:17; 1 Cor 11:17–34 can expand the conversation of the admission to the Lord's Supper. Biblical studies provide the framework from where hermeneutic can continue. When considering the admission to the Lord's Supper, one does not have to focus only on the hermeneutics, since biblical studies provide clear boundaries to the admission to the Lord's Supper.</p> <p>This study conveys more understandable reasons to why some churches create boundaries to the admission to the Lord's Supper. According to Paul, disagreements do not belong to the Lord's Supper. Thus, It is reasonable to claim that Paul though that disagreements have broader implications than only to oppress those who are disadvantaged, or other unworthy ways of celebrating the Lord's Supper.</p>				
Avainsanat – Keywords				
Holy communion, admission to the Lord's Supper, Lord's Supper, Paul, biblical studies, body				

Sisällys

Johdanto	1
1 Ilmaisu τὸ σῶμα päätulkintamalleissa	5
1.1 Kristuksen todellinen ruumis leivässä.....	5
1.2 Kristuksen seurakuntaruumis	9
1.3 Vertauskuva Kristuksen kuolemasta	14
1.4 Yhtä aikaa Kristuksen ruumis ja seurakuntaruumis.....	17
2 Jakeen 1. Kor. 11:29 tulkinta kontekstissaan.....	22
2.1 Monitulkintaisten sanojen merkitykset.....	22
Verbi διακρίνω jakeessa 1. Kor. 11:29	23
Adjektiivi ἔνοχος jakeessa 1. Kor. 11:27	29
Adverbi ἀναξίως 1. Kor. 11:27	31
2.2 Jakeiden 1. Kor. 11:17–32 narratiivi	34
2.3 Konjuktioiden ὡστε, δὲ ja γὰρ merkitys	35
Konjunktio ὡστε.....	36
Konjunktio δὲ.....	37
Konjunktio γὰρ.....	39
Johtopäätökset	40
2.4 Käsikirjoitusten kopioitsijoiden tulkinnat	42
2.5 Substantiivi τὸ σῶμα jakeessa 1. Kor. 11:29.....	44
2.6 Johtopäätöksiä suhteesta ehtoollisyhteyteen.....	58
Johtopäätökset	64
Lähteet ja kirjallisuus	67
Lähteet	67
Apuneuvot	67
Kirjallisuus	69

Johdanto

Ehtoollinen on koettu tärkeäksi osaksi jumalanpalveluselämää kaikissa suurissa kirkkokunnissa. Ehtoollisen viettoon sisältyy asetussanojen, ehtoollisaineiden jakamisen, leivän ja viinin nauttimisen lisäksi se, keiden kanssa käydään viettämään ehtoollista. Tätä kutsutaan ehtoollisyhteydeksi. Ehtoollinen mielletään usein rakkauden ateriaksi. Miksi eräät kirkot kuitenkin rajoittavat ehtoolliselle pääsyä, jopa silloin kun kyseessä on kastettu kristitty?

Suomen evankelisluterilaisen kirkon piispainkokous asetti syksyllä 2015 työryhmän selvittämään mahdollisuutta kirkon ehtoollisyhteyden laajentamiseen. Työryhmän raportti¹ valmistui keväällä 2016. Raportti ei viittaa kertaakaan Raamattuun selvittäessään kysymystä ehtoollisyhteydestä. Raamatun näkökulma aiheeseen on kuitenkin tärkeä ja sitä olisi hyvä tutkia.

Herran aterian² viettoon liittyy paljon kirjoituksia Uudessa testamentissa. Synoptiset evankeliumit kuvaavat Jeesuksen ateriyhteyttä syntisten kanssa. Niistä löytyvät myös Herran aterian asetussanat³. Lisäksi Apostolien tekojen mukaan ensimmäiset Jeesuksen seuraajat ”mursivat leipää” keskinäisessä yhteydessä (Apt. 2:42). Tässä tutkimuksessa keskitytään kuitenkin vain yhteen sekä tutkijoiden keskuudessa että kirkollisessa keskustelussa ongelmia aiheuttaneeseen raamatunkohtaan, jota on käytetty perustelemaan Herran aterialle osallistumisen rajoittamista.

Tärkeä Herran aterian viettoon liittyvä raamatunkohta on 1. Kor. 11:17–34. Tässä jaksossa Paavali käsittelee ongelmaa korinttilaisten Herran aterian viettoon liittyen. Tämän jakson ymmärtämisen kannalta keskeinen jae on 1. Kor. 11:29. Tämän jakeen tulkinta ratkaisee sen, käsitteleekö Paavali jaksossa (11:17–34) yhtä vai kahta ongel-

¹ [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/18584BB811EDD97AC2257F8C00482965/\\$FILE/Selvitys-ehtoollisvieraanvaraisuudesta.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/18584BB811EDD97AC2257F8C00482965/$FILE/Selvitys-ehtoollisvieraanvaraisuudesta.pdf). Viitattu 14.11.2016.

² Käytän ehtoollisesta ilmaisua Herran ateria, koska se on ilmaisuna neutraalimpi kuin ehtoollinen, ja se kuvaa hyvin aterian luonnetta Ensimmäisessä korinttilaiskirjeessä. Käsite ”Herran ateria” kuvaa korinttilaisten yhteistä aterian viettoa, jossa he söivät leipää ja joivat viiniä maljasta Jeesuksen ohjeistamalla tavalla osana nk. rakkauden ateriana.

³ Käytän ilmaisua ”ehtoollisnarratiivi”, koska ”ehtoollisen asetussanat” on liian sisällöllisesti latautunut ilmaisu.

maa korinttilaisten ehtoollisen vietossa ja miten nämä ongelmat mahdollisesti suhteutuvat toisiinsa. Keskeinen ilmaus jakeessa 29 on μή διακρίνων τὸ σῶμα. Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää jakeen 1. Kor. 11:29 merkitys kontekstissaan (1. Kor. 11:17–34) ja se, voisiko tällä merkityksellä olla sanottavaa keskusteluun nk. ehtoollisyhteydestä.

Jae 1. Kor. 11:29 luetaan Nestle-Alandin Novum Testamentum Graecen 28. edition mukaan:

ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ διακρίνων τὸ σῶμα

Kirkkoraamattu 1992⁴ kääntää jakeen: ”Se, joka syö ja juo ajattelematta, että kysymys on Kristuksen ruumiista, syö ja juo itselleen tuomion.”

Kirkkoraamatun käänöksessä on ongelmia. Siihen on lisätty sanoja, joita alkutekstissä ei ole, kun kääntäjät ovat yrittäneet tulkita jakeen merkitystä. Kirkkoraamatun kääntäjät eivät kuitenkaan ole lisäyksineen olleet yksin. Jo varhaisessa vaiheessa on mahdollisesti ollut epäselvyyttä jakeen lukutavan kanssa. Valtaosa varsinkin myöhäisemmistä käsikirjoituksista⁵ lisäävät sanan ἀναξίως (”arvottomasti/arvottomalla tavalla”) ilmauksen ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων jälkeen, sekä jakeen loppuun ilmauksen τοῦ κυρίου (”Herran”) yrittäen näin selventää Paavalin vaikeaselkoisia sanoja.

Kirjaimellinen käänös jakeelle 1. Kor. 11:29 kuuluu: ”sillä joka syö ja juo tuomion itsellensä syö ja juo ei tunnista ruumista.”

Lisäysten kanssa: ”sillä joka syö ja juo arvottomasti tuomion itsellensä, syö ja juo ei tunnista ruumista herran”.

Nämä ”lisäsanat” pyrkivät selventämään lyhempiä⁶ lukutapoja.⁷ Bruce Metzgerin mukaan ei ole olemassa hyvää syytä ajatella, että sana/sanat olisivat olleet käsikirjoituksessa alun perin.⁸ Pohdin silti myös näiden lisäsanojen merkitystä jakeen tulkinnan kannalta.

⁴ Vuonna 1992 käyttöön otettu kirkkoraamattu (KR92). Käytän muutoin vuosina 1933 (Vanha testamentti) ja 1938 (Uusi testamentti) käyttöön otettua kirkkoraamatua, ellen toisin mainitse.

⁵ Ks. esim. \mathcal{N}^2 , \mathcal{C}^3 , D, F, G, L, P, 1505, 1881c.

⁶ Ks. \mathcal{P}^{46} , \mathcal{N}^* , A, B, \mathcal{C}^* , 6, 33, 1739.

⁷ Ks. esim. Fee 2014, 618.

⁸ Metzger 1994, 496.

Paavalin sanat jakeessa 1. Kor. 11:29, etenkin ilmaus $\mu\eta\ \delta\iota\alpha\kappa\rho\acute{\iota}\nu\omega\nu\ \tau\acute{o}\ \sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$, ovat aiheuttaneet vuosien mittaan paljon keskustelua tutkijoiden keskuudessa. Paavalin ilmauksen selitysritykset voidaan tiivistää kolmeen päätulkintavaihtoehtoon: (1) Paavalin sanat $\mu\eta\ \delta\iota\alpha\kappa\rho\acute{\iota}\nu\omega\nu\ \tau\acute{o}\ \sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$ tarkoittavat eron tekemistä Herran aterialla leivässä olevan todellisen Kristuksen ruumiin⁹ ja tavallisen ruuan välillä.¹⁰ (2) Paavalin sanat viittaavat tavallisen kokoontumisen ja Herran aterialle kokoontumisen – Kristuksen seurakuntaruumiin¹¹ yhteen kokoontumisen – erottamiseen toisistaan, eli seurakuntaruumiin erottamiseen muista kokoontumisista.¹² Ja (3) korinttilaiset eivät tunnista Herran ruumista, joka kuvaa hänen kuolemaansa, kun he syövät. Eli ”ruumis” on vertauskuva Kristuksen kuolemasta uskovien puolesta.¹³ Lisäksi neljänneksi tulkintavaihtoehdoksi kutsun 1. ja 2. tulkintavaihtoehdon yhdistelmää.

Tämä tutkimus koostuu kahdesta osasta. Ensimmäisessä pääluvussa esittelen tarkemmin, miten jakeen 1. Kor. 11:29 ymmärtämisen kannalta keskeistä ilmausta $\mu\eta\ \delta\iota\alpha\kappa\rho\acute{\iota}\nu\omega\nu\ \tau\acute{o}\ \sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$ on tulkittu, painottuen ilmaisun $\tau\acute{o}\ \sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$ tulkintaan, koska suurimmat erimielisyydet jakeen tulkinnassa kohdistuvat sen tulkintaan. Toisessa pääluvussa tutkin jakeen 1. Kor. 11:29 tulkintaa kontekstissaan. Aloitan tutkimalla jakeessa ja jakeen 1. Kor. 11:29 välittömässä kontekstissa olevien vaikeaselkoisten ilmausten $\delta\iota\alpha\kappa\rho\acute{\iota}\nu\omega$, $\acute{\epsilon}\nu\omicron\chi\omicron\varsigma$ ja $\acute{\alpha}\nu\alpha\xi\acute{\iota}\omega\varsigma$ merkityksiä. Jatkan tutkimalla konjunktioiden $\acute{\omega}\sigma\tau\epsilon$, $\delta\grave{\epsilon}$ ja $\gamma\grave{\alpha}\rho$ merkitystä jakeille 1. Kor. 11:27–29 ja selvittämällä kopioitsijoiden tulkintoja jakeelle 29. Tämän jälkeen muodostan oman tulkintani ilmauksesta $\tau\acute{o}\ \sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$ jakeessa 1. Kor. 11:29, sulkemalla pois muut tulkintavaihtoehdot, ja sen jälkeen päättämällä

⁹ Eron tekemisen tulee mahdollisesti tapahtua myös maljassa/viinissä olevan todellisen Kristuksen veren ja tavallisen juoman välillä.

¹⁰ Tämä tulkintavaihtoehto juontaa juurensa kristinuskon ensimmäisiltä vuosisadoilta (ks. esim. Justinus Marttyyri, Ensimmäinen apologia, 1:66), ja se on saanut kannatusta sekä idässä (ks. esim. Johannes Krysostomos, Opetuspuheita Ensimmäiseen kirjeeseen korinttilaisille, homilia 28) että lännessä (ks. esim. Augustinus, On John, sect. 62) läpi kristillisen kirkon historian (Thiseltonin [2000, 892] mukaan näkemyksen kannattajia ovat olleet mm. Tuomas Akvinolainen, Petrus Lombardus ja Theodore Beza), ja jota tukevat myös modernit tutkijat. Kaikki tämän tulkintamallin edustajat ovat yhtä mieltä siitä, että kreikan ilmaus $\tau\acute{o}\ \sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$ jakeessa 1. Kor. 11:29 viittaa leivässä olevaan Kristuksen todelliseen ruumiiseen Herran aterialla.

¹¹ Tarkoitan Kristuksen seurakuntaruumiilla yhteen kokoontunutta Kristukseen uskovien seurakuntaa, joka on yksi vaihtoehto, jota Paavali Kristuksen ruumis-ilmauksella voi vertauskuvallisesti tarkoittaa.

¹² Tämä tulkintavaihtoehto selittää Paavalin sanojen viittaavan erityisesti uskovien seurakuntaan Kristuksen ruumiina. Tulkinnan on mahdollisesti kehittänyt Candidus Fuldalainen 800-luvulla (ks. McGrath 2012, 585–586), pohtiessaan ehtoollisnarratiiveja. Näyttäisi siltä, että suurin osa uusimmista tutkijoista seuraa tätä tulkintamallia.

¹³ Tämä tulkintavaihtoehto on syntynyt niiden tutkijoiden toimesta, jotka eivät ole vakuuttuneet kahden edellisen vaihtoehdon perusteluista.

omaan tulkintaani. Toisen pääluvun loppuun teen johtopäätökset jakeen 1. Kor. 11:29 tulkinnasta kontekstissaan, erityisesti suhteessa ehtoollisyhteyteen. Lopuksi kokoan yhteen johtopäätökset tutkimuksesta.

1 Ilmaisu τὸ σῶμα pääntulkintamalleissa

Tässä pääluvussa esittelen johdantoluvun yleiskatsausta tarkemmin, miten tutkimuksessa jaetta 1. Kor. 11:29 on tulkittu. Keskityn erityisesti ilmauksen τὸ σῶμα (”ruumis”) tulkintaan, koska tutkimuksessa siitä on ollut suurimpia erimielisyyksiä. Ilmauksen μὴ διακρίνων merkityksiin paneudun pääluvussa 3. Tutkimuksessa esitetyt tulkintavaihtoehdot voidaan jakaa neljään¹⁴ pääntulkintavaihtoehtoon, joista yksi voidaan nähdä kahden muun vaihtoehdon yhdistelmänä. Tämän yhdistelmän olen sijoittanut viimeiseksi, luvun loppuun. Esittelen tulkintavaihtoehdot yksitellen.

1.1 Kristuksen todellinen ruumis leivässä

Tässä alaluvussa esittelen, miten ilmaisua μὴ διακρίνων τὸ σῶμα on tulkittu Kristuksen todellisena ruumiina leivässä. Tämän tulkintamallin edustajat ajattelevat, että Kristuksen todellinen ruumis on jollakin tavalla Herran aterialla nautitussa siunatussa leivässä.¹⁵ Mahdollisia käännöksiä tässä tulkintamallissa jakeelle 1. Kor. 11:29 voisivat olla:

”Sillä hän, joka syö ja juo, syö ja juo tuomion itsellensä, jos ei tee erotusta leivässä olevan Herran ruumiin ja tavallisen leivän välillä”.

Tai:

”Sillä hän, joka syö ja juo, syö ja juo tuomion itsellensä, koska ei tee erotusta leivässä olevan Herran ruumiin ja tavallisen leivän välillä”.

Huomion arvoista käännöksissä on partisiipin μὴ διακρίνων kohdistuminen verbeihin ”syödä ja juoda” subjektin ”syöjän ja juojan” sijaan. Lisäksi tämän selitysmallin tutki-

¹⁴ Lisäksi Gordon Feen (2014, 625, nootti 164) mukaan A. Ehrhardt on esittänyt artikkelissaan Holy Sacrament and suffering (kirjassa *The Framework of New Testament Stories* [1964], 256–274) oman poikkeavan selityksensä, jonka mukaan ”ruumis” ymmärretään ihmisen omana itsenänsä, mikä sitten pitäisi erottaa tuomion prosessista, joka on käynnissä Herran aterialla. Tulkinnassa on kuitenkin liian monta olettamusta ilman perusteluita, eikä se lopulta edes ratkaise jakeen. 1. Kor. 11:29 tulkinnan ongelmaa.

¹⁵ Poikkeuksen tekee Norman Hillyer (1970, 1066–1067), joka edustaa siinä mielessä puutteellisesti tulkintamalli 1:stä, että hän ajattelee leivän vain merkitsevän (signify) Kristuksen ruumista.

joiden kesken on erimielisyyttä siitä, pitääkö partisiippi $\mu\eta \delta\iota\alpha\kappa\rho\acute{\iota}\nu\omega\nu$ kääntää konditionaalisesti (”jos”) vai kausaalisesti (”koska”). Tämän ryhmän edustajille asialla näyttäisi olevan merkitystä, toisin kuin muiden tulkintamallien edustajille.¹⁶

Osa tämän tulkintamallin tutkijoista ajattelee, että tässä kohdassa $\tau\acute{o} \sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$ viittaa ainoastaan Kristuksen ruumiiseen Herran ateriasa, tai he eivät ainakaan mainitse muita mahdollisuuksia.¹⁷ Toisten mielestä $\tau\acute{o} \sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$ viittaa ensisijaisesti Kristuksen ehtoollisessa jaettavaan ruumiiseen, mutta he voivat ajatella sen viittaavan toissijaisesti myös Kristuksen seurakuntaruumiiseen.¹⁸ Ensimmäisen korinttilaiskirjeen luvun 11 jae 29 kuuluu laajempaan jaksoon 11:17–34, jossa Paavali käy käsiksi väärinkäyttöihin Herran aterian yhteydessä Korintissa.

Konteksti luvussa 1. Kor. 11 antaa ymmärtää, että ilmaus $\tau\acute{o} \sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$ jakeessa 11:29 viittaa Jeesuksen todelliseen ruumiiseen leivässä, Herran ateriasa. Tämä käy ilmi jakkeista 11:24 ja 11:27.¹⁹ Kristuksen ruumis ($\sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$) jakeissa 10:16, 17 on liian kaukana²⁰, jotta Paavali voisi viitata siihen ainakaan ensisijaisesti.²¹ Muut viittaukset ”ruumiiseen” luvussa 11 viittaavat Kristuksen todelliseen ruumiiseen leivässä (11:24: $\tau\omicron\upsilon\tau\acute{o} \mu\acute{o}\upsilon \acute{\epsilon}\sigma\tau\iota\nu \tau\acute{o} \sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$ [”tämä on minun ruumiini”]) ja 11:27, jossa Herran ”veri” on yhdessä hänen ”ruumiinsa” kanssa). Tämä edellyttää, että ”ruumis” jakeessa 11:27 (kuten myös jakeissa 11:24 ja 11:29) viittaa ruumiiseen, jonka Kristus on ihmisten puolesta antanut ja joka syödään yhdessä leivän kanssa Herran ateriasa. Jos ”ruu-

¹⁶ Ks. esim. Barrett 1968, 273. Conzelmann 1975, 202. Fee 2014, 622; nootti 159.

¹⁷ Ks. esim. Kaila 1931, 83. Lenski 1998, 482.

¹⁸ Ks. esim. Lockwood 2000, 408. Thurén 2008, 149. Ks. myös Thurén 1997, 451. Nikolainen (1986, 94–95) painottaa myös Jeesuksen uhrikuoleman muistamisen merkitystä.

¹⁹ Gibbs 1995, 157–158. Lockwood 2000, 402. Thurén 2008, 148–149.

²⁰ Ajatus esiintyy useammalla tutkijalla (Ks. esim. Barrett 1968, 275; Lockwood 2000, 402; Thiselton [2000, 893], joka vetoaa perusteluksi Barrettiin), mutta kukaan ei näyttäisi perustelevan sitä kovin huolellisesti.

²¹ Lockwood 2000, 408.

mis” jakeessa 11:27 selitetään kuivainnollisesti viittaamaan vain seurakuntaan Kristuksen ruumiina, mihin sitten Herran ”veri” viittaa? ²² Seurakuntaa ei ole koskaan kutsuttu Kristuksen vereksi.²³

Paavali jatkaa sujuvasti ehtoollisen asetussanojen (1. Kor. 11:23–26) ajatusta jatkaen jakeessa 27 vahvistaen sen, että leivän syömisessä ja viinin juomisessa Herran ateriasa aterioija suullaan vastaanottaa Kristuksen ruumiin ja veren. Tästä voidaan päätellä, että Herran aterialla aterioija nauttii Kristuksen ruumiin ja veren riippumatta siitä, uskooko hän siihen vai ei. Jos leivän ja viinin vastaanottaja ei usko nauttivansa Kristuksen ruumista ja verta ehtoollisessa, hän nauttii ne tuomioksensa (11:29–30).²⁴ Paavali varoittaa arvottoman syömisestä seurauksista (11:27). Arvottomalla syömisellä hän tarkoittaa käyttäytymistä, jota on kuvattu jakeissa 11:20–22 ja 11:29–30. Korinttilaiset tekivät syntiä ”uskoa vastaan”²⁵, koska he eivät ymmärtäneet sitä, että he Herran ateriasa vastaanottavat Herran ruumiin ja veren (11:29–30). Lisäksi korinttilaiset tekivät syntiä ”rakkautta vastaan”, koska he halveksivat ja häpäisivät köyhiä ja tarpeessa olevia (11:20–22). Se mitä Paavali sanoi eräistä korinttilaisista luvussa 1. Kor. 8:12, on totta myös tässä: synnintekeminen heikkoja ja vajavaisia vastaan on sama asia, kuin tekisi syntiä Kristusta vastaan.²⁶

Paavali ei tyytynyt käsittelemään vain korinttilaisten ongelmien horisontaalista tasoa, vaikka korinttilaiset olivat tehneet syntiä erityisesti horisontaalisella tasolla, eli toisiaan vastaan. Enemminkin syy, jonka vuoksi (γὰρ, 11:23) hän kieltäytyi kiittämästä heitä (11:22) seuraa niistä realiteeteista, jotka tulevat Herran ateriasa. Korinttilaisten oikea ja ensisijainen ongelma olikin tämä: koska he olivat syömässä ja juomassa

²² Robertson & Plummer huomaavat ongelman ja yrittävät korjata sen: ”...me voimme [veri-sanon käyttöä] verrata Ignatioksen järjestyttävään sanoihin, että ’Jeesuksen Kristuksen veri on rakkaus’ (Room. 7; Trall. 8).” Robertson & Plummer 1914, 252. Näyttäisi kuitenkin siltä, että Ignatiokseen vetoaminen on aika kaukaa haettua. Kirjeessä trallianslaisille Ignatios ei puhu Herran ateriasa, ja Kirjeessä Roomalaisillekin yhteyden löytäminen vaatii kyseenalaista tulkintaa: ”...Minun rakkauteni on ristiin-
naulittu eikä minussa ole tulta, joka etsisi aineellisuutta ruokaan. Päin vastoin minussa on elävä vesi, joka puhuu, ja se sanoo sydämessäni: Isän tykö! En ole mieltynyt katoavaan ruokaan enkä tämän elämän nautintoihin. Tahdon Jumalan leipää, nimittäin Jeesuksen Kristuksen lihaa, hänen, joka on Daavidin siemenestä, ja ruoakseni tahdon hänen vertansa, nimittäin katoamatonta rakkautta”. Ignatios, roomalaisille, 7. Käännös Koskeniemi 1989, 89. Vaikka Ignatios puhuisikin Herran ateriasa puhuessaan verestä ruokana, niin on vaikea nähdä, että Ignatios tässä ymmärtäisi veren ehtoollisnarratiiviin liittyen Kristuksen rakkautena.

²³ Lockwood 2000, 402.

²⁴ Lockwood 2000, 400.

²⁵ Termit ”uskoa vastaan” ja ”rakkautta vastaan” ovat Lockwoodilta (2000, 399).

²⁶ Lockwood 2000, 399.

Herran ateriaa arvottomalla tavalla, he olivat syyllisiä syntiin Herran ruumista ja verta vastaan. Paavalin ajatusten rakenne vaatii johtopäätöksen, että heidän kriittisin laiminlyöntinsä oli "erottaa" heidän osallisuutensa ehtoollisella saatavan Kristuksen ruumiin kautta Kristukseen.²⁷

Jakeet 11:27–29 muodostavat yhden kokonaisuuden, eikä niitä voi erottaa toisistaan.²⁸ Niiden välillä on yhteys. Paavali esittää ongelmansa jakeessa 11:27, ratkaisu ongelmaan on jakeessa 11:28 ja jae 11:29 ilmoittaa syyn sille, miksi korinttilaisten täytyy ottaa huomioon kehotus jakeessa 11:28 ja näin välttää tekemästä jakeessa 11:27 kuvailtua syntiä. Paavalin argumentaation yhtenäisyys jakeissa 11:27–29 vaatii, että "ruumiin" täytyy viitata Kristuksen sakramentaaliseen ruumiiseen jakeessa 11:29, kuten myös jakeessa 11:27.²⁹ Lisäksi kokonaisuus (11:27–29) rakentuu ehtoollisnarratiivin kertovan jakson (11:23–26) yhteyteen, ja ehtoollisnarratiivin oikea ymmärtäminen on Paavalin korjaus jakeiden 11:17–22 ongelmaan.³⁰

Jakeiden 11:27–29 suhde toisiinsa voidaan kuvata seuraavalla tavalla:³¹

(j. 27) Tilanne esitetään: ongelma Korintissa.

"joka kelvottomasti syö tätä leipää tai juo Herran maljan, hän on oleva syyllinen Herran ruumiiseen ja vereen..."

(j. 28) Kontrasti: kehotus, joka ratkaisee ongelman jakeessa 27.

"Koetelkoon siis (δὲ³²) ihminen itseänsä, ja niin syököön tätä leipää ja juokoon tästä maljasta"

(j. 29) Perustelu tai syy, miksi jakeen 28 kehotus on tarpeellinen.

"Sillä (γὰρ³³), joka syö ja juo, syö ja juo tuomion itsellensä, jos hän ei erota ruumista."

²⁷ Gibbs 1995, 157.

²⁸ Lockwood 2000, 402–403.

²⁹ Lockwood 2000, 402–403.

³⁰ Jae 1. Kor. 11:27 liittyy edeltävään jaksoon 11:23–26 liittäväällä konjunktiolla "Ὡστε ("sen tähden", eli sen tähden, mitä juuri on sanottu). Chemnitzia (1979, 127) seuraten Lockwood 2000, 399. Tämän liittymisen tunnustaa myös Fee 2014, 619. Jakso 1. Kor. 11:23–26 on Paavalin ratkaisu ongelmaan, joka on esitetty jakeissa 11:17–22. Moffatt 1938, 163. Gibbs 1995, 156–157. Murphy-O'Connor 1998, 122.

³¹ Admission to the Lord's Supper 1999, 15.

³² Konjunktio δὲ liittää jakeen 1. Kor. 11:28 jakeeseen 11:27.

³³ Konjunktio γὰρ liittää jakeen 1. Kor. 11:29 jakeeseen 11:27.

Luonnollisin suunta etsiä merkitystä ilmaisulle τὸ σῶμα jakeessa 11:29, on edeltävistä jakeista 11:27 ja 11:28. Kun merkitystä etsitään tältä suunnalta, sana τὸ σῶμα ilmauksessa μὴ διακρίνων τὸ σῶμα, viittaa Kristuksen ruumiin todelliseen läsnäoloon leivässä.³⁴

Myös retorinen rakenne jakeissa 11:27–29 on tärkeä, erityisesti suhteessa jakeisiin 11:30–32. Jae 29 sopii yhteen loogisesti osana jakeiden 11:27–29 alayksikköä,³⁵ mitkä yhdessä ovat kohde sanalle "se" ("sentähden", διὰ τοῦτο) jakeessa 11:30. Kun Paavali kirjoittaa jakeessa 11:30, "sentähden", "se" viittaa jakeisiin 11:27–29. Nämä kolme jaetta ovat yhdessä se perusta, jolle johtopäätös jakeissa 11:30–32 rakentuu.³⁶

Gregory Lockwoodin mukaan voidaan jakeista 1. Kor. 11:17–34 tehdä seuraavat eksegeettiset johtopäätökset: (1) Ruumiin erottamatta³⁷ jättäminen on arvotonta syömistä. (2) Pastoraalista kaitsentaa tarvitaan määrittelemään, kuka voi osallistua Herran aterialle. (3) Hajaannus seurakunnassa voi vaatia, että jotkut uskovat suljetaan Herran aterialta, ja (4) implisiittisesti tästä voidaan päätellä, että erot tunnustuskuntien³⁸ välillä voivat vaatia joidenkin uskovien sulkemisen Herran aterialta.³⁹

1.2 Kristuksen seurakuntaruumis

Seuraavaksi esittelen tulkintavaihtoehtoa, jossa kreikan ilmaisu τὸ σῶμα jakeessa 1. Kor. 11:29 merkitsee Kristuksen seurakuntaruumista. Tämä malli näyttäisi olevan nykyisin tutkijoiden enemmistön suosiossa.⁴⁰ Tämän selitysmallin edustajat voisivat kääntää jakeen 1. Kor. 11:29 näin:

"Sillä nuo, jotka syövät ja juovat tekemättä eroa Kristuksen seurakuntaruumin kokoontumisen ja muiden kokoontumisten välillä, syövät ja juovat tuomion itsellensä".

³⁴ Lockwood 2000, 405. Tämä on suunta, johon suurin osa myöhäisemmistä käsikirjoituksista katsoo. Sanat "Herran ruumis" (τὸ σῶμα τοῦ κυρίου) ovat suurimmassa osassa myöhemmistä kreikan käsikirjoituksista.

³⁵ Das 1998, 199–201.

³⁶ Admission to the Lord's Supper 1999, 15.

³⁷ "To discern".

³⁸ "Denominations".

³⁹ Lockwood 2000, 401.

⁴⁰ Samaan tulokseen on päätyneet myös Thiselton 2000, 893.

Huomion arvoista käännöksessä on tietoinen genetiivin, ”Kristuksen”, lisäys⁴¹ seuraten käsikirjoitusten enemmistöä, ja ”ruumiin/seurakunnan erottamisen” kohdistuminen subjektiin, ”syöjiin ja juojiin”, verbien ”syödä ja juoda” sijaan.

Korinttilaisten ateria Kristuksen kunniaksi on kääntynyt hänen halveksunnakseen. Tämä tapahtuu kahdella tapaa: (1) ne, joilla on syötävää ja juotavaa, ovat loukanneet ja häpäisseet niitä, joilla ei ole, koska he ovat syöneet etukäteen tai torjuvat heidät omalta aterialtaan (1. Kor. 11:21). (2) Näin toimimalla ne, joilla on, ovat loukanneet Herraa itseään muistelemalla häntä väärällä tavalla. Herran kuoleman kautta aikaansaadun pelastuksen olisi kuulunut yhdistää heidät ”yhdeksi”, eikä synnyttää hajaannusta, niin kuin korinttilaisten tämänhetkinen ateriointi antaa ymmärtää. Jakeiden 1. Kor. 11:27–32 tarkoituksena on korjata väärinkäytökset varoittamalla korinttilaisia Jeesukseen uskovia niistä suorista seurauksista (jake 30), jotka seuraavat heitä, jos he eivät erota seurakuntaruumiiksi kokoontumista muista kokoontumisista aterialle.⁴² Korinttilaiset ovat hajottaneet pyhän yhteisön. Paavali ei siedä hajaannusta Herran aterian vieton yhteydessä (1. Kor. 11:22).⁴³

Paavali aloittaa (1. Kor. 11:27) argumentaationsa jatkamalla samojen kielikuvien käyttöä kuin edellisissä jakeissa (23–26). Paavali varoittaa, että ne jotka syövät kelvottomalla tavalla, aivan niin kuin korinttilaiset uskovat ovat tehneet, ovat vastuussa Kristuksen kuolemasta, jota heidän tulisi julistaa Herran aterialla syynä pelastukseensa. Tämän jälkeen Paavali esittää lääkkeen ongelmaan: jokaisen tulee tutkia itseänsä ennen syömistä (jake 28), etteivät he joutuisi Jumalan tuomion kohteeksi (jake 29). Kyseinen syöminen ”kelvottomaan tapaan”, joka siis tuo Jumalan tuomion, on kuvattu jakeessa 29 syömiseksi ilman ”ruumiin tunnistamista” (μη διακρίνων τὸ σῶμα). Tässä ”ruumis” tarkoittaa seurakuntaa, kuten jakeessa 1. Kor. 10:17⁴⁴. ”Ruumiin erottamista” seuraa profeetallinen ilmoitus (j. 30) siitä, että jotkut nykyiset sairaudet ja kuolemat ovat läsnä olevia osoituksia Jumalan tuomiosta, koska korinttilaiset eivät ole erottaneet seurakuntaruumista muista kokoontumisista aterioimaan. Paavalin argumentointi päättyy (jakeet 31–32) sanaleikkiin tuomioiden teemasta, missä Paavali

⁴¹ Ks. esim. Fee 2014, 618.

⁴² Fee 2014, 618.

⁴³ Orr & Walther 1976, 270.

⁴⁴ ”Koska leipä on yksi, niin me monet olemme yksi ruumis; sillä me olemme kaikki tuosta yhdestä leivästä osalliset” (1. Kor. 10:17).

toistaa, mitä on juuri edellä sanonut (jakeet 28–30). Jos korinttilaiset olisivat tutki-
neet itseänsä (ks. jae 28), he eivät olisi kokeneet ”tuomiota” (jae 30). Toisaalta ky-
seessä oleva tuomio tarkoittaa, että korinttilaisia on rangaistu. Rankaisemisen tarkoi-
tuksena on, että korinttilaiset eivät joutuisi lopullisesti tuomittaviksi muiden ihmisten
kanssa.⁴⁵

Usein on huomioitu, että tässä kirjeessä Paavali toistuvasti järjestää materiaalinsa
kolmiosaiseen rakenteeseen, jossa ensimmäinen ja kolmas osa vastaava toisiaan.⁴⁶
Tässäkin jaksossa (1. Kor. 11: 17–34) on kyseessä kolmiosainen rakenne. Jakeissa
11:17–22 Paavali käsittelee Korintin seurakunnan tilannetta, jossa korinttilaisten kes-
kuudessa syntyneistä puolueista seuraa se, että Herran aterialla ei vietetä oikein.⁴⁷ Ja-
keissa 11:23–26 Paavali käsittelee Herran aterialla Herran kuoleman julistuksena. Hän
on myös asettanut ehtoollisnarratiivin tukemaan reaktiotaan korinttilaisten käyttäy-
tymiseen yhteisöaterioilla.⁴⁸ Kolmannessa ja viimeisessä jaksossa (11:27–32) on nuh-
detta muistuttava ”puheensäepari”⁴⁹, jossa hän käyttää toista persoonaa, mikä osoit-
taa, että Paavalilla on Korintin konkreettinen tilanne taas mielessään.⁵⁰ Ensimmäinen
ja kolmas osa (11:17–22 ja 11:27–32) ovat suhteessa toisiinsa ongelman ja ratkaisun
muodossa. Korintin seurakunnassa muodostuneet puolueet ovat merkki siitä, että
yhteisö ei ole ymmärtänyt oikein Kristuksen ruumiin luonnetta. Luonnonmukaista yh-
teyttä, jonka pitäisi sitoa uskovat toisiinsa, ei ole joko tunnustettu tai käsitetty.⁵¹ Vää-
rinkäytökseen syyllistyneet henkilöt eivät hyväksyneet uutta liittoa (11:25), joka oli
tehty Jeesuksen kuoleman (veri) kautta. Tästä johtuen syyllisyys kohdistui sekä seu-
rakuntaa että Kristusta vastaan, joka kuoli.⁵² Yhteisöllinen selitys näin olleen korostaa
sekä yhteyttä Paavalin ajatuksiin että sen relevanttiutta Korintin tilanteeseen.⁵³

⁴⁵ Fee 2014, 618–619.

⁴⁶ Ks. Luvut 1.Kor. 1:18–2:5; 3:5–4:5; 12–14.

⁴⁷ Orr & Waltherin mukaan syöminen ja juominen arvottomalla tavalla viittaavat toisten Herran aterialle osallistuvien huonoon kohteluun. Paavalin syyte koskee Kristuksen ruumiin vahingoittamista rikkomalla uskovien keskinäisen yhteyden (10:16–17), erityisesti rikkomalla köyhiä vastaan (11:21–22). Tämän on Herran aterian väärin viettäminen. Orr & Walther 1976, 273.

⁴⁸ Orr & Walther 1976, 273.

⁴⁹ ”Discourse couplet”.

⁵⁰ Orr & Walther 1976, 273–274.

⁵¹ Murphy-O’Connor 2009, 217.

⁵² Orr & Walther 1976, 273–274.

⁵³ Murphy-O’Connor 2009, 217.

Kristuksen seurakuntaruumis -tulkinnan puolesta tärkeimmät perustelut ovat (1) ”ruumiin” (τὸ σῶμα) maininta yksinään, ilman viittausta maljaan; ja (2) tulkinta ”ruumiista” Kristuksen seurakuntaruumiina järkevöittää sen, mikä olisi muuten epätavallisen lyhyt aiheesta poikkeaminen jakeessa 1. Kor. 10:17.

(1) Osa tutkijoista näkee kaksi erilaista selitystä ”ruumiille” rinnakkaisina jakeissa 1. Kor. 11:27 ja 29.⁵⁴ Huolimatta joistakin samankaltaisuuksista, eroavaisuudet ovat merkittävämpiä. Erityisesti ”ruumiin” käyttäminen ehdottomalla tavalla⁵⁵ ilman genetiivi määrettä ja ”maljan” rinnakkaisuuden maininnan puuttuminen. Ensin Paavali kirjoittaa: ”niin usein kuin te syötte tätä leipää ja juotte tämän maljan” (j. 26). Sitten hän kirjoittaa: ”syö tätä leipää ja juo Herran maljan”, jatkaen ”Herran ruumis ja veri” (j. 27), ja lopulta ”ja syököön tätä leipää ja juokoon tästä maljasta” (j. 28). Jakeessa 29 Paavali kuitenkin mainitsee vain ”ruumiin”, ”malja” katoaa yhtäkkiä. On vaikea väittää, että kyseessä on lyhennelmä ”Herran ruumiista ja verestä”, koska Paavali muualla mainitsee molemmat halutessaan viitata molempiin, ”ruumiiseen” sekä ”vereen”. Lisäksi määreen ”Herran” puuttuminen näyttää tarkoituksenmukaiselta, koska se löytyi edellisestä rakenteesta (j. 26–27), kun viitattiin aterian aineksiin (leipään ja maljaan).⁵⁶

(2) Paavalin viittaus pelkkään ”ruumiiseen” (1. Kor. 11:29) järkevöittää sitä, mikä olisi muuten epätavallisen lyhyt aiheesta poikkeaminen jakeessa 1. Kor. 10:17. Paavali selittää (10:17) pelkän leivän merkitystä ja julistaa, että he kaikki (Paavali ja korinttilaiset uskovat) ovat osallisia tästä yhdestä leivästä, ollen siten ”yksi ruumis”, yksi kokonaisuus. Vaikka tällä selityksellä leivälle/ruumiille on oma merkityksensä edeltävässä argumentissa (10:14–22), on perusteltua ajatella, että selitys oli tarkoitettu ennakoimaan sen käyttöä sekä käsittelyssä olevassa kohdassa (11:27–32) että tulossa olevassa kohdassa (1. Kor. 12:12–27). Lisäksi on tärkeää huomata, että jae 10:17 antaa ainoan selityksen pelkälle ”ruumiille” koko Uudessa testamentissa. Ehtoollisnarratiivissa ja käytettynä yhteydessä maljaan ”ruumis” viittaa Kristuksen todelliseen ruumiiseen, joka annettiin kuolemaan ristillä. Jakeessa 11:29 ”ruumis” ilmenee yksin, ilman ”maljaa”, joten tässä ei ole kyse Kristuksen todellisesta ruumiista, joka naulittiin

⁵⁴ Kristuksen todellinen ruumis leivässä jakeessa 1. Kor. 11:27 ja jakeessa 29.

⁵⁵ ”Absolute use of ‘the body’”.

⁵⁶ Fee 2014, 623.

ristiin. Ne, jotka syövät tämän yhden leivän, heidän tulee ymmärtää itsensä yhtenä seurakuntaruumiina kaikkine vikoineen ja erilaisuuksineen. Nämä viat on asetettava syrjään ja sitten käytävä yhdessä aterialle, joka yhdistää aterioijat toisiinsa. Sen, joka aikoo antaa toisen merkityksen ”ruumiille” tässä jakeessa, täytyy selittää, miksi hän ei ota merkitystä jakeesta, jossa annetaan merkitys pelkälle ruumiille.⁵⁷

Charles Talbert on esittänyt tulkintamallin, jossa hän ratkaisee jakson 1. Kor. 11:17–34 tulkinnallisen ongelman kiastisten⁵⁸ rakenteiden kautta. Talbert päätyy kuitenkin perusteissaan samaan ratkaisuun kuin muut 2. tulkintavaihtoehdon kannattajat.

Jakeissa 1. Kor. 11:27–29 Paavali tarjoaa kaksi erilaista ratkaisua Herran aterian viettoon liittyvään hajaannukseen Korintissa. Nämä kaksi ratkaisua vastaavat kahteen syytteeseen jakeissa 11:17b–22. Ensimmäiseksi jakeissa 27–32 tulee Paavalin mukaan ”erottaa ruumis”, jossa ruumiilla tarkoitetaan Kristuksen seurakuntaruumista. Tämä jakso kulkee *aba'* mallin⁵⁹ mukaan:

(a) Vaara väärässä käyttäytymisessä jakeessa 1. Kor. 11:27

(b) Kehotus oikeaan käyttäytymiseen jakeessa 1. Kor. 11:28

(a') Vaara väärässä käyttäytymisessä jakeessa 1. Kor. 11:29–32

Jakeessa 11:27 (a) Paavali kirjoittaa: ”joka kelvottomasti syö tätä leipää tai juo Herran maljan, hän on oleva syyllinen Herran ruumiiseen ja vereen.” Olla syyllinen jonkun vereen, tarkoittaa vastuuta jonkun kuolemasta (5. Moos. 19:10). Syöminen ja juominen arvottomasti on selvennetty jakeessa 11:29. Tämä tarkoittaa Herran aterian viettämisen sijaan yksityisen aterian viettämistä (11:21). Jakeessa 11:29 Paavali kirjoittaa: ”Sillä, joka syö ja juo ilman ruumiin erottamista, syö ja juo tuomion itselleen.” Tässä kontekstissa, ”ruumiin erottamisessa” epäonnistuminen voi tarkoittaa vain kykenemättömyyttä käsittää uskovien yhteyttä, joka perustuu Kristuksen uhriin ja aktualisoituu pyhässä ateriasa (1. Kor. 10:16–17)⁶⁰. Tuomio on eritelty jakeessa 11:30:

⁵⁷ Fee 2014, 623–624.

⁵⁸ ”Chiastic”.

⁵⁹ Talbert (1989, 79ss) esittää tässä kiastisen *abá*-mallin. Kiastinen rakenne tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ensin esitetään ajatukset a, b ja c ja sitten kerrotaan niistä päinvastaisessa järjestyksessä c, b ja a. Vrt. Koskeniemi (”vedenjakajalla”) ja kiastinen rakenne jakeissa 1. Kor. 14:26ss. Tässä (1. Kor. 11) näyttäisi kuitenkin olevan kyseessä puutteellinen kiastinen rakenne (*aba' → a'ba* vrt. *abc → cba*).

⁶⁰ Ks. Didakhe 14:2: ”Älköön kukaan, joka on riidoissa kumppaninsa kanssa, tulko teidän joukkoonne, ennen kuin ovat sopineet keskenään, jottei teidän uhrinne saastuisi.” Käännös Koskeniemi 1989, 151.

”Sentähden onkin teidän joukossanne paljon heikkoja ja sairaita, ja moni on nukkunut pois.” Jo jakeissa 1. Kor. 10: 7–10 Paavali on käyttänyt esimerkkinä Israelin kansan varhaisia vaiheita erämaavaelluksella, näyttääkseen kuinka synnistä seuraa rangaistus, joka on toisinaan kuolema. Kolmannen sukupolven Tannassa⁶¹ R. Jose galilealainen on sanonut: ”Tule ja näe synnin kauhea seuraus. Ennen kultaisen vasikan tekoa, ei ollut verivelkaa, ei spitaalia Israelissa. Mutta niin pian kuin he tekivät syntiä, ongelmat alkoivat heidän keskuudessaan.”⁶² Paavalin varoittama rangaistus on korjaamaan pyrkivä, ei lopullinen (11:32). Huomioon ottaen vaaran osallistua Herran aterialle kelvottomasti (ts. ilman että erottaa ruumiin), jakeessa 11:28 (b) Paavali antaa kehotuksen oikeanlaisesta käyttäytymisestä: ”Koetelkoon siis ihminen itseänsä, ja niin syököön tätä leipää ja juokoon tästä maljasta.”⁶³

Toinen Paavalin ratkaisu korinttilaisten ongelmiin Herran aterian kanssa löytyy jakeista 1. Kor. 11:33–34a: ”Sentähden, veljeni, kun kokoonnutte aterioimaan, odottakaa toisianne. Jos kenellä on nälkä, syököön kotonaan, ettette kokoontuisi tuomiokseenne.” Ensimmäisen vuosisadan puolenvälin tiennoilla Korintissa vietettiin Herran aterialla yhteisöaterian yhteydessä. Korjatakseen väärinkäytökset Paavali käskii odottamaan toisia, ja jos on liian nälkäinen odottaaksensa, syököön kotona ennen kuin tulee paikalle.⁶⁴ Jakson (1. Kor. 11:17–34) ymmärtämisen kannalta on tärkeää olla erottamatta mitään toista ongelmaa korinttilaisten käyttäytymiseen liittyvästä perusongelmasta.⁶⁵

1.3 Vertauskuva Kristuksen kuolemasta

Tässä alaluvussa esittelen 3. tulkintavaihtoehdon ilmaisulle τὸ σῶμα jakeessa 1. Kor. 11:29. Tämä tulkintamalli on syntynyt niiden tutkijoiden toimesta, jotka eivät ole olleet tyytyväisiä kahteen muuhun perustulkintamalliin (1 ja 2). Tämän selitysmallin edustajat voisivat kääntää jakeen 1. Kor. 11:29 näin: ”Sillä kaikki jotka syövät ja juovat, syövät ja juovat tuomion itsellensä, jos he eivät tunnista, mikä tekee ruumista

⁶¹ Jerusalemin temppelin tuhoutumisen (70 jkr.) ja Babylonian talmudin (koottu 200–500 jkr.) välisen ajan rabiinien opetuksia kutsutaan Tannoiksi.

⁶² Sifre Neljännen Mooseksen kirjan luvun 5 jakeesta 1. Viitattu Talbertin (1989, 79) mukaan.

⁶³ Talbert 1989, 79.

⁶⁴ Talbert 1989, 80.

⁶⁵ Talbert 1989, 80.

erilaisen”.⁶⁶ Huomion arvoista käännöksessä on konditionaalinen partisiippi ”jos eivät tunnista”.

Jakeessa 1. Kor. 11:27 leivän samastaminen ruumiiseen merkitsee, että leipä on Kristuksen työn tuomiin hyötyihin osallistumisen väline. ”Ruumista” (1. Kor. 11:27) ei pidä tässä tulkita seurakunnaksi, koska Paavali lisää siihen veren. Jae 27 pitää tulkita jakeen 26 valossa. Syöminen ja juominen ovat yhdessä ja ne on tulkittu Herran kuoleman julistamisena, hänen ruumiinsa ja verensä on ymmärretty olevan meidän puolestamme annetut. Korinttilaiset eivät siis tunnista Herran ruumista, joka kuvaa hänen kuolemaansa, kun he syövät. Syöminen ja juominen arvottomasti vaarantaa sekä Kristuksen sovitustyön tarkoituksen että sen hengen, jossa se tehtiin, ja siten asettaa rikkojan niiden joukkoon, jotka olivat vastuussa ristiinnaulitsemisesta. Arvoton Herran aterian nauttija ei pääse osalliseksi Kristuksen sovitustyön hyvistä hedelmistä. Jotta tältä välttyttäisiin, täytyy Herran aterialle osallistujan tutkia itseänsä ja etenkin käytöstänsä. Paavali vaatii, että aterialle osallistujan pitäisi syventyä elämänsä ja käytöksensä moraaliseen tarkasteluun. Syyt, joiden vuoksi tulisi tutkia itseään, on annettu jakeessa 27 ja niitä jae 29 tarkentaa: ”Hän, joka syö ja juo, syö ja juo tuomion itsellensä, jos hän ei erota ruumista”. Jae kokonaisuudessaan koskee sitä, joka syö ja juo eli Herran aterialle osallistujaa. Tällainen osallistuja syö ja juo tuomion itsellensä eli osallistuja altistaa itsensä, ei viimeiselle tuomiolle, vaan Jumalan erityiselle tuomiolle. Tämä viittaa jakeeseen 27, jossa ”syyllinen” (ἔνοχος) on forenssinen sana. Tuomio-sanat ovat tavallisia tässä jaksossa: ”syyllinen” (jae 27), ”tuomio” (jae 29), διακρίνω jakeissa 29 ja 31, ”tuomita” jakeissa 31 ja 32, ”tuomita kadotukseen” (jae 32); vertaa myös ”tutkia” jakeessa 28. Kyseessä olevat korinttilaiset siis hankkivat tuomion, paljastavat oman syyllisyytensä, kun he tulevat yhdessä Herran aterialle. He paljastavat syyllisyytensä, koska eivät ”erota⁶⁷ ruumista”. Samaa verbiä διακρίνω käytetään refleksiivisenä jakeessa 31: ”jos olisimme tutkineet⁶⁸ itseämme” (vertaa jakeeseen 28).⁶⁹ Jae 11:31 on myös tärkeä jakeen 11:29 merkityksen mittari. ”Oikea tuomio” laajentaa sitä, mitä tarkoittaa olla identifioitu ja osallinen Kristuksen ristiin

⁶⁶ Barrett (1968, 273) kääntää kuitenkin samankaltaisesti kuin tulkintamalli 1. edustajat.

⁶⁷ ”Distinguish”.

⁶⁸ ”Examine”.

⁶⁹ Barrett 1968, 272–276.

tuomion odotuksessa.⁷⁰ Jae 29 on tulkittava rinnakkaisena jakeelle 27. ”Ruumis” (τὸ σῶμα) jakeessa 29 tulkitaan jakeen 27:n ”ruumiin ja veren” valossa.⁷¹

Kolmannen tulkintamallin edustajien voidaan katsoa antavan tukea kummallekin edelliselle tulkintamallille kritisoidulla niitä perustellessaan omaa tulkintamalliaan. Otfried Hofiuksen mukaan ”ruumis” jakeessa 1. Kor. 11:29 on *pars pro toto*⁷² ruumiille ja verelle.⁷³ Toinen selitysmalli ”ruumiista” Kristuksen seurakuntaruumiina venyttää⁷⁴ sanan διακρίνων merkitystä.⁷⁵ Lisäksi jae 1. Kor. 11:29 on liian kaukana jakeista 1. Kor. 10:16–17, jotta Paavali voisi viitata niihin ratkaisevana kehyksenä jakeen 11:29 ymmärtämiselle.⁷⁶ Toisaalta ei ole mahdollista, että tuomion perusta olisi Herran aterian elementtien (leipä ja malja) ja tavallisen ruuan erottamisen epäonnistumisessa. Tällainen erotus ei nouse jakeen (1. Kor. 11:29) kontekstista.⁷⁷

Sosiaalinen (yhteisöllinen) puoli on perustettu pelastavalle puolelle: tarkoitus on siis ymmärtää Jeesuksen sijaiskuoleman osallisuuden jakamisen seuraukset. Jakeiden 11:24 ja 11:27 konteksti on ratkaisevin, koska juuri se aiheuttaa muutoksia uskovien asenteissa ja käyttäytymisessä toisiaan kohtaan.⁷⁸

Joseph A. Fitzmyerin mukaan tulkintavaihtoehdon voisi tiivistää näin: ”Jakeiden 1. Kor. 11:24, 27 valossa, ruumiin tunnistaminen voisi tarkoittaa itsensä arvioimista tarkoituksessa syödä leipä ja juoda malja arvollisesti ’Herran ruumiina ja verenä.’ (11:27)”.⁷⁹

⁷⁰ Schrage 1999, 3:51–52. Viitattu Thiseltonin (2000, 893) mukaan.

⁷¹ Barrett 1968, 274.

⁷² Pars pro totolla tarkoitetaan puhekuviota, jossa osa merkitsee kokonaisuutta. Teinonen 1999, 246. Tässä tapauksessa osa eli ”ruumis” merkitsee kokonaisuutta eli ruumista ja verta Herran aterialla.

⁷³ Hofius 1993, 114; nootti 224. Viitattu Thiseltonin (2000, 893) mukaan.

⁷⁴ ”Strain”.

⁷⁵ Barrettin mukaan tällainen selitys tarvitsisi tuekseen ilmauksen τὸ σῶμα genetiivin kanssa (τὸ σῶμα τοῦ κυρίου), jotta se olisi edes mahdollinen. Barrett 1968, 275. Fitzmyerin mukaan merkitys venyy (to strain) erityisesti silloin, kun τὸ σῶμα on objektina. Fitzmyer 2007, 446. Kumpikaan ei kuitenkaan selitä tämän tarkemmin, mitä ”venyttämällä” tarkoitavat.

⁷⁶ Barrett 1968, 275. Jälkimmäistä perustelua tukee Marshall 1981, 114. Viitattu Thiseltonin (2000, 893) mukaan.

⁷⁷ Barrett 1968, 274.

⁷⁸ Wolff 1996, 279. Viitattu Thiseltonin (2000, 893) mukaan.

⁷⁹ Fitzmyer 2007, 446.

1.4 Yhtä aikaa Kristuksen ruumis ja seurakuntaruumis

Toisen pääluvun viimeisessä alaluvussa esittelen eräänlaisen tulkintavaihtoehtojen 1 ja 2 yhdistelmän, joka kuitenkin painottuu enemmän ensimmäisen tulkintamallin puolelle, koska toisen tulkintamallin kannattajat eivät näytä hyväksyvän Kristuksen todellista läsnäoloa leivässä Herran aterialla, kuten tämän neljännen mallin edustajat vaikuttavat tekevän.⁸⁰ Tämän tulkintamallin edustajat voisivat kääntää jakeen 1. Kor. 11:29 näin:

”Sillä henkilö, joka syö ja juo, syö ja juo tuomion itsellensä, jos hän ei erota/tunnista⁸¹ syömäänsä leipää Herran ruumiiksi.”

Neljännen tulkintamallin edustajien mukaan τὸ σῶμα viittaa Kristuksen todelliseen ruumiiseen (leivässä) Herran aterialla eli vertikaaliseen yhteyteen Kristuksen kanssa, joka nautitaan leivässä, mutta myös sen kautta syöjän yhteyteen toisten Herran aterialle osallistuvien kanssa, eli horisontaaliseen yhteyteen Herran aterialle osallistuvien kesken.⁸² Edustajat ovat kuitenkin lähtökohtaisesti varovaisia horisontaalisen yhteyden tulkinnoissaan.⁸³ Jakso (1. Kor. 11:17–34) on vaikea, koska Paavali kirjoittaa kahdesta ongelmasta yhtä aikaa: uskovien suhteista toisiinsa ja heidän suhteestaan Herraan ja hänen todelliseen ruumiiseensa ja vereensä.⁸⁴ On ilmeistä, että Paavali pitää kyseessä olevaa ongelmaa pahempana kuin luvun 11 alun ongelmaa.⁸⁵

Paavali opettaa, että Herran aterian viettäminen arvottomalla tavalla tarkoittaa kahta asiaa. Ensimmäiseksi, Herran aterian arvoton viettäminen tapahtuu, kun uskova viettää sitä halveksien suhdetta uskovien välillä. Toiseksi, Herran aterian arvoton viettäminen tapahtuu, kun ehtoollisen varsinainen tarkoitus ylläpitää yhden ruu-

⁸⁰ Vertaa neljännen tulkintamallin tutkijoita (Gibbs 1995, 159. Brown 1997, 523. Das 1998, 198) toisen tulkintamallin tutkijoihin ks. esim. Ciampa & Rosner 2010, 550. Fee 2014, 609.

⁸¹ Gibbs 1995, 154) näyttäisi kääntävän merkityksessä ”erottaa” (jostakin muusta), kun taas Das (1998, 199) kääntää merkityksessä ”tunnistaa” (”recognize”).

⁸² Ks. Gibbs 1995, 160. Brown 1997, 523. Das 1998, 201.

⁸³ Ks. esim. Das 1998, 201.

⁸⁴ Das 1998, 187.

⁸⁵ Gibbs 1995, 155.

miin jäsenten yhteyttä, jätetään huomiotta. Mahdollista on myös ajatella, että ”ruumiin erottaminen” voisi samaan aikaan sisältää ”hienovaraisen viittauksen”⁸⁶ seurakuntaan, joka kokoontuu Herran aterian viettoon. Useat kontekstuaaliset tekijät tukevat näitä johtopäätöksiä:

Ensimmäiseksi, kun Paavali käyttää sanaa ”ruumis” lähellä olevissa muissa Ensimmäisen korinttilaiskirjeen kohdissa, on aina kontekstissaan selvää, mitä hän tarkoittaa sillä.⁸⁷ Esimerkiksi 1. Kor. 10:16: ”Eikö se kiitoksenmalja, josta kiitämme, ole osallisuus Kristuksen vereen? Ja eikö leipä, jonka me me murramme, ole osa osallisuus Kristuksen ruumiiseen?”⁸⁸ Tässä jakeessa Paavali ymmärtää ”ruumiin” suhteessa leipään Herran aterialla. Tämä käy selväksi siitä, että Paavali ymmärtää kiitoksenmaljan suhteessa Kristuksen vereen. Jakeessa 1. Kor. 10:17 Paavali kirjoittaa: ”Koska leipä on yksi, me, joita on monta, olemme yksi ruumis, koska me kaikki tulemme osallisiksi tästä yhdestä leivästä.”⁸⁹ Ilmaukset ”me, joita on monta” ja ”me kaikki” viittaavat siihen, että Paavali puhuu ihmisistä, jotka ovat tulleet yhteen Herran aterialle. Hän vaihtaa aiheita Kristuksen ruumiista, leivästä, sen vaikutuksiin ruumiissa, seurakunnassa (”me, joita on monta”). Näin ollen ongelmaksi muodostuu samastaa jakeen 1. Kor. 11:29 ”ruumis” pelkästään Kristuksen seurakuntaruumiiseen. Ongelmana tässä on se, että kontekstuaaliset merkit, jotka jakeissa 1. Kor. 10:16–17 ja 1. Kor. 12:12–31⁹⁰ kertovat merkityksen vaihtumisesta, puuttuvat jakeesta 1. Kor. 11:29 ja sen välittömästä kontekstista. Vaihtoehdoksi tällöin jää se, että kyseessä on asia, jota on mahdoton ymmärtää⁹¹, tai sitten otetaan huomioon jakeen 1. Kor. 11:29 välitön konteksti, joka viittaa Kristuksen todelliseen läsnäoloon leivässä (jakeet 27–28).⁹² Tämä on Paavalin ensisijainen merkitys. Ilman Kristuksen ruumista leivässä, ei ole Kristuksen seurakunta ruumista Herran aterialla Paavalin tarkoittamassa merkityksessä.⁹³

⁸⁶ Das 1998, 201.

⁸⁷ Ks. 1. Kor. 10:16–17 ja 1. Kor. 12:12–31.

⁸⁸ Käännös Dasin (1998, 198) mukaan.

⁸⁹ Käännös Dasin (1998, 198) mukaan.

⁹⁰ Ks. myös esim. jae 1. Kor. 12:27: ”nyt te olette Kristuksen ruumis, ja jokainen teistä on osa sitä”, jossa käy ilmi, mitä ”ruumiilla” tarkoitetaan. Das 1998, 198.

⁹¹ ”Unintelligible”.

⁹² Das 1998, 198–199.

⁹³ Das 1998, 200–201.

Toiseksi, Paavalilla on ollut mielessään jakeet 1. Kor. 10:16–17, kun hän on kirjoittanut jakeet 1. Kor. 11:17–34. Paavali on jakeessa 1. Kor. 10:17 sitä mieltä, että Kristuksen todellinen ruumis (leivässä) ilmaisee ja edustaa uskovien ykseyttä seurakuntaruomissa. Tämä selittää jakeiden 1. Kor. 11:23–32 suhdetta jakeisiin 1. Kor. 11:17–22, ja uskovien keskinäisiin suhteisiin. Suhde on yksinkertaisesti se, että kun tunnistaa⁹⁴ Herran ruumiin ja veren, siitä seuraa se, että tunnistaa myös sen todellisuuden, että Herran aterian vieton pitäisi ilmaista ykseyttä uskovien kesken. Tämä vertikaalisen ja horisontaalisen ykseyden yhteys käy ilmeikseksi jakeessa 1. Kor. 10:17: monet ovat yksi ruumis, koska he jakavat yhden leivän. Lisäksi Paavali ennakoii jakeessa 1. Kor. 10:17 argumentointiaan luvussa 1. Kor. 11. Jae 1. Kor. 10:17 voitaisiin poistaa luvusta 1. Kor. 10 ilman, että vaarannettaisiin Paavalin ajatusten rakenne. Kyseessä on siis prolepsis.⁹⁵

Jakeen 1. Kor. 10:17 epäsopivuus kontekstiinsa selviää, kun tutkimme tätä kontekstia, lukua 1. Kor. 10. Paavalin mukaan israelilaiset lankesivat epäjumalanpalvelukseen erämaavaelluksen aikana (jae 7). Tämä on negatiivinen esimerkki korinttilaisille (jae 11). Tämä oli tärkeä varoitus korinttilaisten kannalta, koska he söivät epäjumalille uhrettua lihaa ja osallistuivat epäjumalanpalvelukseen liittyviin rituaaleihin. Paavali siis varoittaa jakeessa 12 hengellisestä ylimeriästä. Uskovan pitäisi kiusauksen kohdatessa tarttua Herran antamaan mahdollisuuteen välttää se (jakeet 13–14). Korinttilaiset olivat kuitenkin menneet mukaan epäjumalanpalvelukseen. He varmaankin ajattelivat, että kun he ovat kristittyjä ja elävät kristityn vapaudessa, niin ei ole haitallista palvoa olemattomia jumalia todellisen Jumalan rinnalla. Paavali kuitenkin tuomitsee olettamuksen ja argumentoi sitä vastaa hänelle ja korinttilaisille yhteisen seikan pohjalta, jonka he molemmat voisivat hyväksyä, Herran aterian objektiivisen todellisuuden pohjalta. Herra on läsnä ateriansa, ymmärsivät korinttilaiset sitä tai eivät. Se mikä näyttää olevan vain leipää ja viiniä, sisältää myös objektiivisen salaisuuden.

⁹⁴ Käännös Dasin (1998, 204) mukaan.

⁹⁵ Das 1998, 203–204. Prolepsiksella tarkoitetaan tässä olettamusta tulevasta toiminnasta tai kehityksestä niin kuin se parhaillaan esiintyisi. Esim. Sofokleen näytelmässä Kuningas Oidipus, Oidipukselle kerrotaan, että hän tulee makaamaan äitinsä kanssa ja tappamaan isänsä. Oidipus tekee molemmat, vaikka yrittääkin sitä välttää. Kreikan prolepsis tulee sanasta prolambanein, ”ottaa etukäteen”. Ks. esim. www.merriam-webster.com/dictionary/prolepsis. Fee (2014, 623) käyttää ilmiöstä ilmaisua ”digression”.

den ruumista ja verestä. Samoin Paavalin mukaan on olemassa objektiivinen todellisuus epäjumalille uhrattujen ruokauhrien takana. Epäjumalanpalveluksessa objektiivinen todellisuus on ”riivaajahenkien” läsnäolo.⁹⁶

Jakeet 1. Kor. 10:14–16 ja 18–22 käsittelevät kahta vertikaalista todellisuutta: objektiivinen todellisuus yhteydessä uskovan ja Kristuksen välillä Herran aterialla (jae 16) ja sen vastakohtana objektiivinen todellisuus yhteydessä demonien kanssa (jakeet 18–22). Nämä hengelliset todellisuudet ovat olemassa, ymmärsivät yksittäiset ihmiset niitä tai eivät. Tämä vertikaalisten todellisuuksien vastakkainasettelu on syy, jonka vuoksi jae 1. Kor. 10:17 ei sovi kontekstiinsa. Siinä lisätään mukaan toisenlainen todellisuus, horisontaalinen todellisuus, ykseys uskovien välillä. Paavali ei siis tarvitse jae 17 argumentointiansa varten. Uskovien suhde toisiinsa ei ole ongelmana luvussa 1. Kor. 10, mutta se on sitä luvussa 1. Kor. 11. Paavali ennakoii tulevaa korostaessaan uskovien ykseyttä, jonka Kristuksen nauttiminen Herran aterialla saa aikaan. Kerrottuaan tämän jo Paavali ei manitse sitä enää uudestaan jakeissa 1. Kor. 11:17–34, hän vain olettaa yhteyden. Sortamalla vähäosaisia keskellään, korinttilaiset ovat vääristäneet sen, mitä Herran aterian tulisi edustaa, uskovien ykseyden.⁹⁷

Vaikka jakeet 1. Kor. 11:17–34 käsittelevät kahta eri ongelmaa, Kristuksen ruumiin ja veren tunnistamista Herran ateriasa ja hajaannusta uskovien kesken, nämä ongelmat ovat yhdessä toisiinsa. Nauttimalla ”omia aterioitaan” rikkaat korinttilaiset ovat epäonnistuneet tunnistamaan Kristuksen todellisen läsnäolon Herran aterialla (jakeet 20, 23–32), niin kuin senkin, että Herran aterian nauttimisen on tarkoitus vaikuttaa ja kuvata uskovien ykseyttä.⁹⁸

Jeffrey A. Gibb sin mukaan jakeideiden 1. Kor. 10:14–22 pohjalta voidaan tehdä seuraavat eksegeettiset johtopäätökset: (1) Kristityt eivät voi osallistua ei-kristilliseen jumalanpalvelukseen. (2) Ei-kristityn ei pidä osallistua Herran aterian viettoon. (3) Puhuminen yksittäisistä ihmisistä Herran aterian yhteydessä voi johtaa väärinymmärryksiin, koska osallisuus Kristuksen ruumiiseen ja vereen, syömisen ja juomisen

⁹⁶ Das 1998, 204–205.

⁹⁷ Das 1998, 205.

⁹⁸ Das 1998, 205–206.

kautta, välttämättä yhdistää yksittäisen ihmisen niiden kanssa, joiden kanssa hän on Herran aterialla.⁹⁹

Gibbs jatkaa johtopäätöksiään jakeiden 1. Kor. 11:17–34 pohjalta seuraavalla tavalla: (1) Yksittäisten uskovien asenteet tai toimet eivät pysty muuttamaan Herran aterian objektiivista luonnetta. (2) Tässä jaksossa (1. Kor. 11:17–34) Paavali opettaa, että arvoton Herran aterian vietto tarkoittaa kolmea asiaa: Ensimmäiseksi, arvotonta Herran aterian viettoa on, kun uskovat vahingoittavat heidän keskinäistä horisontaalista yhteyttään. Toiseksi, arvotonta Herran aterian viettoa on, kun Herran aterialla vieteään välittämättä sen tarkoituksesta ylläpitää ja muodostaa ykseyttä uskovien välillä. Ja kolmanneksi arvotonta Herran aterian viettoa on, kun Herran aterialla vieteään kieltäen se todellisuus, että Herran ruumis ja veri ovat läsnä Herran ateriasa. (3) Vaikka Paavali ei puhu, että kukaan sulkisi ketään pois Herran aterialta,¹⁰⁰ on kuitenkin perusteltu looginen askel siirtyä Paavalin ajatuksesta ”ennen kuin vietätte Herran aterialla, muuttukaa ja näin poistakaa väärä hajaannus keskeltänne” (ks. 1. Kor. 11:28) ajatukseen ”älkää viettäkö Herran aterialla, niin kauan kuin nämä hajaannukset ovat yhä olemassa”. (4) Jos kirkon sisällä on opillisia riitoja, ei niitä pidä tuoda Herran aterialle, vaan sopia ne ennen kuin aterialla vieteään. (5) Opilliset erot eri kirkkojen¹⁰¹ välillä on sovittava ennen kuin vieteään yhdessä Herran aterialla.¹⁰²

⁹⁹ Gibbs 1995, 152–153.

¹⁰⁰ Paavali käskee korinttilaisten vain muuttua. Gibbs 1995, 161.

¹⁰¹ ”Church bodies”.

¹⁰² Gibbs 1995, 161–162.

2 Jakeen 1. Kor. 11:29 tulkinta kontekstissaan

Tässä pääluvussa muodostan oman tulkintani jakeesta 1. Kor. 11:29 kontekstissaan. Ensimmäiseksi alaluvussa 2.1 tutkin monitulkintaisten sanojen διακρίνω¹⁰³ (1. Kor. 11:29), ἔνοχος (1. Kor. 11:27) ja ἀναξίως (1. Kor. 11:27) merkityksiä ja muodostan oma näkemykseni niiden merkityksestä kontekstissaan. Toiseksi alaluvussa 2.2 esittelen lyhyesti, mitä Korintissa on tapahtunut eli minkälaiseen erityistilanteeseen Paavali kirjoittaa. Kolmaneksi alaluvussa 2.3 tutkin pikkusanojen ὡστε (1. Kor. 11:27), δὲ (1. Kor. 11:28) ja γὰρ (1. Kor. 11:29) merkitystä jakeelle 1. Kor. 11:29 ja sen välittömälle kontekstille. Neljänneksi alaluvussa 2.4 pohdin Paavalin kirjeiden käsikirjoitusten mahdollisesti kopioijien antamia merkityksiä jakeelle 1. Kor. 11:29. Viidenneksi alaluvussa 2.5 tutkin substantiivin τὸ σῶμα merkitystä jakeessa 1. Kor. 11:29 poissulkien ensin merkityksiä, jotka eivät syystä tai toisesta ole vakuuttavia, näin päätyen perustelluimpaan tulkintaan. Lopuksi alaluvussa 2.6 teen johtopäätökset jakeen 1. Kor. 11:29 tulkinnasta kontekstissaan.

2.1 Monitulkintaisten sanojen merkitykset

Tässä alaluvussa tutkin kolmen monitulkintaisen sanan διακρίνω (1. Kor. 11:29), ἔνοχος (1. Kor. 11:27) ja ἀναξίως (1. Kor. 11:27) merkityksiä. Näiden sanojen merkitykset ovat tärkeitä jakeen 1. Kor. 11:29 kontekstin ja itse jakeen ymmärtämisen kannalta. Verbi διακρίνω kertoo, mitä ihminen on tehnyt, jos/koska hän nauttii Herran aterian tuomioksensa; adjektiivi ἔνοχος kertoo, mikä on ἀναξίως Herran aterialle osallistujan suhde Herran ruumiiseen ja vereen; ja adverbi ἀναξίως kertoo, millä tavalla väärin toimiva korinttilainen osallistuu Herran aterialle.

¹⁰³ Büchselin mukaan pelkkä κρίνω jo merkitsee ”to sunder” tai ”to separate”, δια-κρίνω on alun perin voimakkaampi muoto. Büchsel 1965, 3:946. Büchselia tukee tässä Grimm 1889, 138. Tästä johdun monet suomen kielen sanat, kuten ”tunnistaa”, ovat liian lieviä ilmauksia, vaikka käännöksenä olisivatkin hyväksyttäviä. ”tehdä erotus /erottaa”, merkityksessä asia tai henkilö jostakin muusta, on sopivan raju ilmaisu kuvaamaan διακρίνω tarkoittamaa toimintaa.

Verbi διακρίνω jakeessa 1. Kor. 11:29

Ensimmäiseksi selvitän kreikan verbin διακρίνω merkitystä. Kyseessä on aktiivin partisiipin preesens, jolle on tarjottu kausaalista¹⁰⁴ ja konditionaalista¹⁰⁵ merkitystä. Lars Aejmelaeuksen mukaan myös temporaalinen¹⁰⁶ merkitys tulee tällöin vaihtoehdoksi.¹⁰⁷ Tässä kontekstissa kyseeseen tulee kuitenkin vain kausaalinen ja konditionaalinen vaihtoehto.¹⁰⁸

Richard C. H. Lenskin mukaan διακρίνω on kausaalinen partisiippi. Tämänkaltaiset partisiipit ovat subjektina tietynlaiselle määrittelemättömyydelle, koska partisiipin muoto ei osoita kirjoittajan tarkoittamaa erityistä suhdetta. Tämä suhde lukijan täytyy päätellä kontekstista. Mikäli merkitys olisi konditionaalinen, miksi Paavali vaihtaisi ehtolauseen ja jälkilauseen järjestyksen? Annettaessa ehtolauseen seurata jälkilauseen perässä näyttäisi se heikentävän voimaansa, vaikka ehdon tulisi olla keskeisin asia. Huomattavaa on myös, että ilmaus ”Hän syö ja juo tuomion itsellensä” on kategorinen ilmoitus, joka on täydellinen itsessään. Pitääkin kysyä, mistä tuomio tulee? Partisiippi vastaa: ’koska hän ei διακρίνωv ruumista’. Tämä todistaa ja vahvistaa oikeaksi Paavalin ilmoituksen sekä näyttää, että on väistämätöntä, että tuomio seuraa tällaisessa tapauksessa.¹⁰⁹

¹⁰⁴ Kausaalinen partisiippi ilmaisee lauseen päätekemiseen liittyvää syytä. Ks. esim. Aejmelaeus 2003, §205. Wallace 1996, 631.

¹⁰⁵ Konditionaalinen partisiippi ilmaisee pääverbin toimintaan liittyvää ehtoa. Ks. esim. Aejmelaeus 2003, §211. Wallace 1996, 632.

¹⁰⁶ Temporaalinen predikaattiin liittyvä partisiippi selventää usein vain tapahtumien välistä aikasuhdetta. Preesensissä partisiippi ilmaisee predikaatin kanssa samanaikaista tapahtumaa. Ks. esim. Aejmelaeus 2003, §208.

¹⁰⁷ Aejmelaeus 2003, §211.

¹⁰⁸ Yksikään tutkija ei pohdi partisiipin διακρίνωv temporaalista käyttöä jakeessa 1. Kor. 11:29. Aejmelaeuskin mukaan se ”usein” on vaihtoehtona silloin kun partisiippi voi olla kausaalinen tai konditionaalinen. En näe, että temporaalinen merkitys olisi kyseessä tässä kohdassa, koska se ei toisi mitään uutta, joten seuraan tässä Feetä (2014, 622; nootti 159) ja Rogers jr. & Rogers III (1998, 376), joiden mielestä partisiippi διακρίνωv voi olla joko kausaalinen tai konditionaalinen tässä jakeessa.

¹⁰⁹ Lenski 1998, 481–482. Lenskiä tukee kausaalien partisiipin kanssa Weiss (1910, 291). Viitattu Conzelmannin [1975, 201] mukaan ja jakeen kääntää kausaalisesti myös Büchsel 1965, 3:946.

Jae 1. Kor. 11:29 käännettäisiin tällöin: ”sillä hän, joka syö ja juo, syö ja juo tuomion itselleen, koska hän ei tunnista ruumista”.

James H. Moultonin mukaan διακρίνων on konditionaalinen partisiippi.¹¹⁰ Epävarman partisiipin luonteesta tekee se, että negatiivinen partikkeli μή on vallannut koko merkitysten kentän samankaltaisten partisiippien kuin διακρίνων yhteydessä. Uuden testamentin ajan kreikassa kielto sana μή:n käyttö sulki sisäänsä muitakin merkityksiä, mutta klassisessa kreikassa se oli selvästi konditionaalinen. Negatiivinen partikkeli μή esiintyy silti vielä Uudessa testamentissakin alkuperäisessä konditionaalissa merkityksessään esimerkiksi juuri jakeessa 1. Kor. 11:29.¹¹¹

Jae 1. Kor. 11:29 käännettäisiin tässä tapauksessa esimerkiksi näin: ”sillä hän, joka syö ja juo, syö ja juo tuomion itsellensä, jos ei erota ruumista”.

Nähdäkseni sillä ei ole paljoakaan merkitystä, onko partisiippi μή διακρίνων konditionaalinen vai kausaalinen. Enemminkin on kyse siitä, missä kontekstissa partisiipista puhutaan.¹¹² Jakeen 1. Kor. 11:29 perusmerkitys ei muutu, on merkitys sitten kumpi tahansa. Lenskin perustelut tukevat hänen kausaalista tulkintaansa, mutta eivät riitä perustelemaan, miksi partisiippi ei voisi olla myös konditionaalinen.¹¹³

Seuraavaksi kartoitan verbin διακρίνω merkityksiä Uuden testamentin kaanonissa. Verbi διακρίνω esiintyy Uudessa testamentissa kuudessa eri merkityksessä. Ensimmäiseksi διακρίνω voi tarkoittaa ”arvioida tai arvostella”. Paavali antaa esimerkiksi neuvoja jakeessa 1. Kor. 14:26 listaamistaan lahjoista (seurakunnalle): ”profeetoista saakoon kaksi tai kolme puhua ja muut arvostelkoot (διακρινέτωσαν)...” (1. Kor. 14:29).¹¹⁴ Toiseksi διακρίνω voi tarkoittaa ”epäillä”. Esimerkiksi Paavali kertoo Aabrahamin uskosta: ”mutta Jumalan lupausta hän ei epäuskossa epäillyt (οὐ διεκρίθη)...” (Room. 4:20).¹¹⁵ Kolmanneksi διακρίνω voi tarkoittaa ”epäröidä”. Esimerkkinä Paavali opettaa adiafora-asioista: ”mutta joka epäröi (διακρινόμενος) ja

¹¹⁰ Moultonia seuraa Robertson (1934, 1024; 1128) ja Robertsonia Lockwood (2000, 397). Samaa mieltä konditionaalista tässä yhteydessä ovat myös Wallace (1996, 632) ja Greenlee (2012, 110).

¹¹¹ Moulton 1908, 229–230. Ks. tarkemmin partikkeli μή käytön historiasta Moulton 1908, 170ss. Moulton käyttää nimenomaan 1. Kor. 11:29 esimerkkinä μή käytöstä rinnastaen sen εαν käyttöön jakeissa Luuk. 9:25 ja Matt. 16:26. Moulton 1908, 230.

¹¹² Seuraan tällä näkemyksellä Conzelmannia (1975, 202).

¹¹³ Kausaalisia partisiippeja: Matt. 1:19; Mark. 2:4; Luuk. 2:45; Apt. 4:21; Tiit. 2:8. Konditionaalisia partisiippeja: Luuk. 9:25; Apt. 15:29; Room. 1:20; Fil. 2:28; 1. Tim. 4:4. BDR 2001, §418.

¹¹⁴ Ks. myös Matt. 16:3.

¹¹⁵ Ks. myös Mark. 11:23, Jaak. 1:6 ja Juud. 22.

kuitenkin syö...” (Room. 14:23).¹¹⁶ Neljänneksi διακρίνω voi tarkoittaa ”ahdistaa”, ”painostaa”, ”syyttää” (merkityksessä olla eri mieltä). Esimerkiksi Sadanpäämies Korneliuksen kääntymisen jälkeen Pietari saapuu Jerusalemiin: ”...ahdistelivat (διακρίνοντο) ympärileikatut häntä.” (Apt. 11:2). Viidenneksi διακρίνω voi tarkoittaa ”erottaa (toisistaan)”, ”tehdä erotus (asioiden välillä)”. Esimerkiksi Paavali opettaa puolueiden muodostumista vastaan: ”...sillä kuka on erottanut (διακρίνει) sinut (muihin verrattuna)?” (1. Kor. 4:7).¹¹⁷ Kuudenneksi se voi tarkoittaa ”riidellä”. Esimerkiksi Juudas opettaa herjaamisesta ja halveksumisesta: ”mutta ei ylienkele Miikaelkaan, kun riiteli (διακρινόμενος) ja väitteli perkeleen kanssa...” (Juud.9).

Sanakirjat antavat verbille διακρίνω merkityksiä ”erottaa”, ”tehdä erotus (joidenkin välillä)”, ”arvostaa jotakin”, ”antaa etusija jollekin”, ”arvioida”, ”tutkia”, ”arvostella”, ”ratkaista”, ”tuomita”, ”syytellä”, ”kiistellä”, ”epäillä”, ”epäröidä”,¹¹⁸ ”to separate”, ”disconnect”, ”divide”, ”to distinguish”, ”discern”, ”to decide”, ”judge”, ”to doubt”, ”to hesitate”, ”distinction”.¹¹⁹

Friedrich Büchselin mukaan, kun pelkkä κρίνω jo merkitsee ”to sunder” tai ”to separate”, δια-κρίνω on alun perin ollut voimakkaampi muoto. Uusi testamentti ei käytä verbiä διακρίνω sen alkuperäisessä spatiaalisessa merkityksessä, vaan ainoastaan kuvainnollisessa. Esimerkiksi: ”Tehdä ero henkilöiden välillä”¹²⁰: ”Jumala ei ole tehnyt erotusta (meidän) juutalaisten ja pakanoiden välillä” (Apt. 15:9),¹²¹ ”erottaa”¹²²: ”kuka on erottanut sinut (muihin verrattuna)?” (1. Kor. 4:7)¹²³.¹²⁴

Matti Liljeqvist antaa käännökseksi ”erottaa”-sanalle διακρίνων jakeessa 1. Kor. 11:29.¹²⁵ Juuso Hedbergin mukaan merkitys on ”erottaa muista” (s.o. katsoa paremmaksi, pitää parempana).¹²⁶ Rafael Gyllenberg kääntää sanan ”olla erottamatta Herran ruumista (muusta ruuasta).”¹²⁷ Büchsel antaa jakeelle 1. Kor. 11:29 käännöksen

¹¹⁶ Ks. myös Apt. 10:20 ja Apt. 11:12.

¹¹⁷ Ks. myös 1. Kor. 6:5, Apt. 15:9.

¹¹⁸ Liljeqvist 2011, 94.

¹¹⁹ Montanari 2015, 492. Ks. myös Grimm 1889, 138. Lampe 1987, 354.

¹²⁰ ”To make distinction between persons”.

¹²¹ ”God has made no distinction between (us) Jews and the Gentiles”.

¹²² ”To distinguish”.

¹²³ ”Who has distinguished you (as compared with others)?”

¹²⁴ Büchsel 1965, 3:946.

¹²⁵ Liljeqvist 2011, 94.

¹²⁶ Hedberg 1890, 115.

¹²⁷ Gyllenberg 1967, 60.

”ei erota Herran ruumista (tavallisesta leivästä).”¹²⁸ LSJ antaa ”jonkin toisesta erottamisen” merkityksen sanalle διακρίνω.¹²⁹ Grimm antaa merkitykseksi jakeelle 1. Kor. 11:29 ”erottaa” tai ”tehdä erotus” asioiden tai persoonien välillä, merkityksessä antaa etusija tai kunnia.¹³⁰ BAA:n mukaan merkitys on ”oikein arvostella... ruumis”¹³¹ jakeessa 1. Kor. 11:29.¹³² BAGD:n mukaan διακρίνω merkitsee ”voimaa erottaa, tehdä erotus, eritellä”¹³³, jakeessa 1. Kor. 11:29 BAGD kääntää ”tunnistaa”.¹³⁴ William Vinen mukaan korittilaiset nauttivat leipää ja viiniä arvottomasti, koska he eivät tunnista mitä ne edustavat.¹³⁵

Louwn & Nida antavat verbiille διακρίνω kaksi kontekstille (1. Kor. 11:17–34) olennaista merkitystä. Ensimmäiseksi, διακρίνω voi tarkoittaa sen tuomitsemista, että on olemassa ero tai erotus (”Tehdä erotus; tuomita, että on olemassa ero”).¹³⁶ Esim. Apt. 15:9: ”Hän ei tehnyt erotusta meidän ja heidän välillä.”¹³⁷ Toiseksi διακρίνω voi tarkoittaa päätöksen tekemistä tarkan ja yksityiskohtaisen informaation pohjalta (esim. 1. Kor. 2:15; 14:29; Matt. 16:3).¹³⁸

Verbi διακρίνω esiintyy Uuden testamentin kaanonissa yhteensä kuudessa edellä esitettyssä merkityksessä. Paavali käyttää kirjeissään vaihtoehtoja 1–3 ja 5. Näistä ainoa verbin διακρίνω merkitys, joka sopii 1. Kor. 11:17–34 kontekstiin, on vaihtoehto 5, ”erottaa (toisistaan)” tai ”tehdä erotus (asioiden välillä)”. Paavali opettaa puolueiden muodostumista vastaan: ”...sillä kuka on erottanut (διακρίνει) sinut (muihin verrattua)?” (1. Kor. 4:7). Uskovien erimielisyyksien selvittelyn yhteydessä Paavali opettaa ”Eikö teidän joukossanne sitten ole yhtäkään viisasta, joka voisi ratkaista veljien välin

¹²⁸ ”Because he does not distinguish the body of the Lord (from ordinary bread)”. Büchsel jatkaa nootissa (contra Weiss, ”correctly”): sanalla on enemminkin ”the sense of preference”. Büchsel 1965, 3:946.

¹²⁹ ”Separate one from another”. LSJ antaa monta muutakin käännöstä, mutta ei uusia käännöksiä esitettyihin verrattuna viittauksella Uuteen testamenttiin. LSJ 1996, 399.

¹³⁰ ”Like the lat. *distinguo*, used emphatically: to distinguish or separate a person or thing from the rest, in effect i.q. to prefer, yield to him a preference of honor”. Grimm 1889, 138

¹³¹ ”Richtig beurteilen... τὸ σῶμα”.

¹³² BAA 1988, 370.

¹³³ ”has force of to separate, to make a distinction, to differentiate”.

¹³⁴ ”To recognize”. BAGD 1979, 185. Viitattu Thiseltonin (2000, 892) mukaan.

¹³⁵ ”In 1 Corinthians 11:29, with reference to partaking of the bread and the cup of the Lord's Supper unworthily, by not "discerning" or discriminating what they represent.” Vine, 'Differ, Differing, Different, Difference'.

¹³⁶ ”To judge that there is a significant distinction between two or more objects or events – 'to make a distinction between, to draw a line between, to separate one from another'.

¹³⁷ ”He made no distinction between us and them”. Louw & Nida 1993, 30:113.

¹³⁸ ”To make a judgment on the basis of careful and detailed information – 'to judge carefully, to evaluate carefully'”. Louw & Nida 1993, 30:109.

(διακρίναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ)?” (1. Kor. 6:5). Samankaltaista merkitystä verbille διακρίνω tukee myös Pietarin puheenvuoron kohta apostolien kokouksessa Jerusalemissa, jossa hän puhuu pakanoiden puolesta: ”...ja Jumala, sydänten tuntija, todisti heidän puolestansa, antaen heille Pyhän Hengen samoin kuin meillekin. Eikä tehnyt mitään erotusta (οὐθὲν διέκρινεν) meidän ja heidän kesken...” (Apt. 15:9). Samoin kuin näissä raamatunkohdissa, myös jakeessa 1. Kor. 11:29 Paavalin tarkoittama merkitys on ”erottaa” merkityksessä ”erottaa toisistaan, erottaa henkilö tai asia jostakin muusta”, eli tavallisen ruuan ja Herran aterian erottaminen toisistaan. Merkitys sopii myös jakeen 29 kontekstiin, (1. Kor. 11:17–34) ja tätä merkitystä näyttäisi tukevan valtaosa sanakirjoista¹³⁹. Lisäksi se on riittävän painokas kuvaamaan Paavalin ehdottomuutta asiassa.¹⁴⁰ En näe syytä muunlaisen merkityksen etsimiseen.¹⁴¹

Kysymykseksi tällöin nousee, mikä sitten on jakeen 1. Kor. 11:31 ilmaisun διακρίνομεν¹⁴² merkitys? Esimerkiksi Robertsonin & Plummerin mukaan διακρίνω tarkoittaa samaa sekä jakeessa 29 että jakeessa 31.¹⁴³ Tässä tapauksessa ”erottaa (henkilö tai asia jostain muusta)” ei olisi mahdollinen merkitys, koska siinä ei olisi mitään järkeä jakeessa 31.¹⁴⁴

Ensimmäiseksi tutkin, mitä merkityksiä sanakirjat antavat verbille διακρίνω jakeessa 1. Kor. 11:31. Sanakirjoista Grimm antaa jakeelle 1. Kor. 11:31 merkitykset ”oppia erottamisen kautta”, ”yrittää” ja ”päättää”.¹⁴⁵ Gyllenberg antaa käännöksen ”arvostella (oikein)”.¹⁴⁶ Büchselin mukaan διακρίνω tässä jakeessa (1. Kor. 11:31) merkitsee ”arvioida” (henkilöstä käytettynä).¹⁴⁷ Liljeqvist antaa käännöksen ”tutkia” jakeelle 1. Kor. 11:31.¹⁴⁸ BAA:n mukaan oikea merkitys on ”arvostella oikein itse itseään”¹⁴⁹ (1.

¹³⁹ Ks. edellä. Hyväksyn myös BAGD (1979, 185. Viitattu Thiseltonin [2000, 892] mukaan) käännöksen ”tunnistaa” (”to recognize”), samoin kuin Thiseltonin lisäyksen ”tunnistaa... mitä [on] erilaista” (”recognizing... what [is] different”). Thiselton 2000, 892.

¹⁴⁰ Büchsel 1965, 3:946.

¹⁴¹ Tätä näkemystä tukee myös Fee (ks. esim. 2014, 624), vaikka ”ruumiin” merkityksestä Fee onkin erimieltä.

¹⁴² Perusmuoto διακρίνω.

¹⁴³ Jakeessa 1. Kor. 11:29 (μὴ) διακρίνων (τὸ σῶμα) ja jakeessa 11:31 (εἰ δὲ ἑαυτοῦς) διακρίνομεν.

¹⁴⁴ Robertson & Plummer 1914, 252. Näin myös Orr & Walther 1976, 274.

¹⁴⁵ ”To learn by discrimination”, ”to decide”, ”to try”. Muita esimerkkejä: Matt. 16:3; 1. Kor. 14:29. Grimm 1889, 138.

¹⁴⁶ Muita esimerkkejä: Matt. 16:3; 1. Kor. 14:29. Gyllenberg 1967, 60.

¹⁴⁷ ”to assess”, used of a [...] person”. Muita esimerkkejä: ilman objektiota: 1. Kor. 14:29; asiasta: Matt. 16:3. Büchsel 1965, 3:947.

¹⁴⁸ Liljeqvist 2011, 94.

¹⁴⁹ ”Richtig beurteilen sich selbst”.

Kor. 11:31)¹⁵⁰ BAGD antaa merkityksen jakeessa 11:31 ”tuomita”, ”tuomita oikein”, kuten tekevät myös Robertson & Plummer.¹⁵¹ Charles K. Barrett toteaa, että on mahdotonta käyttää samaa käännoästä verbistä διακρίνω jakeissa 1. Kor. 11:29 ja 31.¹⁵² Verbin διακρίνω merkityksen vaihtuminen jakeesta 11:29 jakeeseen 11:31 on luonnollista näin löyhissä kielellisissä rakenteissa.¹⁵³

Robertson & Plummer väittävät, että jae 11:31 viittaa jakeeseen 11:28.¹⁵⁴ Jae 11:31 ei kuitenkaan viittaa pelkästään jakeeseen 11:28, vaan koko alayksikköön 11:27–29. Nämä kolme jaeetta ovat se perusta, jolle johtopäätös jakeissa 11:30–32 rakentuu, koska jakeen 11:30 ilmaisu ”sentähden” (διὰ τοῦτο) viittaa koko jakeiden 11:27–29 muodostamaan alayksikköön.¹⁵⁵ Lisäksi kaksi puolikasta jaksosta 11:27–32¹⁵⁶ jakavat yhteisen elementin jakeissa 11:28 ja 11:31.¹⁵⁷ Näin ollen ei ole syytä olettaa, että verbin διακρίνω merkityksen tulisi olla sama jakeissa 11:29 ja 11:31. Kontekstin kannalta on loogista ajatella, että jakeen 11:31 διεκρίνομεν merkitys olisi seurakuntalaisten itsensä arvioiminen.¹⁵⁸ Tätä näyttäisi tukevan myös valtaosa sanakirjoista. Arvioiminen tapahtuu tarkan ja yksityiskohtaisen informaation pohjalta.¹⁵⁹

¹⁵⁰ BAA 1988, 370.

¹⁵¹ ”Judge, judge correctly”. BAGD 1979, 185. Viitattu Thiseltonin (2000, 892) mukaan. Robertson & Plummer antavat saman merkityksen verbille διακρίνω myös jakeessa 1. Kor. 11:29. Robertson & Plummer 1914, 252.

¹⁵² Barrett 1968, 276. Barrett kääntää jakeessa 1. Kor. 11:29 ”distinguish” ja jakeessa 31 ”examine”.

¹⁵³ ”The change in the meaning of the word between 29 and 31 should not worry us; it is natural to such loose constructions. In 31 Paul demands self-judgment in general; in 29 he simply demands that the sacramental bread should be distinguished from ordinary bread.” Büchsel 1965, 3: 947 nootti 7. Tätä näkemystä tukee myös BADG 1979, 185. Viitattu Thiseltonin (2000, 892) mukaan. Myöskään Conzelmannin (1975, 203; nootti 116) mukaan verbin διακρίνω merkityksen ei tarvitse olla sama jakeissa 1. Kor. 11:29 ja 31. Monet tutijat kääntävät verbin διακρίνω eri tavalla jakeissa 29 ja 31. Ks. esim. Barrett 1968, 274. Lockwood 2000, 397.

¹⁵⁴ Robertson & Plummer 1914, 254. He perustelevat εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν rakennetta viittaamalla Joh. 5:46; 8:19, 42; 15:19; 18:36 ja ἑαυτοὺς ensimmäisessä persoonassa Apt. 23:14; 1. Joh. 1:8.

¹⁵⁵ Admission to the Lord’s Supper 1999, 15.

¹⁵⁶ 1. Kor. 11:27–29 ja 11: 30–32.

¹⁵⁷ 1. Kor. 11:28: ”δοκιμαζέτω δὲ [...] ἑαυτὸν” rinnakkaiskohta on 11:31: ”δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν”. Paavali antaa ratkaisun ongelmaan (δὲ/ δὲ), tutkimista ilmaiseva verbi (δοκιμαζέτω/ διεκρίνομεν) ja refleksiivinen pronomiini (ἑαυτὸν/ ἑαυτοὺς). Surburg, 122–123.

¹⁵⁸ Ks. Matt. 16:3: ”τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν” (taivaan merkkejä osasivat fariseukset ja saddukeukset arvioida). Tai ilman objektia: 1. Kor. 14:29: ”προφήται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν” (jakeessa ei tarkoiteta niinkään sitä, mitä profeetat sanovat, vaan sitä, mitä profeettojen henget sanovat vrt. 1. Kor. 12:10). Büchsel 1965, 3:947; 3:947 nootti 8. Myös Lown & Nida vertaavat jakeita 1. Kor. 14:29 ja Matt. 16:3 samassa tarkoituksessa. He eivät ulota kuitenkaan vertailuaan jakeeseen 1. Kor. 11:31, toisin kuin Büchsel. Lown & Nida vertaavat näitä jakeita myös jakeeseen 1. Kor. 2:15. Lown&Nida 1993, 30:109.

¹⁵⁹ Louw & Nida 1993, 30:109.

Tässä alaluvussa tutkin adjektiivin ἔνοχος merkityksiä. Ensimmäiseksi kartoitan, minäläisiä merkityksiä se on saanut Uuden testamentin kaanonissa ja sen jälkeen, minäläisiä merkityksiä sanakirjat ovat antaneet sille, erityisesti jakeessa 1. Kor. 11:27. Lopuksi muodostan oman näkemykseni sanan merkityksestä jakeessa 1. Kor. 11:27.

Uudessa testamentissa adjektiivi ἔνοχος esiintyy 9 kertaa jakeen 1. Kor. 11:27 lisäksi: Matt. 5:21–22 (4x); 26:66; Mark. 3:29; 14:64; Hepr. 2:15; Jaak. 2:10. Seuraavaksi käyn läpi nämä kohdat.

Ensimmäiseksi ἔνοχος saa merkityksen ”ansaita” (merkityksessä rangaistus jostakin tietystä teosta): ”Te olette kuulleet sanotuksi vanhoille: 'Älä tapa', ja: 'Joka tappaa, se on ansainnut (ἔνοχος) oikeuden tuomion'. Mutta minä sanon teille: jokainen, joka vihastuu veljeensä, on ansainnut (ἔνοχος) oikeuden tuomion; ja joka sanoo veljelleen: 'Sinä tyhjänpäiväinen', on ansainnut (ἔνοχος) suuren neuvoston tuomion; ja joka sanoo: 'Sinä hullu', on ansainnut (ἔνοχος) helvetin tulen” (Matt. 5:21–22). Toiseksi ἔνοχος saa merkityksen ”vikapää” (syyllinen, ansiollinen rangaistukseen): Jeesus Suuren neuvoston edessä: ”Niin ylimmäinen pappi repäisi vaatteensa ja sanoi: 'Mitä me enää todistajia tarvitsemme? Te kuulitte hänen pilkkaamisensa. Mitä arvelette?' Niin he kaikki tuomitsivat hänet vikapääksi (ἔνοχον) kuolemaan” (Mark. 14: 63–64).¹⁶⁰ Jeesus puhuu syntien anteeksiantamisesta: ”Totisesti minä sanon teille: kaikki synnit annetaan ihmisten lapsille anteeksi, pilkkaamisetkin, kuinka paljon pilkannevatkin; mutta joka pilkkaa Pyhää Henkeä, se ei saa ikinä anteeksi, vaan on vikapää (ἔνοχος) iankaikkiseen syntiin” (Mark. 3:28–29). Kolmanneksi ἔνοχος saa merkityksen ”jonkin alainen”: Heprealaiskirjeen kirjoittaja puhuu Kristuksen sovitustyöstä: ”Koska siis lapsilla on veri ja liha, tuli hänkin niistä yhtäläisellä tavalla osalliseksi, että hän kuoleman kautta kukistaisi sen, jolla oli kuolema vallassaan, se on: perkeleen, ja vapauttaisi kaikki ne, jotka kuoleman pelosta kautta koko elämänsä olivat olleet orjuuden alaisia (ἔνοχοι ἦσαν δουλείας)” (Hepr. 2:14–15). Neljänneksi ἔνοχος saa merkityksen ”syyllinen” (rikkomukseen jotakin vastaan): Jaakob puhuu lain noudattamisesta: ”Sillä joka

¹⁶⁰ Ks. myös Matt. 26:65–66.

pitää koko lain, mutta rikkoo yhtä kohtaa vastaan, se on syyppää (ἔνοχος) kaikissa kohdin” (Jaak. 2:10).

Seuraavaksi kartoitan sanakirjojen antamia merkityksiä adjektiiville ἔνοχος. Yleisesti ἔνοχος voi merkitä ”jonkin sitoma”, ”jonkin alainen”, ”syyllinen”, ”tuomion alainen”, ”kuoleman rangaistuksen ansainnut”,¹⁶¹ ”held”, ”retained”, ”enslaved”, ”connected with”, ”related to”, ”accused”, ”exposed” ja ”liable to”.¹⁶²

Hermann Hanse antaa adjektiiville ἔνοχος merkityksen ”laki tai arvo, jota vastaan on rikottu (1. Kor. 11:27; Ilm. 2:10)”.¹⁶³ Liljeqvist kääntää kyseessä olevan kohdan ”Syyllistyy rikkomukseen Herran ruumista ja verta vastaan”.¹⁶⁴ Moisés Silvan mukaan Paavali tekee johtopäätöksen, että kuka tahansa, joka ottaa leivän ja viinin vastaan arvottomasti, tulee ”syylliseksi Herran ruumiiseen ja vereen”.¹⁶⁵ Louw & Nidan mukaan ἔνοχος ”liittyy siitä syyllisenä olemiseen, että on tehnyt jotain väärin”. Kyseessä oleva ilmaus voidaan kääntää joko ”hän tulee olemaan syyllinen Herran ruumiiseen ja vereen”, tai ”häntä voidaan oikeutetusti syyttää synnin tekemisestä Herran ruumista ja verta vastaan”.¹⁶⁶ Grimm kääntää kyseessä olevan kohdan ”syyllinen rikokseen, joka on tehty Herran ruumista ja verta vastaan”.¹⁶⁷ Cleon L. Rogers jr. & Cleon L. Rogers III mukaan ἔνοχος merkitsee ”syyllinen johonkin” (guilty of). Kun käytetään datiiivia, kyseessä on rikos, johon on syyllistytty, ja kun käytetään genetiiviä, on syyllistytty rikokseen, joka on tehty jotakin (asiaa tai henkilöä) vastaan.¹⁶⁸

Adjektiivi ἔνοχος on jakeessa 1. Kor. 11:27 genetiivin kanssa, jolloin se viittaa siihen, että on syyllistytty rikokseen, joka on tehty jotakin (asiaa tai henkilöä) vastaan.¹⁶⁹

¹⁶¹ Liljeqvist 2011, 132.

¹⁶² Montanari 2015, 701.

¹⁶³ ”Gen. of the law or value against which one has transgressed”. Hanse 1964, 2:828.

¹⁶⁴ Liljeqvist 2011, 132.

¹⁶⁵ ”In 1. Cor 11:27 Paul concludes that anyone who takes the bread and wine unworthily becomes ’guilty of the body and blood of the Lord’”. Paino on Silvan mukaan siinä, ketä vastaan on rikottu. Oikean suuntaisesti kääntää New International Version: ”guilty of sinning against the body and blood of the Lord”. Silva 2014, 2:199.

¹⁶⁶ ”He will be guilty of sin against the Lord’s body and blood”; ”he can rightly be accused of sinning against the Lord’s body and blood”. Louw&Nida 1993, 88.312.

¹⁶⁷ ”Guilty of a crime committed against the body and blood of the Lord”. Grimm 1889, 217.

¹⁶⁸ Rogers jr. & Rogers III 1998, 376.

¹⁶⁹ Rogers jr. & Rogers III 1998, 376. Feen (2014, 620–621) mukaan genetiivi adjektiivi ἔνοχος kanssa viittaa joko persoonaan, jota vastaan on tehty syntiä, tai itse rikokseen. BAGD:n (ἔνοχος, 2b [with the genitive]; viitattu Lockwoodin [2000, 396] ja Collinsin [2006, 438] mukaan) mukaan ἔνοχος voi genetiivin kanssa saada kolmenlaisen merkityksen: 1. ”ilmaista rangaistus... (Matt. 26:66)”, 2. ”ilmaista rikos... (Mark. 3:29)”, 3. ”ilmaista henkilö (tai asia), jota vastaan synti on tehty.” BAGD:n (ἔνοχος, 2b

Tässä tapauksessa ”Herran ruumista ja verta vastaan”.¹⁷⁰ Kyseessä on saman tapainen synnin tekeminen jotain vastaan kuin Jaak. 2:10: ”...se on syyppää (ἔνοχος) kaikissa kohdin” (tehnyt syntiä kaikkia käskyjä vastaan).¹⁷¹ Tällöin voidaan valita Lown & Nidan tarjoamista kahdesta tulkintavaihtoehdosta jälkimmäinen ”häntä voidaan oikeutetusti syyttää synnin tekemisestä Herran ruumista ja verta vastaan”.¹⁷²

Adverbi ἀναξίως 1. Kor. 11:27

Tässä alaluvussa tutkin adverbin ἀναξίως merkityksiä. Ensin kartoitan sen merkityksiä Uuden testamentin kaanonissa, jonka jälkeen selvitän minkälaisia merkityksiä sanakirjat ovat antaneet sille, erityisesti jakeessa 1. Kor. 11:27. Lopuksi muodostan oman perustellun näkemykseni sanan merkityksestä jakeessa 1. Kor. 11:27.

Negatiivisen adverbin ἀναξίως merkityksen selvittäminen on hankalaa, koska se esiintyy vain tämän yhden kerran (1. Kor. 11:27) Uuden testamentin kaanonissa. Suomalaiset käännökset kääntävät ilmauksen ”kelvottomasti”¹⁷³ tai ”arvottomalla tavalla”¹⁷⁴. Nämä käännösvaihtoehdot kuvaavat hyvin myös yleisesti adverbille ἀναξίως annettuja merkityksiä. Sanan vastakohta, positiivinen adverbi ἀξίως, sen sijaan esiintyy Uudessa testamentissa 6 kertaa, joista vain yksi ei esiinny Paavalilla.¹⁷⁵ Nämä Uuden testamentin kohdat ovat Room. 16:2, Ef. 4:1, Fil. 1:27, Kol. 1:10; 1. Tess. 2:12 ja 3. Joh. 6. Seuraavaksi käyn läpi nämä kohdat.

Ensimmäiseksi Paavali antaa suosituksen Kencrean seurakunnan palvelijalle¹⁷⁶ Foibelle. Rooman seurakuntalaisten tulee ottaa ”hänet vastaan Herrassa, niinkuin pyhien sopii (ἀξίως)” (Room. 16:2). Toiseksi Paavali kehottaa kirjeen vastaanottajia elämään¹⁷⁷ ”niinkuin saamanne kutsumuksen arvo (ἀξίως) vaatii” (Ef. 4:1). Kolmanneksi Paavali kehottaa filippiläisiä: ”käyttäytykää vain Kristuksen evankeliumin arvon

γ) mukaan jakeessa 1. Kor. 11:27 adjektiivia ἔνοχος käytetään 3. merkityksessä ”tehdä syntiä ruumista ja verta vastaan”. BAGD asettaa samaan kategoriaan myös kohdan Jaak. 2:10.

¹⁷⁰ Tätä tulkintaa tukee ajatuksena Hanse (1964, 2:828) ja synnin tekemisen kohteen erittelyn osalta Liljeqvist 2011, 132.

¹⁷¹ BAGD 1979, ἔνοχος, 2b γ. Viitattu Lockwoodin (2000, 396) mukaan.

¹⁷² Louw&Nida 1993, 88.312.

¹⁷³ Biblia ja KR38.

¹⁷⁴ KR92.

¹⁷⁵ Silva 2014, 1:340. Silva näyttää luokittelevan myös kiistanalaisia kirjeitä (Ef.; Kol.) aidoiksi Paavalin kirjeiksi.

¹⁷⁶ ”διδάκωνον”.

¹⁷⁷ Sanatarkasti ”vaeltamaan” (περιπατήσαι).

(ἀξίως) mukaisesti [...] että te pysytte samassa hengessä ja yksimielisinä taistelette minun kanssani evankeliumin uskon puolesta” (Fil. 1:27). Neljänneksi Paavali ja kumppanit rukoilevat, että kirjeen vastaanottajat eläisivät¹⁷⁸ ”Herran edessä arvollisesti (ἀξίως)” (Kol. 1:10). Viidenneksi Paavali, Timoteus ja Silvanus teroittavat tessalonikalaisille, että heidän ”on vaeltaminen arvollisesti (ἀξίως) Jumalan edessä” (1. Tess. 2:12). Kuudenneksi Kolmannen Johanneksen kirjeen kirjoittaja rohkaisee Gaiusta, että ”sinä teet hyvin, kun autat heitä [kirjoittajan veljiä yhteisen uskon tähden] eteenpäin heidän matkallaan, niinkuin Jumalan edessä arvollista (ἀξίως) on” (3. Joh. 6).

Neljä kertaa adverbii ἀξίως liittyy oikeanlaiseen elämään tai elämäntapoihin Kristukseen uskovana (Ef. 4:1; Fil. 1:27; Kol. 1:10 ja 1. Tess. 2:12) ja kaksi kertaa ἀξίως on kuin mittari, jonka mukaan arvotetaan tekeminen (Room. 16:2 ja 3. Joh. 6).

Seuraavaksi selvitän sanakirjojen antamia merkityksiä adverbille ἀναξίως, erityisesti jakeessa 1. Kor. 11:27. Sanakirjat kääntävät adverbii ἀναξίως kahdella eri tavalla. Ensimmäiseksi sanakirjat kääntävät ”arvottomasti”, ”kelvottomasti”¹⁷⁹ ja toiseksi ”arvottomalla/kelvottomalla tavalla”.¹⁸⁰

Tarkemmin adverbii ἀναξίως merkitystä jakeessa 1. Kor. 11:27 ovat pohtineet Foerster, Lampe, Louw & Nida ja Silva. Lampe kääntää ”unworthily”, ja viittaa erityisesti kyseiseen jakeeseen (1. Kor. 11:27).¹⁸¹ Foerster ja Silva lähtevät miettimään ilmaukselle merkitystä vastakohtaan eli adverbii ἀξίως kautta. Foersterin mukaan Paavali käyttää adverbii ἀξίως kehottaessaan uskovia toimimaan haluamallaan tavalla. Näin ollen se voidaan nähdä motivaationa uskovien toimille. Tämä motivaatio tulee kuitenkin Jumalan edeltävästä toiminnasta, joka määrittää itsensä, jolloin kaikki lakihenkisyys sulkeutuu pois uskovien toimista. Tästä seuraa se, että varoitus olla vastaanottamatta Herran aterian ”ἀναξίως”, ei tarkoita korinttilaisten uskovien tekemisen laatua, vaan evankeliumin määräämää asennetta.¹⁸² Silva käy lävitse kaikki adverbii

¹⁷⁸ Kuten edellisessä: sanataarkasti tulisi kääntää ”vaeltamaan”.

¹⁷⁹ Ks. Liljeqvist 2011, 35. Lampe 1987, 115.

¹⁸⁰ ”Unworthily, undeservedly, in unworthy manner”. Montanari 2015, 146.

¹⁸¹ Lampe 1987, 115.

¹⁸² ”Its motivating power lies only in the preceding action of God, which alone determines its content and thus distinguishes it from all legalism. Hence the warning not to receive the Lord’s Supper τοῦ κυρίου ἀναξίως (1 kor 11:27) does not denote a moral quality but an attitude determined by the gospel.” Foerster 1964, 1:380.

ἀξίως merkitykset Uudessa testamentissa ja päättyy siihen, että Paavali varoittaa tässä kohdassa juhlistamasta Herran aterialla ”arvottomalla/kelvottomalla tavalla”¹⁸³. Korinttilaisten uskovien pitää siis elää sellaista elämää, joka on sopusoinnussa evankeliumin kanssa, eli elämän sisällön tulee ilmentää heidän keskinäistä rakkauttaan.¹⁸⁴ Louw & Nida antavat kaksi mahdollista merkitystä adverbille ἀναξίως jakeessa 1. Kor. 11:27. Ensimmäiseksi ἀναξίως merkitsee: ei vastaavanlainen kuin vertauksen kohteena oleva meriitti tai arvo. Mahdollisia käännöksiä voisivat olla: ”olematta arvollinen”¹⁸⁵, ”ansioitumattomasti”¹⁸⁶, ”arvottomasti/kelvottomasti”¹⁸⁷.¹⁸⁸ Toiseksi: toiminta ei vastaa sitä, mitä pitäisi tapahtua. Mahdollisia käännöksiä: ”sopimattomasti”, ”sopimattomalla tavalla”.¹⁸⁹

Kun negatiivista adverbiä ἀναξίως ei esiinny useampia kertoja Uuden testamentin kaanonissa, on hyvä tehdä vastakohtaan ἀξίως merkitysten kartoitus, kuten olen tehnyt edellä. Useimmat adverbien ἀξίως merkitykset antavat suuntaa sille, minkälainen merkitys vastakohtalla voisi olla jakeessa 1. Kor. 11:27. Esimerkiksi Paavali antaa suosituksen Kenkrean seurakunnan palvelijalle¹⁹⁰ Foibelle. Rooman seurakuntalaisten tulee ottaa ”hänet vastaan Herrassa, niinkuin pyhien sopii (ἀξίως)” (Room. 16:2). Paavali kehottaa kirjeen vastaanottajia elämään¹⁹¹ ”niinkuin saamanne kutsumuksen arvo (ἀξίως) vaatii” (Ef. 4:1). Kolmanneksi Paavali kehottaa filippiiläisiä: ”käyttäytykää vain Kristuksen evankeliumin arvon (ἀξίως) mukaisesti [...] että te pysytte samassa hengessä ja yksimielisinä taistelette minun kanssani evankeliumin uskon puolesta” (Fil. 1:27).

Paavali siis kehottaa kirjeidensä vastaanottajia toimimaan niin kuin usko evankeliumiin vaatii. Tästä seuraa se, että varoitus olla vastaanottamatta Herran aterialla ἀναξίως, ei tarkoita korinttilaisten uskovien tekemisen laatua, vaan evankeliumin

¹⁸³ ”In an unworthy manner”.

¹⁸⁴ ”Paul warns against celebrating the Lord’s Supper in an unworthy manner (ἀναξίως); the corinthians must exhibit a way of life that accords with the gospel, i.e., conduct characterized by mutual love”. Silva 2014, 1:341.

¹⁸⁵ ”Not being worthy”.

¹⁸⁶ ”Not meriting”.

¹⁸⁷ ”Unworthily”.

¹⁸⁸ ”Anyone who eats the Lord’s bread and drinks from his cup without being worthy”. Louw & Nida 1993, 65:19.

¹⁸⁹ ”Anyone who eats the Lord’s bread and drinks from his cup in an improper manner”. Louw & Nida 1993, 66:7.

¹⁹⁰ δῆκονον.

¹⁹¹ Sanatarkasti ”vaeltamaan” (περιπατήσαι).

määräämää asennetta.¹⁹² Korinttilaisten uskovien pitää siis elää sellaista elämää, joka on sopusoinnussa evankeliumin kanssa eli elämän sisällön tulee ilmentää heidän keskinäistä rakkauttaan.¹⁹³ Tällöin Lown & Nidan antamista vaihtoehdoista voidaan valita seuraava: toiminta ei vastaa sitä, mitä pitäisi tapahtua.¹⁹⁴ Näyttäisi siltä, että pelkästä ilmauksesta ἀναξίως ei kuitenkaan ole pääteltävissä se, mitä tarkoittaa Herran aterian nauttiminen ”arvollisesti” tai ”arvollisella tavalla”.¹⁹⁵

2.2 Jakeiden 1. Kor. 11:17–32 narratiivi

Tällä jaksolla 1. Kor. 11:17–32¹⁹⁶ Paavali soveltaa ehtoollisnarratiivin (jakeet 23–26) merkitystä Korintin uskovien aterian viettoon.¹⁹⁷ Heidän ateriansa Herran kunnioittamiseksi onkin todellisuudessa hänen halventamistaan. Halventaminen tapahtuu kahdella tavalla: ensimmäiseksi, ne ”joilla on” tekevät vääryyttä niille ”joilla ei ole” ruokailemalla etukäteen ilman näiden vähempiosaisten läsnäoloa. Korinttilaisten keskinäinen hajaannus ”niihin joilla on” ja ”niihin joilla ei ole” tapahtui Herran aterialla, jolle he kokoontuivat seurakuntana (11:18) muistellakseen mitä Jeesus sanoi ja teki sekä viettääkseen aterialla Jeesuksen määräämällä tavalla (11:23–26). Toiseksi, korinttilaiset ovat halveltaneet Herraa itseänsä, koska eivät ole oikealla tavalla ”muistaneet”¹⁹⁸ häntä. Tämän kirjeen jakson (11:27–32) tarkoituksena on korjata ongelma varoittamalla korinttilaisia suorista seurauksista, mikäli he eivät ymmärrä Herran aterian todellista luonnetta. Ne, jotka aterioitsevat ”arvottomasti/arvottomalla tavalla” ovat syyllisiä Herran ruumiiseen ja vereen. Tästä Paavali jatkaa kehotukseen ”tutkia itseänsä” ennen syömistä ja juomista (jake 28), apuna ongelmaan. ”Arvottomasta”

¹⁹² Foerster 1964, 1:380.

¹⁹³ Silva 2014, 1:341.

¹⁹⁴ Louw & Nida 1993, 66:7.

¹⁹⁵ Lockwood 2000, 396. Fee (2014, 619; nootti 149) lähtee puolustamaan käännettä ”arvollisella tavalla”, koska hän näkee pietistisen merkityksen kaiun käänöksessä ”arvollisesti”. Feen mukaan tästä on seurannut kristillisille seurakunnille paljon pahaa. Monet tutkijat kuitenkin ajattelevat, että ilmauksen ἀναξίως käänöksellä ei ole tässä merkitystä, mitä tulee pietistisen teologian torjumiseen. Ks. esim. Lockwood 2000, 396.

¹⁹⁶ Peruskertomuksesta, päälinoista mitä on tapahtunut, samaa mieltä näkemykseni kanssa ovat esim. Gibbs 1995, 155s. Brown 1997, 523. Fee 2014, 618–619. Näiden tutkijoiden yksityiskohdissa näkemykset eroavat toisistaan Feen (2014, 619ss) kanssa.

¹⁹⁷ Fee (2014, 598) on väärässä väittäessään, että vaikka korinttilaisten intentio oli viettää Herran aterialla, ateria ei ollut Herran ateria keskinäisen hajaannuksen takia. Kysymys kuuluukin: miten Herran aterian voi nauttia tuomiokseen, jos aterioitsija ei nauti Herran aterialla?

¹⁹⁸ ”Tehkää... minun muistokseni” (1. Kor. 11:24, 25).

syömisestä ja juomisesta seuraa jumalallinen tuomio (jae 29). Korinttilaisten ”arvoton” syöminen on kuvattu jakeessa 29 syömiseksi ja juomiseksi ilman ”ruumiin erottamista”¹⁹⁹. ”Arvottomasta” syömisestä ja juomisesta seuraa sairautta ja kuolemaa, jotka ovat tämän jumallisen tuomion seurauksia ja jotka seuraavat siitä, että korinttilaiset eivät ole tunnistaneet ruumista. Paavalin argumentti päättyy (jakeet 31–32) huomionarvoisella sanaleikillä tuomion teemoista, millä Paavali käytännössä toistaa sen, mitä on juuri edellä sanonut (jakeet 28–30). Toisaalta (jae 30), jos korinttilaiset olisivat ”tutkineen itseänsä” (ks. jae 28), he eivät olisi kokeneet tuomioita (jae 30), mutta toisaalta (jae 32), tuomion seuraukset tarkoittavat, että heitä on kuritettu, etteivät he joutuisi lopullisen, viimeisen, tuomion alle.

Paavalin retorinen strategia on ohjaava. Hän ei lähde saman tien korjaamaan korinttilaisten ongelmia yksityiskohdissaan, vaan Paavalille syy ongelmaan on yhteydessä Herran ateriaan itsessään. Siksi hän iskee ongelman ytimeen siteeratessaan ehtoollisnarratiivia. Ehtoollisnarratiivi muistuttaa korinttilaisia siitä, mitä Herran ateria on. Paavali siteeraa sitä²⁰⁰ perusteluksi vastaukselleen jakeisiin 1. Kor. 11:17–22 jakeissa 27–32. Paavalille todellinen ongelma piilee siis Herran aterian ymmärtämisessä, ei sen vastaanottajien käytöksessä sinänsä. Korinttilaisten käytös on pikemminkin oire itse ongelmasta.

2.3 Konjunktioiden *ὥστε*, *δὲ* ja *γὰρ* merkitys

Tässä alaluvussa tutkin konjunktioiden *ὥστε* (1. Kor. 11:27), *δὲ* (1. Kor. 11:28) ja *γὰρ* (1. Kor. 11:29) merkitystä jakeen 1. Kor. 11:29 tulinnan kannalta. Tämä merkitys on jäänyt tutkimuksessa usein marginaaliin²⁰¹, ja tästä syystä jakeen 1. Kor. 11:29 tulkintayritykset ovat usein osaltaan epäonnistuneet. Ensimmäiseksi kartoitan, mitä merkityksiä sanat ovat tutkijoilta saaneet, minkä jälkeen esitän oman perustellun näkemykseni.

¹⁹⁹ Fee (2014, 619): ”without discerning the body”.

²⁰⁰ Paavalilla on mielessään ehtoollisnarratiivia siteeratessaan jakeet 1. Kor. 10:16–17. Tästä suhteesta lisää alaluvussa 2.5.

²⁰¹ Monet tutkijat eivät ota joko lainkaan tai ottavat hyvin vähän huomioon näiden pikkusanojen merkitystä. Ks. esim. Robertson & Plummer 1914, 252. Moffatt 1938, 171. Conzelmann 1975, 202. Talbert 1989, 79. Ciampa & Rosner 2010, 554–555.

Esimmäiseksi esittelen, miten eri tutkijat ovat tulkinneet konjunktiota ὥστε jakeessa 1. Kor. 11:27. Roy Ciampan & Brian Rosnerin mukaan Paavalin johdanto ὥστε (“niinpä siis”²⁰²), ilmaisee päätelmän, joka on tehty hänen aiemmasta selityksestään siitä, mistä Herran ateriasa on kyse.²⁰³ Lockwoodin mukaan vahva pääteltävissä oleva konjunktio ὥστε (“niin”²⁰⁴) jakeessa 1. Kor. 11:27 liittyy kappaleen tiukasti edeltävään ehtoollisnarratiivin kuvaukseen (1. Kor. 11:23–26). Kaikki mitä Paavali on sanomassa korinttilaisten syyllisyydestä, seuraa ehtoollisnarratiivista.²⁰⁵ Fee tulkitsee, että vahvan pääteltävissä olevan konjunktin ὥστε (“niin sitten”²⁰⁶) mukaan Paavali jatkaa sen soveltamista, mitä hän on juuri sanonut edeltävän ehtoollisnarratiivin takoituksesta (jake 26), heidän (Herran) aterian väärinkäytöstään: “Kuka tahansa syö leivän...”²⁰⁷ Anthony Thiseltonin mukaan ὥστε ilmaisee loogisen seurauksen eli “sen takia/vuoksi”²⁰⁸; “siitä seuraa että”²⁰⁹; “tämän seurauksena”²¹⁰, mikä käsittää tuloksen täyden voiman.²¹¹

Louwn & Nidan tarjoamista konjunktin ὥστε merkitysvaihtoehdoista käy parhaiten esitelyihin tulkintoihin seuraava: ὥστε osoittaa tuloksen, ja usein kontekstissaan antaa ymmärtää tarkoitettua epäsuoraa tarkoitusta. Mahdollisia käännöksiä ovat: “sen takia, sen vuoksi”, “(niinpä) siksi, sen mukaisesti”, “tuloksena”, “jotta, niin että”, “niin sitten, niin siinä tapauksessa”, “ja niin”. Esim. “Kuinka paljon suurempi arvoinen onkaan ihminen kuin lammas! Sentähden (ὥστε) on lupa tehdä sapattina hyvää” (Matt. 12:12), “Sentähden (ὥστε), rakkaat veljeni, olkaa lujat, järkähtämättömät...” (1. Kor. 15:58), “...onhan meidän pääsiäislampaamme, Kristus, teurastettu. [Siispä] (ὥστε) Viettäköämme siis juhlaa...” (1. Kor. 5:7b-8a).²¹²

²⁰² “So then”.

²⁰³ Ciampa & Rosner 2010, 554.

²⁰⁴ “So”.

²⁰⁵ Lockwood 2000, 399.

²⁰⁶ “So then”.

²⁰⁷ Fee 2014, 619. Samankaltaisesti Collins 2006, 438.

²⁰⁸ “Therefore”.

²⁰⁹ “It follows that”.

²¹⁰ “Consequently”.

²¹¹ “Which embraces the full force of the result”. Thiselton 2000, 888.

²¹² Louw & Nida 1993, 89.52.

Tutkijat näyttäisivät olevan yksimielisiä siitä, että konjunktio ὡστε liittää jakeen 1. Kor. 11:27 siihen, mitä Paavali on kirjoittanut edellä, ja se liittyy jotenkin ehtoollisnarratiiviin (1. Kor. 11:23–26).

Konjunktio δὲ

Seuraavaksi esittelen, miten eri tutkijat ovat tulkinneet konjunktiota δὲ jakeessa 1. Kor. 11:28, ja mitä se voi yleisesti merkitä. Feen mukaan lause jakeessa 28 on liitetty siihen mikä on edeltänyt, vastakohtaa ilmaisevalla konjunktioilla δὲ (”mutta”²¹³). Se tarkoittaa kyseisen imperatiivin olevan vastakohtainen heidän syömiselleen ”arvottomalla tavalla”, ja näin ollen tulevan vastuullisiksi Jeesuksen kuolemasta, jota heidän pitäisi sen sijaan julistaa. ”Jokaisen pitäisi tutkia itseänsä ennen kuin syö... ja juo...” niin kuin edeltävä lause ”syö leipää ja juo maljasta” tarkoittaa osallisuutta tästä ateriarista. Ongelma sijaitsee imperatiivissa ”jokaisen pitäisi tutkia itseänsä ennen kuin syö... ja juo...”, jonka mukaan edeltävä lause on ollut kertomattomien huolien aiheuttaja seurakunnassa.²¹⁴ Lockwoodin mukaan konjunktio δὲ (”sitten”²¹⁵) näyttää pitävän kasassa Paavalin ajatuksenjuoksua, jolloin jae 28 tekee johtopäätöksen edellisen jakeen varoituksesta.²¹⁶ Thiseltonin mukaan konjunktion δὲ vastakohtaa ilmaiseva käyttö esittelee itsensä tutkimisen teeman vastakohtana (”vastakohtaisena”) syömiselle ja juomiselle, jotka ”eivät sovi”²¹⁷ edelliseen jakeeseen. Paavali siis ilmoittaa, ettei Herran ateriala saa nauttia arvottomalla tavalla, ja tämän estääkseen on tutkittava itseään, aterioimistaan.²¹⁸

Louwn & Nidan mukaan δὲ voi olla osoitus lisäsuhteesta, mutta siinä on mahdollinen implikaatio vastakohtaisuudesta. Se voidaan kääntää ”ja”²¹⁹ Esim: ”Paavali, Jumalan palvelija ja Herran Jeesuksen Kristuksen apostoli.” (Tt 1:1)”²²⁰, tai δὲ voi osoittaa läheisessä suhteessa olevien tapahtumien ketjun. Mahdollisia käännöksiä ovat: ”ja”, ”ja sitten”. Esim. ”Aabrahamille syntyi lisä, (δὲ) lisäkille syntyi Jaakob, (δὲ) Jaakobille

²¹³ ”But”.

²¹⁴ Fee 2014, 621. Samankaltaisesti Kistemaker 1993, 401. Viitattu Lockwoodin (2000, 397) mukaan.

²¹⁵ ”Then”.

²¹⁶ Lockwood 2000, 397. Samankaltaisesti Das 1998, 199.

²¹⁷ ”Not fitting”.

²¹⁸ Thiselton 2000, 891.

²¹⁹ ”And”.

²²⁰ ”Paul, a servant of God and an apostle of Jesus Christ”. Louw & Nida 1993, 89.94.

syntyi Juuda ja tämän veljet” (Matt. 1:2).²²¹ Konjunktio δὲ voi osoittaa myös vastakohtaisuuden. Mahdollisia käännöksiä ovat: “mutta”, “toisaalta”. Esimerkiksi: “Sillä monet ovat kutsutut, mutta (δὲ) harvat valitut.” (Mt. 22:14).²²²

BAGD:n mukaan konjunktio δὲ käytetään usein siirtymäpartikkelina puhtaasti ja yksinkertaisesti, ilman minkäänlaista vastakkainasettelua, esimerkiksi ”nyt, sitten”.²²³ Aejmalaesus mukaan konjunktio δὲ liittyy yhteen lauseita, joiden välillä on lievää vastakohtaisuutta, ja vastaa lähinnä suomen rinnastuskonjunktioita “mutta”. Suomen “mutta” ilmentää kuitenkin varsin usein paljon voimakkaampaa vastakohtaisuutta lauseiden välillä verrattuna kreikan δὲ-konjunktioon.²²⁴ Liljeqvistin mukaan konjunktio δὲ ilmaisee lauseiden rinnakkaisuutta, vastakohtaisuutta tai peräkkäisyyttä.²²⁵

Asiaan huomiota kiinnittäneet tutkijat näyttäisivät olevan yksimielisiä siitä, että jae 1. Kor. 11:28 viittaa jakeeseen 1. Kor. 11:27. Tämä tulee ilmi jakeen sisällöstä ja konjunktio δὲ.²²⁶ Jakeessa 28 Paavalilla on ajatuksena, että uskovien on tutkittava itseänsä ennen kuin syövät leipää ja juovat maljasta, jotta eivät hankki jakeessa 27 kuvattua syyllisyyttä Herran ruumiiseen ja vereen. Näin jae 28 jatkaa jakeen 27 ajatusta. Uskovat on kutsuttu kahdenlaiseen testiin: heidän pitää tutkia, mikä on Jumalan tahto ja toimia sen mukaan.²²⁷ Samaan aikaan uskovat on kutsuttu tutkimaan omaa tilaansa.²²⁸ Huolimatta läsnäolevasta Kristuksesta Herran ateriasa²²⁹, korinttilaiset viettivät Herran aterian kurittomalla²³⁰ ja arvottomalla tavalla²³¹. Paavalin mukaan Kristusta ei kuitenkaan voi lähestyä piittaamattomalla²³² ja sekasortoisella tavalla²³³.²³⁴ Jakeen 28 tutkimisen tarkoitus on siis estää sitä vahinkoa tapahtumasta, että uskovat söisivät ja joisivat tuomion itselleen, tekemällä syntiä Herran ruumista

²²¹ Louw & Nida 1993, 89.87.

²²² Louw & Nida 1993, 89.124.

²²³ “Now, then”. BAGD 1979, s.v. δὲ, 2. Viitattu Lockwoodin (2000, 397) mukaan.

²²⁴ Aejmalaesus 2003, §233; 1.

²²⁵ Liljeqvist 2011, 88.

²²⁶ Lockwood 2000, 397. Thiselton 2000, 891. Fee 2014, 621. Tarkemmasta sisällöstä ollaan eri mieltä.

²²⁷ Ks. Room. 12:2, Fil. 1:10, Ef. 5:9s.

²²⁸ Ks. 2. Kor. 13:5, Gal. 6:4.

²²⁹ “in the Lord’s Supper”.

²³⁰ “Undisciplined”.

²³¹ “Unworthy manner”.

²³² “Careless”.

²³³ “Disorderly way”.

²³⁴ Grundmann 1964, 2:260.

ja verta vastaan (jae 27), koska he eivät ”erota (Herran) ruumista (tavallisesta ruu-
asta)” (jae 29).

Konjunktio γὰρ

Viimeiseksi esittelen, miten eri tutkijat ovat tulkinneet konjunktioita γὰρ jakeessa 1. Kor. 11:29, ja muodostan siitä oman näkemykseni. Barrettin mukaan γὰρ esittelee syyn sille, mikä on jo esitetty jakeessa 1. Kor. 11:27, miksi uskovan pitää tutkia itseään.²³⁵ Fee tulkitsee, että selittävän konjunktio γὰρ (”sillä”) mukaan Paavali nyt antaa syyn, miksi itseään on testattava ennen syömistä: ”Ne, jotka syövät ja juovat tunnistamatta/erottamatta ruumista, syövät ja juovat tuomion itsellensä” (1. Kor. 11:29). Nämä ovat ne sanat, jotka sitovat Paavalin tämänhetkisen argumentoinnin ongelmaan, joka on esitetty jakson alussa (1. Kor. 11:17–22).²³⁶ Raymond Collinsin mukaan Paavali selittää (selittävä konjunktio γὰρ), miksi itsensä tutkiminen on tarpeellista: vaihtoehto sille on (jumalallinen) tuomio. Epäonnistuminen Herran ruumiin tunnistamisessa tuo tuomion.²³⁷ Lenskin mukaan ”sillä” (γὰρ) vahvistaa edeltävän nuhteen, ei kuitenkaan osoittamalla itsensä tutkimisen hyödyn vaan osoittamalla vahingon, joka seuraa sen puuttumisesta.²³⁸ Lockwood tulkitsee, että konjunktioilla γὰρ (”sillä”), Paavali tuottaa yhden ”pienen koukun” lisää, jolla hänen on tarkoitus liittää jae edeltävään kontekstiin. Paavali on kehottanut korinttilaisia tutkimaan itseään (1. Kor. 11:28) ennen kuin syövät Herran ruumiin leivässä ja juovat Herran veren viinissä, koska hän ei halua heidän syövän ja juovan tuomiota itselleen. Tuomio tulee, jos ”et erota ruumista” (1. Kor. 11:29), tai niin kuin Krysostomos²³⁹ asian esittää, jos aterioitsevat syövät ja juovat ”tunnistamatta, mikä on tarpeellista, asioiden suuruutta, jotka ovat heidän edessään”.²⁴⁰

Aejmalauksen mukaan kausaalinen konjunktio γὰρ tuo ensijaisesti esille perustelun (tai selityksen) edellä esitetyille ja vastaa näin ollen suomen partikkelia ”sillä”. Se, miten kausaaliseksi konjunktioilla γὰρ alkavan lauseen suhde edelliseen on tarkoitettu,

²³⁵ Barrett 1968, 273.

²³⁶ Fee 2014, 622.

²³⁷ Collins 2006, 439.

²³⁸ Lenski 1998, 480.

²³⁹ Johannes Krysostomos. Opetuspuheita Ensimmäisestä korinttilaiskirjeestä, homilia 28. ”μη εγγων ως χρη το μεγετος των προκειμενων”. Käännös ja sitaatti Robertson & Plummer 1914, 252.

²⁴⁰ Lockwood 2000, 408.

vaihtelee kontekstista toiseen. Toisinaan käy niinkin, että konjunktiolla γὰρ alkava lause ennemminkin selittää kuin perustelee edellä olevaa. Välillä sen avulla myös vietään ajatusta väljästi eteenpäin tai esitetään johtopäätöksiä edellä olevasta. Esimerkiksi selittävä liittymä: “mutta heidän tekojensa mukaan älkää tehkö, sillä (γὰρ) he sanovat, mutta eivät tee” (Matt. 23:3).²⁴¹

Louwn & Nidan mukaan konjunktio γὰρ voi olla osoitus syystä tai aiheuttajasta tapahtumien välillä. Mahdollisia käännöksiä ovat: “Sillä”²⁴², “koska”²⁴³. Esimerkkejä tällaisesta käytöstä: “eikä tarvinnut kenenkään todistusta ihmisestä, sillä (γὰρ) hän tiesi itse, mitä ihmisessä on” (Joh. 2:25), “Niin he tulivat ulos ja pakenivat haudalta, sillä (γὰρ) heidät oli vallannut vavistus ja hämmästys” (Mk 16:8).²⁴⁴

Konjunktio γὰρ jakeessa 1. Kor. 11:29 viittaa taaksepäin, se siis kertoo, että jae 29 viittaa sitä edeltäviin jakeisiin.²⁴⁵ Näyttäisi siltä, että jae 29 viittaa jakeeseen 27 ja sitä kautta myös jakeeseen 28. Jae 29 kertoo, mikä on “arvottomasti” syömistä ja juomista, jonka takia aterioitsija on syyllinen Herran ruumiiseen ja vereen. Jakeessa 28 koetetaan välttää tämä ongelma.

Johtopäätökset

Jakeiden 1. Kor. 11:27, 28 ja 29 välillä on luja suhde, joka ilmenee liittävien konjunktioiden δὲ ja γὰρ kautta. Korinttilaisten ongelma esitetään jakeessa 27, apu ongelmaan löytyy jakeesta 28 ja jae 29 esittää syyn sille, miksi uskovien täytyy ottaa huomioon kehotus jakeessa 28, ja näin välttää tekemästä syntiä, joka on kuvattu jakeessa 27. Konjunktio ὡστε jakeessa 27 yhdistää jakeet 27–29 ehtoollisnarratiiviin, joka on esitetty jakeissa 23–26. Jakeiden 27–29 retorinen rakenne suhteessa jakeisiin 30–32 on myös tärkeätä huomata. Tähän jaksoon viittaa jakeen 30 ”sentähden” (διὰ τοῦτο).²⁴⁶ Näiden kolmen jakeen (27–29) jakso on se perusta, jolle johtopäätös jakeissa 30–32 rakentuu.

²⁴¹ Aeijmalaeus 2003, §234; 3.

²⁴² ”For”.

²⁴³ ”Because”.

²⁴⁴ Louw & Nida 1993, 89.23.

²⁴⁵ Ks. esim. Lenski 1998, 480. Collins 2006, 439. Fee 2014, 622.

²⁴⁶ Paavali käyttää tätä sanontaa ”sentähden” (διὰ τοῦτο) 22 kertaa kirjeissään. ”Se” viittaa eteenpäin Paavalin ajatuksenjuoksussa ainoastaan 1. Tim. 1:16; 2. Tim. 2:10 ja Filem. 15. Kaikissa muissa

Jakeiden keskinäiset suhteet voidaan esittää taulukon avulla:

j. 27		syödä/juoda	leipä/malja	arvotto- masti/syyl- nen	ruumis/veri
j. 28	tutkia	syödä/juoda	leipä/malja		
j. 29	tehdä ero	syödä/juoda		tuomio	ruumis

Paavalin ajatuksenjuoksu etenee johdonmukaisesti. Jakeessa 27 jokainen, joka syö ja juo arvottomasti, on syyllinen Herran ruumiiseen ja vereen. Jotta näin ei tapahtuisi, pitää Herran aterialle osallistuvan tutkia itsensä ennen kuin syö leivän ja juo maljan sisällön. Jae 29 kertoo syyn tai perustelun sille, miksi pitää välttää syntiä, joka on kuvattu jakeessa 27. Jae 29 myös täydentää sekä jakeen 27 että 28 sanomaa. Se kertoo, että ”jos ei erota ruumista”, tekee syntiä Herran ruumista ja verta vastaan, ja antaa näin myös sisällön jakeen 28 kehoitukselle. Oikea Herran aterian ymmärtäminen aiheuttaa väistämättä myös uskovien välisten ongelmien korjaantumisen. Jos Herran aterialle osallistuva ymmärtää nauttivansa Herran ruumiin ja veren, näyttäisi Paavalin logiikan mukaan seuraavan, että hän myös kohtelisi lähimmäisiään evankeliumin arvon mukaisella tavalla.²⁴⁷ Näyttäisi myös mahdottomalta, että Paavali ensin yhdistettyään syömisen ja juomisen Herran ruumiin (leivässä) ja veren (viinissä) nauttimiseen (ks. taulukko edellä) muuttaisi yhtäkkiä ruumiin merkitystä jakeessa 29.²⁴⁸

tapauksissa Paavali käyttää ilmaisua διὰ τοῦτο viittaamaan taaksepäin perustelunsa osaan tai kerrontaan. Ks. Room. 1:26; 4:16; 5:12; 13:6; 15:9; 1. Kor. 4:17; 11:10; 2. Kor. 4:1; 7:13; 13:10; Ef. 1:15; 5:17; 6:13, Kol. 1:9; 1. Tess. 2:13; 3:5, 7; 2. Tess. 2:11.

²⁴⁷ Ks. Ef. 4:1; Kol. 1:10; Fil. 1:27. Ks. myös Foerster 1964, 1:380. Admission to the Lord’s Supper 1999, 19. Thurén 2008, 147. Samalla tavalla ajattelee myös Krysostomos: ”Rakkaani, tarkkailkaamme siis itseämme me, jotka nautimme tällaisia siunauksia. Kun meillä on kiusaus lausua jotain häpeällistä, kun olemme joutumassa vihan tai muun vastaavan himon vietäviksi, ajatelkaamme minkäläisten asioiden arvoisiksi meidän on luettu, millaisen Hengen osallisuuteen me olemme päässeet, ja tämän ajattelemisen pysäyttää meissä järjettömät himot.” Johannes Krysostomos, Opetuspuheita Johanneksen evankeliumista, homilia 46. Käännös Seppälä 2003, 179.

²⁴⁸ Feekin myöntää jakeen 1. Kor. 11:27 viittavan leivällä ja maljalla Kristuksen ruumiiseen ja vereen, vaikkakin eri merkityksessä. Feen mukaan leipä ja malja merkitsevät (signify) Kristuksen ruumista ja verta uhrattuna meidän puolestamme. Fee 2014, 620.

2.4 Käsikirjoitusten kopioitsijoiden tulkinnat

Tässä alaluvussa pohdin käsikirjoitusten kopioitsijoiden mahdollisesti tekemien lisäyksien kertomaa tulkintaa jakeen 1. Kor. 11:29 merkityksestä. Tämä tulkinta kertoo osaltaan, mitä varhaisessa kirkossa on ymmärretty Paavalin tarkoittaneen. Nykytutkijoiden konsensus näyttäisi olevan, että ilmaukset τοῦ κυρίου (”Herran”) ja ἀναξίως (”arvottomasti”) eivät olisi olleet alkuperäisessä käsikirjoituksessa jakeessa 1. Kor. 11:29.²⁴⁹ Huomion arvoista tässä kohdassa on se, miten Krysostomos ymmärtää jakeen: ”’Se, joka syö ja juo arvottomasti, syö ja juo tuomiokseen’ (1. Kor. 11:29).”²⁵⁰ Krysostomos lukee jakeeseen toisen lisäyksistä (ἀναξίως) ja näin esittää oman tulkintansa.²⁵¹

Tutkijat näyttäisivät olevan yhtä mieltä siitä, että kopioitsijat ovat tulkinneet jaetta 1. Kor. 11:29 edeltävien jakeiden pohjalta, etenkin jakeen 27 pohjalta.²⁵² Tämä tulkinta on tehty vaikean jakeen selventämiseksi ja selittämiseksi,²⁵³ jota Paavalikin on mahdollisesti selittänyt tarkemmin myöhemmin (1. Kor. 11:34)²⁵⁴. Tutkijat ovat sen sijaan eri mieltä siitä, onko kopioitsijoiden tulkinta oikea ja sopiiko se jakeen kontekstiin. Osa tutkijoista pitää tulkintaa kontekstiin sopimattomana,²⁵⁵ ja osan mielestä lisäykset ovat yhtäpitäviä kontekstin kanssa ja antavat oikean merkityksen jakeelle.²⁵⁶

Tutkijat näyttävät olevan yksimielisiä siitä, miten kopioitsijat ovat lisäyksillään tulkinneet jaetta 1. Kor. 11:29. Kopioitsijat samastavat arvottoman Herran aterian

²⁴⁹ Ks. esim. Metzger 1994, 496. Lockwood 2000, 397. Thiselton 2000, 890–891. Fee 2014, 617–618.

²⁵⁰ Krysostomos, Opetuspuheita Johanneksen evankeliumista, homilia 46. Käännös Seppälä 2003, 179.

²⁵¹ Krysostomos voi siteerata Paavalia ulkomuistista ja kenties tämä takia muistaa väärin jakeen. Tai sitten Krysostomos käytti käsikirjoitusta, jossa oli ainakin lisäys ”arvottomasti”. Kumpi tahansa vaihtoehtoista onkaan totta, merkittävää on se, että Krysostomos ymmärtää kohdan lisäyksen kanssa.

²⁵² Ks. esim. Thiselton 2000, 890–891. Fee 2014, 617 (nootti 142), 618 (nootti 143), 622.

²⁵³ Ks. esim. Fee 2014, 618; nootti 143.

²⁵⁴ ”...Muista sekoista säädän, sitten kun tulen” (1. Kor. 11:34).

²⁵⁵ Ks. esim. Murphy-O’Connor 2009, 216. Fee 2014, 617 (nootti 142), 622.

²⁵⁶ Ks. esim. Lockwood 2000, 397. Barrett ajattelee, että vaikka lisäykset ovatkin tekstikriittisesti sekundäärisiä, ei niiden antama tulkinta on ole välttämättä väärin. Barrett 1968, 273.

nauttimisen Herran ruumiin erottamatta²⁵⁷ jättämiseen.²⁵⁸ Kopioitsijoiden tarkoituksena on ollut tuoda esiin yleisesti hyväksytty jakeen merkitys, jonka mukaan Paavali tuomitsee epäonnistumisen erottaa Herran aterian muusta ruuasta.²⁵⁹ Korinttilaiset eivät olleet oikealla tavalla ymmärtäneet sitä tosiasiaa, että he syövät Kristuksen ruumiin Herran aterialla.²⁶⁰ Samalla lailla jaetta 1. Kor. 11:29 tulkitsee myös Krysostomos.²⁶¹

Feen mukaan tulkittaessa jaetta 1. Kor. 11:29 kopioitsijoiden tavalla, ehtoollisnarratiivista (jakeet 23–25) tulee jakson (jakeet 27–32) tärkein asia, eikä se enää olisi Paavalin korjaus ongelmalliseen tilanteeseen, jota kuvattiin jakson 1. Kor. 11:17–34 aluksi (jakeissa 17–22). Tätä Fee ei voi hyväksyä.²⁶² Hänen esille nostamansa ongelma ei kuitenkaan ole ongelma, jos Herran aterialla nautittujen elementtien kautta saadaan osallisuus (κοινωνία) Kristukseen ja sitä kautta toisiin uskoviin (1. Kor. 10:16–17).²⁶³ Tällöin myös Herran aterian oikeasta ymmärtämisestä (viittaus ehtoollisnarratiiviin) Paavalin mukaan näyttäisi automaattisesti seuraavan oikea suhtautuminen toisiin uskoviin.²⁶⁴ Tämä olisi evankeliumin mukaista käyttäytymistä, jota uskovat sen vaikutuksesta tekevät.²⁶⁵

²⁵⁷ Esim. "Distinguishing". Barrett 1968, 273.

²⁵⁸ Barrett 1968, 273.

²⁵⁹ Murphy-O'Connor 2009, 216.

²⁶⁰ Fee 2014, 622.

²⁶¹ Krysostomos, Opetuspuheita Johanneksen evankeliumista, homilia 46: "Ne, jotka tulevat osalliseksi tästä verestä [...] Kyseessä on suuri ja ihmeellinen asia, ja se tarkoittaa, että jos sinä lähestyt sitä puhtaana, lähestyt pelastusta, mutta jos huonolla omallatunnolla, lähestyt rangaistusta ja hävistyksiä. 'Se, joka syö ja juo arvottomasti, syö ja juo tuomiokseen' (1. Kor. 11:29). Jos kuninkaallisen purppuraviitan häpäiseviä rangaistaan samalla tavalla kuin sen repijöitä, ei ole ollenkaan mieleetöntä, että niitä, jotka vastaanottavat tuon ruumiin arvottomalla mielellä, odottaa sama rangaistus kuin niitä, jotka lävistivät sen nauloilla. Huomaa, kuinka Paavali kuvaa pelottavaa tuomiota sanoen: 'Jos joku kieltää Mooseksen lain, hänet tuomitaan sääliittä kuolemaan kahden tai kolmen todistajan sanan perusteella. Kuinka paljon ankaramman rangaistuksen ansaitsekaan mielestänne se, joka polkee jalkoihinsa Jumalan Pojan, pitää epäpyhänä liiton verta, jolla hänet itsensä on pyhitetty (Hepr. 10:28–29)! Rakkaani, tarkkailkaamme siis itseämme me, jotka nautimme tällaisia siunauksia. Kun meillä on kiusaus lausua jotain häpeällistä, kun olemme joutumassa vihan tai muun vastaavan himon vietäviksi, ajatelkaamme minkälaisien asioiden arvoisiksi meidän on luettu, millaisen Hengen osallisuuteen me olemme päässeet, ja tämän ajattelemisen pysäyttää meissä järjettömät himot." Käännös Seppälä 2003, 179. Opetuspuheita Ensimmäiseen kirjeeseen korinttilaisille, homilia 28. Migne, Patrologia Series Graeca 61.

²⁶² Fee 2014, 622.

²⁶³ Ks. tarkemmin alaluku 2.5.

²⁶⁴ Foerster 1964, 1:380. Lockwood 2000, 402. Näin myös Krysostomos. Ks. nootti edellä.

²⁶⁵ Vrt. esim. Room. 16:2, Ef. 4:1; Fil. 1:27. Ks. myös Admission to the Lord's Supper 1999, 12ss. Thurén 2008, 147.

2.5 Substantiivi τὸ σῶμα jakeessa 1. Kor. 11:29

Tässä alaluvussa tutkin substantiivin τὸ σῶμα merkitystä jakeessa 1. Kor. 11:29. Sen merkitys on se tekijä, joka jakaa jakeen tulkinnat eri ryhmiin. Pohdin aluksi eri näkemyksiä poissulkien tutkijoiden näkemyksiä, jotka eivät vakuuta, ja näin päätyen lopulta parhaiten perusteltuun näkemykseen. Tämän jälkeen täydennän parhaimman tulkinnan perustelut lisäperusteluilla.

Feen²⁶⁶ mukaan ”ruumis” (τὸ σῶμα) jakeessa 1. Kor. 11:29 merkitsee Kristuksen seurakuntaruumista eli Jeesukseen uskovia, jotka tässä tapauksessa ovat kerääntyneet yhteen viettämään Herran aterialla. Fee perustelee näkemystään kahdella tavalla. Ensimmäiseksi, jakeiden 1. Kor. 11:27 ja 29 eroavaisuudet ovat merkittävämpiä kuin samankaltaisuudet. Eroavuuksia ovat erityisesti ”ruumiin” käyttäminen ehdottomalla tavalla²⁶⁷ ja ”maljan” rinnakkaisuuden maininnan puuttuminen.²⁶⁸ Tämän takia on Feen mukaan vaikea väittää, että kyseessä olisi lyhennelmä ”Herran ruumista ja verestä” jakeessa 29. Paavali mainitsee muualla aina molemmat (ruumiin ja veren), kun hän haluaa viitata kumpaankin.²⁶⁹

Jakeiden 1. Kor. 11:27–29 retorinen rakenne²⁷⁰ kuitenkin vaatii, että ”ruumis” on ymmärrettävä Kristuksen todelliseksi ruumiiksi, joka nautitaan leivässä. Rakenne käy ilmi siitä, miten konjunktiot δὲ ja γὰρ liittävät jakeet 28 ja 29 jakeeseen 27, ja konjunktio ὡστε koko rakenteen ehtoollisnarratiiviin (1. Kor. 11:23–26).²⁷¹ Jos jakeiden 27–29 suhdetta toisiinsa ja niitä edeltävään ehtoollisnarratiiviin ei oteta huomioon, tehdään väkivaltaa Paavalin ajatuksenjuoksulle. Jakeissa 24 ja 27 ”ruumis” viittaa

²⁶⁶ Feen (teoksen ensipainos 1987, revised edition vuonna 2014) näkemyksiä seuraavat monet tutkijat. Thiselton 2000, 893. Joko he viittaavat näkemyksiensä tueksi suoraan Feehen tai vain toistavat hänen ajatuksiaan.

²⁶⁷ ”Absolute use of ‘the body’”.

²⁶⁸ Ensin Paavali kirjoittaa: ”niin usein kuin te syötte tätä leipää ja juotte tämän maljan” (j. 26). Sitten hän kirjoittaa: ”syö tätä leipää ja juo Herran maljan” jatkaen ”Herran ruumis ja veri” (j. 27), ja lopulta ”ja syököön tätä leipää ja juokoon tästä maljasta” (j. 28). Jakeessa 29 Paavali kuitenkin mainitsee vain ”ruumiin”, ”malja” katoaa yhtäkkiä. Fee 2014, 623.

²⁶⁹ Fee 2014, 623.

²⁷⁰ Paavali käyttää retorista keinoa nimeltä ambiguitas, joka tarkoittaa monimerkityksisyyttä, joka voi olla pääteltävissä ilmauksen kontekstista. Ks. esim. <https://definitions.uslegal.com/a/ambiguitas-latens/>. Tässä tapauksessa ”ruumis” jakeessa 1. Kor. 11:29 on ambiguitas, ja sen merkitys on pääteltävissä kontekstista (1. Kor. 10:16–17; 1. Kor. 11:24, 27–29). Huomoitavaa on tähän liittyen se, että Paavalin käyttämä sanasto (esim. ἔνοχος, δοκιμαζέτω, κρίμα, διακρίνω ja κατακριθῶμεν) on laki- ja oikeudenkäyntisanastoa. Collins 2006, 436.

²⁷¹ Ks. alaluku 2.3.

Kristuksen todelliseen ruumiiseen leivässä.²⁷² Tämän ”ruumiin” merkityksen Feekin myöntää jakeessa 27.²⁷³ Jakeissa 27–29 ei ole minkäänlaista merkkiä siitä, että ”ruumiin” merkitys vaihtuisi jakeesta 27 jakeeseen 29. Mikäli ”ruumis” ensin tavalla tai toisella merkitsee Kristuksen todellista ruumista, joka kuoli ristillä, miten siitä voi tulla ilman selitystä pelkkä vertauskuva Kristuksen seurakuntaruumiista? Lukijalla on mielessä kahdenlainen merkitys ”ruumiille” jo jakeiden 1. Kor. 10:16–17 pohjalta. Paavali kuitenkin korostaa jakeessa 1. Kor. 11:29 ”ruumiin” merkityksen sitä puolta (ja siinä samalla veren), joka nautitaan leivässä (ja veri viinissä) Herran aterialla jakeiden 1. Kor. 11:24, 27 ja 28 pohjalta. Paavali siis korostaa sitä ”ruumista”, joka naulittiin ristille. ”Ruumiin” merkityksen vaihtuminen jakeesta 27 jakeeseen 29 näyttääkin Norman Hillyerille²⁷⁴ epätodennäköiseltä, ja Leon Morris sanoo saman vieläkin voimakkaammin: ”ei ole todellista syytä ajatella”, että merkitys vaihtuisi.²⁷⁵

²⁷² Iso osa tutkijoista ei lue tekstiä jakeessa 1. Kor. 11:24 niin kuin Paavali on sen kirjoittanut. Paavali kirjoittaa ”tämä on minun ruumiini” (τοῦτό μοῦ ἐστὶν τὸ σῶμα). Paavali ei kirjoita ”merkitsee” tai ”edustaa” minun ruumistani. Substantiivi σῶμα viittaa tässä (jakeissa 1. Kor. 10:16; 1. Kor. 11:24, 27, 29) Schweizerin mukaan Jeesuksen ristiinnaulittuun ruumiiseen. Tämä ruumis uhrattiin yhteisön (community) puolesta ristillä. Schweizer 1971, 7:1067–1068. Tätä tulkintaa tukee myös jae 1. Kor. 10:16, jossa on tämän tulkinnan kannalta merkittävä ilmaisu: κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν. Tähän ”ruumiiseen” Paavalin mukaan saadaan Herran aterialla ”osallisuus” (κοινωνία). Paavali käyttää taas ”on” (ἐστίν) verbin preesensmuotoa, eikä muita toisenlaisia merkityksiä antavia sanoja. Fee yrittää perustella (selittäessään jaetta 1. Kor. 11:24) miksi verbiä ”on” ei pidä tulkita kirjaimellisesti. Hänen mukaansa Paavali käyttää verbiä ”on” vertauskuvalliseen tulkintaan. Esimerkiksi 1. Kor. 10:4: ”se kallio oli Kristus” ja Gal. 4:25: ”Hagar on Siinain vuori”. Lisäksi Fee vetoaa siihen, että Jeesus oli itse läsnä, kun hän puhui nämä sanat opetuslapsilleen, mikä tekee kirjaimellisesta merkityksestä mahdottoman. Tulkinta on Feen mukaan tullut kristillisiin kirkkoihin kreikkalaisen filosofian aikaansaamana apostolisen ajan jälkeen. Fee 2014, 609. Fee voisi olla oikeassa, jos kyse olisi siitä, mitä empiirisesti voidaan todistaa tai nykytutkija voi uskoa. Tässä kohdassa (1. Kor. 10–11) on kuitenkin kyse siitä mitä Paavali ja ennen kaikkea Paavalin lukijat uskoivat, jolloin kirjaimellinen merkitys on todennäköisin vaihtoehto. Jeesus lausui sanat konkreettisesti tilanteessa kohdistuen ne leipään, jota muretaan. Mikään ei viittaa muuhun kuin kirjaimelliseen tulkintaan. Niissä kohdissa, joissa Paavali käyttää kuvainnollista merkitystä, tulee se ilmi kontekstista. Esim. Gal. 4:24: ”Tämä on kuvainnollista puhetta...” ja 1. Kor. 10:3b–4: ”ja söivät kaikki samaa hengellistä ruokaa ja joivat kaikki samaa hengellistä juomaa. Sillä he joivat hengellisestä kalliosta, joka heitä seurasi; ja se kallio oli Kristus”. Paavali siis puhuu Herran aterian ja kasteen esikuvista ja sitten kuvainnollisesti Kristuksesta. Näyttäisi myös siltä, että vertauskuvallinen tulkinta on se tulkinta, joka on saapunut myöhään kristilliseen kirkkoon, eikä kirjaimellinen tulkinta. Ks. tarkemmin esim. Sasse 2011, 26–39, erit. 36–39. Pelikan 1971, 155–171, erit. 156–157.

²⁷³ Fee 2014, 620. Feen mukaan leipä ja malja merkitsevät (signify) Kristuksen ruumista ja verta, uhrattuna meidän puolestamme. Tällä tulkinnalla hän myöntää tulkintani oikeaksi, vaikka yrittää väistää kirjaimellisen merkityksen. Samaa mieltä Feen kanssa on toisen tulkintavaihtoehdon kannattajista esim. Witherington III 1995, 251.

²⁷⁴ Hillyer 1970, 1066–1067. Hillyer tosin ajattelee, että ”ruumis” vain merkitsee (signify) Kristuksen todellista ruumista, samaan tapaan kuin Fee.

²⁷⁵ Morris 1987, 161. Viitattu Lockwoodin (2000, 408; nootti 51) mukaan.

Kun otetaan huomioon jakeiden 1. Kor. 11:27–29 retorinen rakenne ja niiden suhde sekä jakeisiin 1. Kor. 11:23–26 että jakeisiin 1. Kor. 11:30–32,²⁷⁶ ei ole kontekstin puolesta vaikeuksia ymmärtää ”ruumista” Kristuksen todellisena ruumiina, joka nautitaan leivässä, ja Kristuksen todellisena verenä, joka nautitaan viinissä/maljassa. Viitauksessa ”ruumiiseen” (τὸ σῶμα) jakeessa 29 on kyse synekdokeesta²⁷⁷. Paavalin ei tarvitse joka lauseessa toistaa sekä leipää/ruumista että viiniä/verta. Jakeessa 34 tilanne on sama. Vaikka Paavali ei mainitse muuta kuin syömisen, tuskin korinttilaiset jättivät ateriallaan juomatta.²⁷⁸ Synekdokee esiintyy Uudessa testamentissa useita kertoja. Esimerkiksi jakeessa Apt. 2:42 ”leivän murtamisella” tarkoitetaan koko Herran aterian viettoa, ei vain leivän nauttimista.²⁷⁹ Kyse on viitauksesta Herran aterialla nautittaviin leipään/ruumiiseen ja viiniin/vereen.²⁸⁰

Lisäksi huomion arvoista on datiivi ἐαυτῷ (”itselleen”) jakeessa 1. Kor. 11:29, joka ilmaisee Herran aterialle osallistuvan osallisuuden tapahtumaan (tuomio) sen kohteena, eli tuomio koituu Herran aterialle osallistuvalla.²⁸¹ Tapahtuma, joka aiheuttaa tuomion, on syöminen ja juominen arvottomasti, eikä syömiseen ja juomiseen (Herran aterialle) osallistuminen arvottomasti. Ilmausta μὴ διακρίνων τὸ σῶμα ei saa tulkita yhdessä subjektin (”hän, joka syö ja juo...”) kanssa, koska jos tämä olisi ollut tarkoitus, olisi partisiippi sijoitettu heti subjektin jälkeen. Ilmaus määrittää verbejä (”...syö ja juo...”).²⁸² Tätä tulkintaa tukee myös kopioitsijoiden jakeeseen lisäämä ἀναξίως (”arvottomasti”), joka asettaa partisiipin μὴ διακρίνων painon tekemiselle (syömiselle ja juomiselle) tekijän (syöjän ja juojan) sijaan.²⁸³ Syöminen ja juominen erottamatta ruumista ovat syy sille, miksi tuomio seuraa. Tuomio on väistämätön, ”jos ei erota ruumista” (...ἐαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ διακρίνων τὸ σῶμα). Muuten

²⁷⁶ Ks. Luku 2.1 (”διακρίνω”) ja luvun 2.3 loppu.

²⁷⁷ Synekdokeella (kr. synekdoke) tarkoitetaan kielikuvaa, jossa osa ilmaisee kokonaisuutta, esim. tässä tapauksessa ”ruumis” viittaa ruumiiseen ja vereen. Teinonen 1999, 324. Hofiuksen mukaan ”ruumis” jakeessa 1. Kor. 11:29 on *pars pro toto* (= synekdokee) ruumiille ja verelle. Hofius 1993, 114; nootti 224. Viitattu Thiseltonin (2000, 893) mukaan. Barrettin mukaan Jae 1. Kor. 11:29 on tulkittava rinnakkaisena jakeelle 27, ”ruumis” (τὸ σῶμα, j. 29) on tulkittava jakeen 27:n ”ruumiin ja veren” valossa, joista ”ruumis” on lyhenne toistettaessa sama asia uudelleen. Barrett 1968, 274.

²⁷⁸ ”Jos kenellä on nälkä, syököön kotonaan, ettette kokoontuisi tuomioksenne” (1. Kor. 11:34).

²⁷⁹ Ks. esim. Thurén 1997, 450–451. Fitzmyer 1998, 269. Pervo 2009, 92. Holladay 2016, 108. Myös Dunn (1996, 35) myöntää, että näin usein ajatellaan Luukkaan tekevän.

²⁸⁰ Das ajattelee, että vaikka Apt. 2:42 ei olisikaan viittaus Kristuksen todelliseen ruumiiseen ja vereen, se voi silti viitata koko aterian nauttimiseen ”leivän murtamisen” nimen alla (vrt. jakeet Apt. 2:46; 20:7, 11; 27: 35–36. Das 1998, 200; nootti 26.

²⁸¹ Ks. Aejmelaeus 2003, §133. Wallace 1996, 142–143.

²⁸² Lenski 1998, 481.

²⁸³ Ks. Nestle-Aland Novum Testamentum Graece (28. editio), 1. Kor. 11:29.

olisi vaikea ymmärtää, miksi syöminen ja juominen täytyy toistaa. Jos kyse olisi pelkästä arvottomasta aterialle osallistumisesta,²⁸⁴ riittäisi kun kerran viittaisi syömiseen ja juomiseen.²⁸⁵ Leivän syöminen ja maljan juominen on siis se tekeminen, joka tuomitaan.²⁸⁶ Näyttäisi myös siltä, että Paavali viittaa taaksepäin ehtoollisnarratiiviin (1. Kor. 11: 23–24, 26), kun hän erikseen mainitsee syömistä ja juomista. Ehtoollisnarratiivissahan Jeesus ”otti leivän, kiitti, mursi ja sanoi: ’Tämä²⁸⁷ on minun ruumiini’... ’Sillä niin usein kuin te syötte tätä leipää’”. Kyse on siis leivän/ruumiin syömisestä ja luonnollisesti myös viinin/veren juomisesta,²⁸⁸ josta sitten vasta seuraa kaikki Herran ateriaan liittyvä hyöty.

Toiseksi perusteluksi näkemykselleen Fee katsoo, että Paavalin viittaus pelkkään ”ruumiiseen” jakeessa 1. Kor. 11:29 tuo järkeä siihen, mikä olisi muuten epätavallisen lyhyt aiheesta poikkeaminen luvussa 1. Kor. 10, tarkemmin sanoen jakeessa 17. Feen mukaan Paavali selittää jakeessa pelkän leivän merkitystä ja julistaa, että he kaikki (Paavali ja korinttilaiset uskovat) ovat osallisia tästä yhdestä leivästä, ollen siten ”yksi ruumis”, yksi kokonaisuus. Vaikka tällä selityksellä leivälle/ruumiille on oma merkityksensä Paavalin argumentoinnissa (1. Kor. 10:14–22), on Feen mielestä perusteltua

²⁸⁴ Feen mukaan ateria ei ole edes Herran ateria, ellei sille osallistuta ”arvillisella tavalla”. Fee 2014, 604. Oudon tästä näkemyksestä tekee se, miten voidaan tehdä syntiä Herran ruumista ja verta vastaan, jos ei edes nautita Herran ateriaa. Eikö silloin tehtäisi syntiä Herraa vastaan jollakin abstraktimmalla tavalla?

²⁸⁵ Lisäys ”arvottomasti” (suurin osa käsikirjoituksista ja esim. Krysostomos, Opetuspuheita Johanneksen evankeliumista, homilia 46) näyttäisi tukevan näkemystäni, koska se osoittaa miten jae tulisi lukea. Krysostomos siteeraa: ”Se, joka syö ja juo arvottomasti, syö ja juo tuomiokseen”. Käännös Seppälä 2003, 179. Tämä lukutapa kertoo, että aterioiminen ”arvottomasti” on syömistä ja juomista erottamatta ruumista.

²⁸⁶ Collins 2006, 436.

²⁸⁷ Pronomini τοῦτό (”tämä”, 1. Kor. 11:24) on neutri ja viittaa selvästi substantiiviin ἄρτον (”leipä”, 1. Kor. 11:23), joka on maskuliini. Tästä osa tutkijoista (ks. esim. Morris [1987, 158]. Viitattu Lockwoodin [2000, 386] mukaan) on tehnyt johtopäätöksen, että τοῦτό ei voisi viitata leipään, joka syödään, koska substantiivi τοῦτό on neutri. Hoerberin (1991, 2; 6; 7) mukaan kuitenkin demonstratiiviset pronominit saavat usein predikaattinominatiivin suvun. Tässä predikaattinominatiivi on (μοῦ...) τὸ σῶμα, ”(minun...) ruumiini”, joka on neutri. Kun tämä tapahtuu, kyseessä on erityinen paino predikaattinominatiivilla. Hoerber viittaa näkemyksensä tueksi jakeisiin Matt. 7:12; Luuk. 2:1–2; 8:14–15; Room. 11:27; 1. Joh. 5:3, 9, 11, 14 ja suureen joukkoon lainauksia kreikan- ja latinankielisestä kirjallisuudesta. Viitattu Lockwoodin (2000, 386–387) mukaan. Paino on siis ”ruumiilla” (τὸ σῶμα), jolloin leipä todella ”on” (ἐστίν) Jeesuksen ruumis.

²⁸⁸ Tämän myöntävät myös Murphy-O’Connor (1998, 123) ja Fitzmyer (2007, 445–446), vaikka he päätyvätkin lopulta toisenlaiseen tulkintaan. Fitzmyer menee jopa niin pitkälle, että kirjoittaa: ”Leipä ja malja, Herran ruumis ja veri, vastaavat (correspond) toisiansa päivänselvällä tavalla, ja niiden luonnollista johtopäätöstä ei pidä jättää huomiotta; ne ovat tulleet oikeaksi ’hengelliseksi ruuaksi’ ja ’hengelliseksi juomaksi’ Paavalille (10:3–4). Paavalin sanat näin ollen vakuuttavat Herran todellista läsnäoloa (real presence) eukaristisessa ruuassa ja juomassa [jakeessa 1. Kor. 11:27], niin kuin hän tulee vakuuttamaan jälleen jakeessa 29.”

ajatella, että selitys oli tarkoitettu ennakoimaan sen käyttöä jakeissa 1. Kor. 11:27–32. Tärkeää on myös huomata, että jae 1. Kor. 10:17 antaa ainoan selityksen pelkälle ”ruumiille” koko Uudessa testamentissa. Ehtoollisnarratiivissa ja käytettynä yhteydessä maljaan ”ruumis” viittaa Kristuksen todelliseen ruumiiseen, joka annettiin kuolemaan ristillä. Jakeessa 1. Kor. 11:29 ”ruumis” on yksin, ilman ”maljaa”, joten tässä ei ole kyse Kristuksen todellisesta ruumista, joka naulittiin ristiin. Feen mukaan niiden, jotka syövät tämän yhden leivän, tulee ymmärtää itsensä yhtenä seurakuntaruumiina kaikkine vikoineen ja erilaisuuksineen. Nämä viat on asetettava syrjään ja sitten käytävä yhdessä aterialle, joka yhdistää aterioijat toisiinsa. Feen mukaan sen, joka aikoo antaa toisen merkityksen ”ruumiille” tässä jakeessa (1. Kor. 11:29) täytyy selittää, miksi hän ei ota merkitystä jakeesta, jossa annetaan merkitys (pelkälle) ruumiille.²⁸⁹

Fee on oikeassa siinä, että jakeen 1. Kor. 10:17 voidaan perustellusti ajatella ennakoivan argumenttia jaksossa 1. Kor. 11:27–32, ja että jae 1. Kor. 10:17 on poikkeama aiheesta luvussa 1. Kor. 10. Fee kuitenkin irrottaa ”ruumiin” sinänsä oikean tulkinnan jakeessa 17 sen kontekstista (jakeet 16 ja 17), ja näin tuottaa perustelun τὸ σῶμα -tulkinnalleen jakeessa 1. Kor. 11:29. A. Andrew Dasin²⁹⁰ mukaan jakeessa 1. Kor. 10:16 Paavali ymmärtää ”ruumiin” suhteessa leipään Herran aterialla. Tämä näkyy siinä, että Paavali ymmärtää siunauksen maljan suhteessa Kristuksen vereen, eli selvänä viittauksena Herran ateriaan.²⁹¹ Leivässä nautitaan ruumis ja maljassa veri. Jakeessa 1. Kor. 10:17 Paavali opettaa: ”Koska leipä on yksi, me, joita on monta, olemme yksi ruumis, koska me kaikki tulemme osallisiksi tästä yhdestä leivästä.”²⁹² Ilmaukset ”me, joita on monta” ja ”me kaikki” viittaavat siihen, että Paavali puhuu ihmisistä, jotka ovat tulleet yhteen Herran aterialle. Hän siirtyy Kristuksen ruumiista, leivästä, sen vaikutuksiin ruumiissa, seurakunnassa (”me, joita on monta”). Näin ollen ongelmaksi muodostuu samastaa jakeen 1. Kor. 11:29 ”ruumis” pelkästään Kristuksen seurakuntaruumiiseen, seurakuntaan. Ongelmana on se, että kontekstuaaliset

²⁸⁹ Fee 2014, 623–624.

²⁹⁰ Das 1998, 198–199.

²⁹¹ Ks. myös Lockwood (2000, 337–338) ja ilmausten τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν ja τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν yhteys Herran ateriaan ja ehtoollisnarratiiveihin synoptisissa evankeliumeissa (Matt. 26; Mark. 14).

²⁹² Käännös Dasin (1998, 198) mukaan.

merkit, jotka ovat jakeissa 1. Kor. 10:16–17 ja 1. Kor. 12:12–31²⁹³, puuttuvat jakeesta 1. Kor. 11:29 ja sen välittömästä kontekstista. Paavali ei vaihda merkitystä jakeista 1. Kor. 11:24 ja 27 vaan ”ruumiin” merkitys pysyy samana.²⁹⁴ Paavali kuitenkin pitää edelleen mielessään myös Kristuksen ruumiin nauttimisen seuraukset (1. Kor. 10:16–17). Kristuksen ruumis leivässä ja veri viinissä uudistavat ja ylläpitävät Kristuksen seurakuntaruumista.²⁹⁵ Kyseessä on yksi kokonaisuus.

Feen mukaan sekä Herran ateriasa että pakanallisissa aterioissa syntyy *κοινωνία*²⁹⁶. Tällainen *κοινωνία* syntyy joko Herran ja uskovien tai demonien ja uskovien välille²⁹⁷.²⁹⁸ Miten tämä *κοινωνία* ei synny demonien kanssa, jos uskovat syövät epäjumalille uhrattua lihaa tietämättään (1. Kor. 10:27)²⁹⁹ tai vaikka tietäisivätkin siitä (1. Kor. 10:28–29)³⁰⁰? Vastausta lienee vaikea antaa, mutta Paavali näyttäisi tekevän eron sekä tavallisen aterian ja Herran aterian että tavallisen aterian ja epäjumalanpalveluksen välillä.³⁰¹ Kummassakin (Herran ateriasa ja epäjumalanpalveluksessa) näyttäisi tapahtuvan *κοινωνία*, tai ainakin siihen verrattava yhteys.³⁰² Paavali ei halua, että korintin uskovat olisivat *κοινωνία* demonien kanssa (1. Kor. 10:20–21).³⁰³

²⁹³ Ks. esim. jae 1. Kor. 12:27: ”nyt te olette Kristuksen ruumis, ja jokainen teistä on osa sitä”, jossa käy ilmi, mitä ”ruumiilla” tarkoitetaan. Das 1998, 198.

²⁹⁴ Muut viittaukset ”ruumiiseen” luvussa 11 viittaavat Kristuksen todelliseen ruumiiseen leivässä (11:24: τοῦτό μου ἐστὶν τὸ σῶμα [”tämä on minun ruumiini”]) ja 11:27, jossa Herran ”veri” on yhdessä hänen ”ruumiinsa” kanssa).

²⁹⁵ Gibbs 1995, 160.

²⁹⁶ ”Osallisuus, yhteys”, ”jakaa jonkun kanssa jotakin”. ”Participation, fellowship”, ”to share with someone in something”. Ks. esim. Hauck 1965, 3:804–809.

²⁹⁷ Paavali vertaa epäjumalanpalveluksen uhrien syömistä Israelin kansan uhripalveluksen uhrien syömiseen: ”Katsokaa luonnollista Israelia; eivätkö ne, jotka syövät uhreja, ole alttarista osalliset?” (1. Kor. 10:18).

²⁹⁸ Fee 2014, 514.

²⁹⁹ ”Jos joku, joka ei usko, kutsuu teitä ja te tahdotte mennä hänen luokseen, niin syökää kaikkea, mitä eteenne pannaan, kyselemättä mitään omantunnon tähden” (1. Kor. 10:27).

³⁰⁰ ”Mutta jos joku sanoo teille: ’tämä on epäjumalille uhrattua’, niin jättäkää se syömättä hänen tähdensä, joka sen ilmaisi, ja omantunnon tähden; en tarkoita sinun omaatuntoasi, vaan tuon toisen; sillä miksi minun vapauteni joutuisi toisen omantunnon tuomitsemaksi?” (1. Kor. 10:28–29).

³⁰¹ Jakeissa 1. Kor. 10:14–22 on kyse jumalanpalveluksesta tai epäjumalanpalveluksesta esimerkiksi pakanatemppeleissä. Jakeissa 1. Kor. 10:23–11:1 on kyse aterioimisesta yksityisissä kodeissa. Gibbs 1995, 150.

³⁰² Hauckin mukaan ”antiikin yleisten uskomusten mukaan oli itsestään selvää [mikä siis oli selvää myös Paavalille ja korinttilaisille], että ne, jotka osallistuvat kultilliselle aterialle, tulevat osalliseksi aterioiden jumalasta”. Hauck 1965, 3:805.

³⁰³ ”Ei, vaan että, mitä pakanat uhraavat, sen he uhraavat riivaajille eivätkä Jumalalle; mutta minä en tahdo, että te tulette osalliseksi (κοινωνοὺς) riivaajista. Ette voi juoda Herran maljasta ja riivaajien maljasta, ette voi olla osalliset Herran pöydästä ja riivaajien pöydästä” (1. Kor. 10:20–21). Goppeltin mukaan Herran pöytä tarkoittaa ateriaa, jonka Herra tarjoaa (1. Kor. 10:4) ja jonka ottavat vastaan ne, jotka saavat sen Häneltä (1. Kor. 10:16). Samalla tavalla demonien pöytä on uhriaterian pöytä, tai

Mikä sitten on erikoista Herran ateriasa verrattuna tavalliseen ateriaan? Paavali vastaa: "Siunauksen malja, jonka me siunaamme, eikö se ole osallisuus (κοινωνία) Kristuksen vereen? Se leipä, jonka me murramme, eikö se ole osallisuus (κοινωνία) Kristuksen ruumiiseen?" (1. Kor. 10:16). Korinttilaisilla on siis κοινωνία Kristuksen ruumiiseen ja vereen.³⁰⁴ Jos Kristuksen ruumis ei olisi todellisena läsnä Herran ateriasa, ei leipää voitaisi sanoa osallisuudeksi Kristuksen ruumiiseen, vaan hänen henkeensä,³⁰⁵ ja saman osallisuuden voisi saavuttaa pelkästään uskomalla, nauttimatta viiniä ja leipää. Toisin sanoen leivän ja viinin nauttiminen Herran aterialla olisi tässä mielessä täysin turhaa. Jos taas osallisuus Kristukseen otettaisiin leivässä ja viinissä vain uskolla vastaan, eli Kristus ei olisi läsnä leivässä ja viinissä, ellei niiden vastaanottaja uskoisi siihen, niin miksi Paavali sitten ajattelee niitä voitavan nauttia, syödä ja juoda, tuomioksensa (1. Kor. 11. 29–30)? Mitään ongelmaahan ei olisi, jos osallisuus Kristukseen syntyisi vain jos uskoo. Koska Herran aterian kuitenkin voi nauttia tuomioksensa (1. Kor. 11:29), täytyy siinä olla jotain erikoista ja poikkeuksellista. Kyseessä ei voi olla pelkkä yhteysateria, jossa keskitytään uskovien keskinäiseen (horisontaaliseen) yhteyteen. Järkevä selitys tähän on se, että leivässä vastaanotetaan Kristuksen ruumis ja viinissä (maljassa) Kristuksen veri, ja näiden kautta osallisuus Kristuksesta ja Kristuksen seurakuntaruumiista (vertikaalinen yhteys Kristukseen ja horisontaalinen yhteys Kristuksen kautta toisiin uskoviin). "Koska leipä on yksi, niin me monet olemme yksi ruumis; sillä me olemme kaikki tuosta yhdestä leivästä osalliset" (1. Kor. 10:17).

Syytä on myös kysyä, miksi Paavali ei käytä "ruumis"-sanaa (τὸ σῶμα) puhuessaan korinttilaisten seurakunnan kokouksesta³⁰⁶ jakeessa 1. Kor. 11:18 jos "ruumis" tarkoittaa seurakuntaa, vaan hän käyttää ilmaisua ἐν ἐκκλησίᾳ. Miksi Paavali yhtäkkiä

itse ateria, jonka demonit jakavat ja jonka tarjoavat ne, jotka ovat osallisia demoneista. Paavali väittää, että uhriateria sitoo alttarin herraan (1. Kor. 10:18) ja sen takana oleviin jumaliin tai demoneihin. Goppelt 1972, 8:213–214.

³⁰⁴ Genetiivi κοινωνία jälkeen kertoo mihin on osallisuus, κοινωνόν, jonka kaksi tai useampi jakaa. Hauck 1965, 3:797–798. Datiivia, joka viittaa niihin, jotka jakavat genetiiviobjektin, ei ole kerrottu. "Osallisuus" (participation) ymmärretään määräisenä, ei epämääräisenä; kyseessä on "the participation", eikä "a participation". Määräisen artikkelin puuttuminen on selitetty predikaattinominatiivin paikalla liittävän verbin edessä. Tämä malja ja tämä leipä ovat osallisuus Kristuksen vereen ja ruumiiseen. Gibbs 1995, 151.

³⁰⁵ Näin myös Filip Melanchthon Luterilaisiin tunnustuskirjoihin kuuluvassa Augsburgin tunnustuksen puolustuksessa, artikkelissa 10.

³⁰⁶ Thurénin mukaan ἐν ἐκκλησίᾳ ei tässä merkitse "seurakunnassa" eikä "kirkossa", vaan todella "seurakunnan kokouksissa" (samoin esim. 1. Kor. 14:19, 28, 35). 1. Kor. 11:20 näet selventää: συναρχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ "teidän tullessanne yhteen paikkaan". Thurén 2008, 140.

vaihtaisi jakeessa 1. Kor. 11:29 sanaa, jota hän käyttää puhuessaan korinttilaisten seurakunnan kokouksesta, jos hän haluaisi viitata pelkästään yhteen kokoontuneeseen seurakuntaan?

Kolmannen tulkintamallin edustajien kanssa olen monesta asiasta samaa mieltä.³⁰⁷ Tätä mallia kannattavat tutkijat kuvaavat hyvin yhtä puolta Herran aterian teologiasta, mikä tiivistyy jakeeseen 1. Kor. 11:26: ”Sillä niin usein kuin te syötte tätä leipää ja juotte tämän maljan, te julistatte Herran kuolemaa, siihen asti kuin hän tulee.” Herran aterialla vietettäessä todella julistetaan Paavalin mukaan Herran kuolemaa, aina parusiaan asti. Kolmannen tulkintamallin tutkijat kuitenkin laajentavat jakeen 26 tulkintaa liikaa. Esimerkiksi Barrettin mukaan jae 27 tulee tulkita jakeen 26 valossa ja jae 29 rinnakkaisena jakeelle 27.³⁰⁸ Barrett on oikeassa siinä, että jae 1. Kor. 11:29 tulee tulkita jakeen 1. Kor. 11:27 kanssa tiukasti yhdessä, mutta 3. tulkintavaihtoehdon kannattajien tulkinta ilmaisusta *μὴ διακρίνων τὸ σῶμα* (1. Kor. 11:29) ei vakuuta. Heidän mukaansa korinttilaiset eivät tunnista Herran ruumista, joka kuvaa hänen kuolemaansa, kun he syövät. Eli ”ruumis” on vertauskuva Kristuksen kuolemasta uskovien puolesta. Barrettin mukaan Kristuksen ruumis ei ole todellisesti läsnä, koska Paavali ei samasta viiniä Herran vereen, ja leivän samastaminen ruumiiseen tarkoittaa, että leipä on Kristuksen työn hyötyihin osallistumisen väline. Kristus on antanut ruuminsa ja verensä meidän puolestamme.³⁰⁹ Barrett on oikeassa siinä, että leipä on Kristuksen työn hyötyihin osallistumisen väline³¹⁰, mutta hänen väitteensä siitä, että Paavali ei samastaisi viiniä Herran vereen on outo, etenkin jakeen 1. Kor. 10:16³¹¹ valossa, mutta myös jakeen 1. Kor. 11:25³¹² valossa (etenkin jakeen 1. Kor. 10:16 näkökulmasta tulkittuna, mutta myös synoptisten evankeliumeiden ehtoollisnarratiivien valossa [Matt. 26:26–29; Mark. 14: 22–25; Luuk. 22:14–20]³¹³). Jakeessa 1. Kor. 10:16 Paavali samastaa viinin ja veren, ja vieläkin yksiselitteisemmin sen tekee Jeesus

³⁰⁷ Ks. esim. alaluvun 1.3 alku.

³⁰⁸ Barrett 1968, 272.

³⁰⁹ Barrett 1968, 273.

³¹⁰ Ymmärrämme kuitenkin Kristuksen todellisen, olemuksellisen, läsnäolon leivässä eri tavalla.

³¹¹ ”Siunauksen malja, jonka me siunaamme, eikö se ole osallisuus Kristuksen vereen?” (1. Kor. 10:16a).

³¹² ”Samoin hän otti myös maljan aterian jälkeen ja sanoi: ’Tämä malja on uusi liitto minun veressäni, niin usein kuin te juotte, tehkää se minun muistokseni’” (1. Kor. 11:25).

³¹³ Tässä kohdin synoptisiin evankeliumeihin vertaaminen on mielekäästä, koska Paavali itse kertoo viittaavansa ehtoollisnarratiivitradiitioon, jonka on saanut Herralta (1. Kor. 11:23).

esimerkiksi Markuksen evankeliumin ehtoollisnarratiivissa³¹⁴ ("hän otti maljan... tämä on minun vereni").

Erimielisyyteni 3. tulkintamallin edustajien kanssa tulevat esiin myös Thiseltonin tulkinnassa. Thiselton käsittelee ensin verbiä διακρίνω (erityisesti jakeessa 1. Kor. 11:29) ja päättyy hyväksyttävään käännökseen "tunnistaa, mikä (on) erilaista ruumiissa"³¹⁵. Thiselton kuitenkin jatkaa, että tällaisesta käännöksestä seuraa helposti riski kapeasta "sakramentalistisesta"³¹⁶ merkityksestä, mikä ei ole mahdollista. Väitteensä tueksi Thiselton vetoaa Barrettiin³¹⁷, jonka mukaan tällainen merkitys ei nouse jakeen (1. Kor. 11:29) kontekstista. Barrett ei kuitenkaan avaa ajatustaan yhtään tarkemmin.³¹⁸ Nähdäkseni Kristuksen todellinen läsnäolo leivässä ja viinissä on tässä kontekstissa Paavalin "ruumiille" antama merkitys.³¹⁹

Tutkijoiden näkemykset siitä, mikä tulkinta nousee jakeelle 1. Kor. 11:29 (etenkin ilmaukselle τὸ σῶμα) sen kontekstista, ovat ristiriitaisia, eikä monikaan heistä perustele näkemystään. Osa tutkijoista on myös hyvin sidoksissa omaan tulkintaansa, niin etteivät he voi nähdä metsää puilta, eli kahden ensimmäisen tulkinnan yhdistelmää. Sekä ensimmäinen että toinen tulkintavaihtoehto voivat olla perusajatukseltaan yhtä aikaa tosia, kuten tulen seuraavaksi osoittamaan.³²⁰

Harjoittamani poissulkemismetodin perusteella vaihtoehtoisiksi jakeen 1. Kor. 11:29 tulkinnassa ovat jääneet tulkintavaihtoehdot 1³²¹ ja 4³²². Nämä vaihtoehdot eivät sulje toisiaan pois, mutta pelkästään vaihtoehto 1 ei tee Paavalin ajattelulle täyttä

³¹⁴ "Ja heidän syödessään Jeesus otti leivän, siunasi, mursi ja antoi heille ja sanoi: 'Ottakaa, tämä on minun ruumiini'. Ja hän otti maljan, kiitti ja antoi heille, ja he kaikki joivat siitä. Ja hän sanoi heille: 'Tämä on minun vereni, liiton veri, joka vuodatetaan monen edestä...'" (Mark. 14:22–24).

³¹⁵ "To recognize what is different about the body".

³¹⁶ "Sacramentalist".

³¹⁷ Barrett 1968, 274. Käyttämässäni painoksessa sivu on 275.

³¹⁸ Barrett 1968, 275. Ellei sitten tarkemmaksi selitykseksi lasketa ajatusta siitä, että Kristus ei ole todellisesti läsnä Herran aterialla, koska Paavali ei samasta viiniä Herran vereen. Ks. edellä.

³¹⁹ Perusteluista, ks. esim. edellä tässä samassa pääluvussa.

³²⁰ Myös 3. tulkintavaihtoehto liittyy Herran aterian kokonaisuuteen, mutta sitä kannattavat tutkijat laajentavat jakeen 1. Kor. 11:26 tulkintaa liiaksi. Ks. edellä tässä samassa alaluvussa.

³²¹ Ks. alaluku 1.1.

³²² Ks. alaluku 1.4.

oikeutusta. ”Ruumilla” (τὸ σῶμα) jakeessa 1. Kor. 11:29 Paavali kyllä tarkoittaa Jeesuksen todellista ruumista,³²³ joka nautitaan leivässä (ja verta, joka nautitaan viinissä), mutta tässä ei ole kaikki mitä Paavali haluaa sanoa.

Jae 1. Kor. 10:17 on paras selitysavain Paavalin argumentaatiolle jakeissa 1. Kor. 11:17–34. Sen valossa tulkittuna ”ruumis” jakeessa 1. Kor. 11:29 on yhtä aikaa Kristuksen ruumis (leivässä) ja Kristuksen seurakuntaruumis. Paavali yhdistää synnintekemisen toista uskovaa kohtaa ja Herran ruumista ja verta kohtaan. Tätä voidaan perustella seuraavilla tavoilla:

Ensimmäiseksi, jakso 1. Kor. 10:14–22³²⁴ puhuu kahdesta eri tasosta, niin kuin jakso 1. Kor. 11:17–34: vertikaalisesta tasosta³²⁵ ja horisontaalisesta tasosta³²⁶. Korinttilaiset uskovat tekevät syntiä Herran ruumista ja verta vastaan sortamalla vähempiosaisia, koska he eivät syödessään erota Kristuksen ruumista. Heillä on Paavalin mukaan horisontaalitaso ongelma, joka on seurausta vertikaalitaso ongelmosta. Paavali siis kirjoittaa horisontaalitasosta jakeissa 1. Kor. 11:17–22³²⁷; 33–34a³²⁸ ja 1. Kor. 10:17b, ja Paavali kirjoittaa vertikaalisesta tasosta jakeissa 1. Kor. 11:27–32 ja 1. Kor. 10:16–17a. Kummatkin tasot ovat olemassa yhtä aikaa, mutta horisontaalitaso seuraa vertikaalisesta tasosta, eli uskovien ykseys seuraa yhdeksi ruumiiksi tulemisesta Kristuksen ruumiin ja veren kautta.

Jakeissa 1. Kor. 11:17–22 Paavali kirjoittaa korinttilaisten välisistä ongelmista. ”Rikkaat” halvensivat ”köyhiä”. Paavali ei kiitä korinttilaisia uskovia, koska heidän Herran aterian viettönsä ei ole sellaista kuin sen pitäisi olla, eli sen tradition mukaista, jonka Paavali on saanut Herralta, ja jonka hän nyt esittää muistutukseksi (1. Kor. 11:23).

³²³ Chemnitz näkee jopa, että Paavalin sanajärjestys jakeessa 1. Kor. 11:24 (τοῦτό μου ἐστὶν τὸ σῶμα) antaisi suuremman painon persoonapronominille μου (”minun”) ja näin ollen leipä olisi korostetusti Kristuksen tosi ruumis. ”[Sanojen] merkitys on kyllä sama, mutta Paavalin sanajärjestys vahvistaa korostetusti oikean ja luonnollisen merkityksen”. Chemnitz 1979, 122. Viitattu Lockwoodin (2000, 387) mukaan.

³²⁴ Jakso 1. Kor. 10:14–22 puhuu jumalanpalveluksesta ja epäjumalanpalveluksesta, toisin kuin seuraava jakso 1. Kor. 10:23ss, joka puhuu aterioinnista yksityisissä kodeissa. Gibbs 1995, 150.

³²⁵ Leipä on osallisuus Kristuksen ruumiiseen ja malja on osallisuus Kristuksen vereen. Tästä seuraa se, että Herran aterian on osallisuus Kristuksen ruumiiseen ja vereen (1. Kor. 10:16; 1. Kor. 11:24, 25, 27).

³²⁶ Herran aterian on syy uskovien ykseydelle yhdessä (seurakunta)ruumiissa (1. Kor. 10:17; 1. Kor. 11:23–29).

³²⁷ Jakeista 1. Kor. 11:17–22 löytyy vivahde myös vertikaalista tasoa, mutta pääasiassa Paavali on horisontaalisella tasolla.

³²⁸ Gibbsin mukaan Paavali palaa jakeessa 33 horisontaaliselle tasolle. Gibbs 1995, 158.

Korinttilaisten Herran aterian vietto oli siis oikeaan Herran aterian viettoon verrattuna kelvotonta.³²⁹ Tästä seurasi se, että korinttilaiset tekivät syntiä Herran ruumista ja verta vastaan (koska eivät erottaneet Kristuksen ruumista muusta ruuasta), koska konjunktio ὡστε jakeessa 1. Kor. 11:27 liittää jakeet 1. Kor. 11:27–29 edeltävään ehtoollisnarratiivin kuvaukseen (1. Kor. 11:23–26). Kaikki mitä Paavali sanoo korinttilaisten syyllisyydestä, seuraa ehtoollisnarratiivista.³³⁰ Heidän on tutkittava itseään, jotta he eivät tekisi syntiä Herran ruumista ja verta vastaan.

Toiseksi, Paavali leikittelee ”ruumiin” merkityksillä jakeissa 1. Kor. 10:16–17. Jakeessa 16, ”ruumis” viittaa leipään Herran ateriasa, ja jakeessa 17, ”ruumis” viittaa Kristuksen seurakuntaruumiiseen. Tämä kuvaa hyvin sitä, mitä tapahtuu jakeissa 1. Kor. 11:17–34. Jos rikot lähimmäistäsi vastaan Herran aterialla, rikot myös Herran ruumista ja verta vastaan. Kyseessä on yksi kokonaisuus.

Kolmanneksi, jakeet 1. Kor. 10:16–17 ovat ainoa kohta lähellä lukua 1. Kor. 11, jossa Paavali puhuu Herran ateriasa. Neljänneksi, kun Paavali käyttää sanaa ”ruumis” muissa Ensimmäisen korinttilaiskirjeen kohdissa³³¹, on kyseisessä kontekstissa aina selvää, mitä hän tarkoittaa sillä. Dasin hyvät perustelut tähän olen esitellyt jo aluvussa 2.4.

Viidenneksi, Paavali on jakeessa 1. Kor. 10:17 sitä mieltä, että Kristuksen todellinen ruumis (leivässä) ilmaisee ja edustaa uskovien ykseyttä seurakuntaruumissa.³³² Paavali ennakoi tässä jakeessa argumentointiaan luvussa 1. Kor. 11. Tästä johtuen jae 1. Kor. 10:17 on oma kokonaisuutensa³³³, jota ei välttämättä tarvita luvussa 1. Kor. 10.³³⁴ Dasin mukaan jakeen 17 epäsopivuus kontekstiinsa selviää, kun tutkimme sitä kontekstissaan (1. Kor. 10). Jakeet 1. Kor. 10:14–16 ja 18–22 käsittelevät kahta vertikaalista todellisuutta. Tämä vertikaalisten todellisuuksien vastakkainasettelu on syy,

³²⁹ Gibbs 1995, 157.

³³⁰ Lockwood 2000, 399.

³³¹ Ks. 1. Kor. 10:16–17 ja 1. Kor. 12:12–31.

³³² Das 1998, 204. Ks. myös Hauck 1965, 3:805–806.

³³³ Ks. Hauck 1965, 3:805–806.

³³⁴ Das 1998, 204. Weiss 1910, 258. Viitattu Dasin (1998, 204) ja Feen (2014, 517; nootti 573) mukaan. Moffatt 1938, 135. Fee 2014, 517–518, 623. Fee tunnistaa jakeen 1. Kor. 10:17 kontekstiin sopimattomuuden, mutta katsoo sillä kuitenkin olevan myös luvun 10 kannalta tärkeä tehtävä. Fee ei ole myöskään samaa mieltä ”ruumiin” tulkinnasta jakeessa 1. Kor. 11:29.

miksi jae 1. Kor. 10:17 ei sovi kontekstiinsa. Siinä lisätään mukaan toisenlainen todellisuus, horisontaalinen todellisuus, ykseys uskovien välillä.³³⁵

Kristuksen ruumis (leivässä) ”ruumiillistuu”³³⁶ yhdessä Kristuksen seurakuntaruumiin kanssa. Veri (viinissä) ja ruumis (leivässä) ovat ne syyt, miksi monet yksilöt seurakunnassa ovat yksi ruumis Kristuksessa.³³⁷ Jakeiden 1. Kor. 10:16–17 mukaan, osallisuus vereen ja ruumiiseen uudistaa ja ylläpitää uskovat yhden seurakuntaruumiin jäseninä. ”Koska leipä on yksi, niin me monet olemme yksi ruumis; sillä me olemme kaikki tuosta yhdestä leivästä osalliset” (1. Kor. 10:17). Kristuksen ruumis annettiin kaikille korintin uskoville. Kristuksen ruumis on se, mikä tekee heistä ja ylläpitää heitä yhtenä ruumiina.³³⁸ Myöskään luvussa 1. Kor. 11 osallisuus Kristuksen ruumiseen ja vereen arvottomalla tavalla³³⁹ ei ole pelkästään synnin tekemistä toisia uskovia vastaan, vaan se on tulemista syylliseksi syntiin Kristuksen ruumista ja verta vastaan. Tämä johtuu siitä, että yksi Herran Aterian tarkoituksista on vaikuttaa ykseyttä seurakuntaruumiin jäsenten välillä.³⁴⁰

Näyttäisi siltä, että tässä kohdassa (1. Kor. 10:17; 11:17–34) Paavalille Kristuksen ja uskovien välisen (vertikaalisen) ja uskovien keskinäisen (horisontaalisen) ykseyden korostaminen on niin tärkeätä, että syntien anteeksiantamus jää peittoon, mikä ei muuten ole Uuden testamentin kirjoittajille tavanomaista puhuttaessa Herran aterista.³⁴¹

Neljännän tulkintavaihtoehdon tulkintaa tukevat myös varhaisen kirkon lähteet³⁴², kuten Johannes Khrysostomos ja Kyrillos Aleksandrialainen.³⁴³ Krysostomos kysyy,

³³⁵ Ks. tarkemmin alaluku 2.4.

³³⁶ ”Bodies”.

³³⁷ Gibbs 1995, 151.

³³⁸ Lenski 1998, 411. Kristuksen ruumis, joka leivässä nautitaan, on se, joka tämän yhteyden saa aikaan. Paavali argumentoi, että koska nauttiessa Kristuksen ruumiin on tämä osallisuus tähän leivään/ruumiiseen, niin se vaikuttaa sen, että Herran aterialle osallistuvista tulee yksi Kristuksen seurakuntaruumis. Lenski 1998, 412.

³³⁹ Vähämpiosaisia sortaan tai jollakin muulla sopimattomalla tavalla. Ks. Lenski 1998, 477.

³⁴⁰ Gibbs 1995, 160.

³⁴¹ Tämä käy ilmi varsinkin, kun verrataan Matteuksen evankeliumin ehtoollisnarratiiviin: ”...juokaa tästä kaikki; sillä tämä on minun vereni, liiton veri, joka monen edestä vuodatetaan syntien anteeksiantamiseksi” (Matt. 26:28), mutta myös Johanneksen evankeliumista, vaikka Johanneksen opetuksessa Herran aterista ei olekaan kyse ehtoollisnarratiivista (Joh. 6:53–58). Ks. tarkemmin esim. Brown 1966, 284–292. Thurén 1992, 123–124. Moloney 1998, 220–225.

³⁴² Ks. varhaisesta kirkon tulkinnasta tarkemmin. Pelikan (1971, 155–172, ks. erit. 156–157). Zizioulas (2001, ks. erit. 45–194). Elert 2013.

³⁴³ Katsominen siihen, miten natiivit kreikkaa puhuvat kirkkoisät Paavalia tulkitsevat, on mielekästä, koska he natiiveina usein huomaavat sellaisia kielen vivahteita, joita nykyihminen ei oppineenakaan

miksi Paavali jakeessa 1.Kor. 10:16 ei käytä sanaa μετοχη ("osallistuminen johonkin"), vaan hän käyttää sanaa κοινωνία. Hän vastaa, että ehtoollisen viettäminen (κοινωνειν) ei tässä merkitse vain osallisena olemista (μετεχειν, μεταλαμβανειν), vaan myös leivän/ruumiin välityksellä Kristukseen yhdistetyksi tulemistä (ενουσθα).³⁴⁴ Krysostomos kirjoittaa selittäessään Ensimmäistä korinttilaiskirjettä:

Osallisena oleva (το κοινωνου) on eri kuin se, mihin se on osallinen (ου κοινωνει). Mutta hän [Paavali] häivyttää jopa tämän vähäiseltä näyttävän eron, sillä puhuessaan "ruumiin koinooniasta" (κοινωνία του σώματος) hän tahtoo sanoa vielä tarkemmin. Sen vuoksi hän lisää: "Koska leipä on yksi, niin me monet olemme yksi ruumis." "Mutta mitä minä tarkoitan koinoonialla?" hän sanoo. "Me itse olemme tuo ruumis." Sillä mikä on leipä? Kristuksen ruumis. Entä mikä niistä tulee, joilla on osallisuus (μεταλαμβανοντες) siihen? Kristuksen ruumis: ei monta ruumista vaan yksi ruumis. Samoinhan leipä on koottu monesta jyvistä, niin ettei jyviä enää lainkaan näy, vaikka ne siinä kyllä vielä ovat. Yhdistyneinä toisiinsa (συναφεια) niitä ei enää nähdä erillisinä. Samoin liitetään (συναπτομεθα) meidätkin yhteen toistemme ja Kristuksen kanssa. Sillä et sinä saa ravintoa yhdestä ruumista, tuo taas jostakin toisesta, vaan kaikki yhdestä ja samasta. Sen tähden hän lisääkin: "Sillä me olemme kaikki tuosta yhdestä leivästä osalliset." Mutta jos yhdestä ja samasta, niin myös meistä kaikista tulee yksi ja sama.³⁴⁵

Werner Elert toteaa Krysostomos-sitaatin johdosta, että sana κοινωνία merkitsee osallisuutta, jonka on toteuduttava ensin yksilökohtaisesti ennen kuin tämän yksilökohtaisuuden kautta monista tulee yksi kokonaisuus. Yksilöt eivät kuitenkaan synnytä kokonaisuutta "leipää/ruumista", vaan Kristuksen ruumis on aina olemassa ennen yhdistymistä yhdeksi ruumiiksi. Herran aterian yhteysluonne on siinä, että Kristus liittää osanottajat itseensä.³⁴⁶

huomaa kuolleesta kielestä. Lisäksi heille on voinut säilyä perimätietoa siitä, miten Paavali itse olisi asiaa tarkentanut (vrt. 1. Kor. 11:34).

Ks. myös latinankielisen kirkkoisä Augustinuksen tulkinta: "Kuunnelkaa siis hetki apostolia, tai oikeastaan Kristusta, joka puhuu apostolin kautta. Hän sanoo Herran pöydän sakramentista: Koska leipä on yksi, niin monet olemme yksi ruumis (1. Kor. 10:17) [...] 'Yksi leipä', hän sanoo. Niin paljon kuin siellä olikin esillä leipiä, ne olivat yksi leipä. Niin paljon kuin tänään onkin leipiä Kristuksen alttareilla ympäri maailmaa, ne ovat yksi leipä. Mutta mitä tämä 'yksi leipä' tarkoittaa? Tämä leipä on Kristuksen ruumis, josta apostoli seurakuntaa puhutellen sanoo: 'Mutta te olette Kristuksen ruumis ja itse kukin hänen jäseniänsä' (1. Kor. 12:27). Te olette sitä mitä nyt syötte, sen armon tähden jolla teidät on lunastettu. Te allekirjoitatte tämän, kun vastaatte 'aamen'. Tämä, mitä alttarilla näette, on ykseyden sakramentti. Niin kuin yksittäisistä jyvistä yhteen koottuina ja taikinaksi sekoitettuina tulee yksi leipä, niin syntyy myös yksi Kristuksen ruumis rakkauden yksimielisyydessä." Augustinus. Sermo Guelferbytanus, 7. Käännös A-M. Laato 2016, 16.

³⁴⁴ Krysostomos. Opetuspuheita Ensimmäisestä korinttilaiskirjeestä, homilia 24. Migne, Patrologia Series Graeca 61. Elert 2013, 53.

³⁴⁵ Krysostomos. Opetuspuheita Ensimmäisestä korinttilaiskirjeestä, homilia 24. Käännös teoksesta Elert 2013, 54.

³⁴⁶ Elert 2013, 54.

Miten yhdestä ruumista päästään eettiseen käyttäytymiseen? Krysostomos kirjoittaa:

Jos me samaa [leipää syömme] ja tulemme kaikki samaksi, miksemme myös osoita samaa rakkautta ja tule siinä yhdeksi? Näinhän asia oli esi-isimme kohdalla, sillä ”uskovaisten suuressa joukossa oli yksi sydän ja yksi sielu”. – – Kristus on yhdistänyt itseensä sinut, joka olit kovin kaukana hänestä. Silti et pidä arvollesi sopivana liittyä asianmukaista huomaavaisuutta osoittaen veljeen. Sen sijaan sinä erottaudut, vaikka olet saanut Herralta niin paljon rakkautta ja elämää.³⁴⁷

Hyvin samankaltaisesti opettaa myös Kyrillos Aleksandrialainen:

Kristuksessa meistä, jotka niin sanoakseni olemme jakaantuneet yksittäisiksi henkilöiksi, niin että on olemassa Pietari ja Johannes, Tuomas ja Matteus, on tämän yhden lihan ravitsemina ja Pyhän Hengen ykseydeksi sinetöiminä tullut yksi ruumis (συσσωμοί); onhan näet Kristus jakamaton, niin että hän ei missään olosuhteissa salli jakaa itseään. Me kaikki olemme yksi hänessä.³⁴⁸

Kommentaarissaan Evankeliumista Johanneksen mukaan Kyrillos Aleksandrialainen kirjoittaa:

Me emme kiellä sitä, että meidät hengellisellä tavalla yhdistetään Kristukseen oikealla uskolla ja vilpittömällä rakkaudella, mutta me emme mitenkään voi suostua siihen, ettei meillä lihan puolesta olisi mitään yhteyttä hänen kanssaan; se on vakaumuksemme mukaan täydessä ristiriidassa pyhän Raamatun kanssa. Kukupä epäilisi, etteikö Kristus tässäkin mielessä olisi viinipuu ja me oksia, jotka saamme siitä itsellemme elämää? Kuule, mitä Paavali sanoo: ”Me monet olemme yksi ruumis Kristuksessa”, sillä vaikka meitä on monta, me olemme kuitenkin yhtä hänessä. ”Me olemme kaikki tuosta yhdestä leivästä osalliset.” Vai luuleeko joku kenties, että salatun siunauksen voima on meille tuntematon? Ja kun se meissä on, niin eiköhän se ruumiillisellakin tavalla saa aikaan sitä, että Kristuksen ruumiin nauttimisella Kristus asuu meissä?³⁴⁹

³⁴⁷ Krysostomos jakeesta Joh. 17:13. Migne, *Patrologia Graece*, 73; 604. Käännös teoksesta Elert 2013, 55.

³⁴⁸ *Dial. de trin.* 75, 697 b. Käännös teoksesta Elert 2013, 56. Ks. myös Migne, *Patrologia Series Graeca* 73, 161c.

³⁴⁹ Kyrillos Aleksandrialainen, In *Joannis Evangelium Lib. 10,2.* Migne, *Patrologia Series Graeca*, 341 A. Käännös Kiviranta 1996, 83.

2.6 Johtopäätöksiä suhteesta ehtoollisyhteyteen

Tässä alaluvussa pohdin, minkälaisia johtopäätöksiä jakeesta 1. Kor. 11:29 kontekstissaan (1. Kor. 10:16–17; 1. Kor. 11:17–34) voi tehdä, erityisesti suhteessa niin kutsuttuun ehtoollisyhteyteen³⁵⁰.

Olen samaa mieltä Gibbsin kanssa hänen eksegeettisistä johtopäätöksistään³⁵¹ jakeissa 1. Kor. 10:14–22 ja suuresta osasta hänen johtopäätöksistään jakeissa 1. Kor. 11:17–34. Kuitenkin jakeista 17–34 tehdyistä johtopäätöksistä 4.³⁵² ja 5.³⁵³ herättävät kysymyksiä. Neljäs johtopäätös on matkalla kohti hermeneutiikkaa³⁵⁴ ja viides kuuluu jo hermeneutiikkaan, eikä siis enää eksegetiikkaan.

Neljäs johtopäätös on kuitenkin hyväksyttävissä, vaikka se vaatiikin joitakin täydennyksiä perusteluksekseen. Gibbs näyttää laajentavan anakronistisesti uskovien riidat Korintissa koskemaan (paikallis)kirkkoa, kuten Inkerin kirkkoa³⁵⁵, vaikka Paavali kirjoittaa kirjeensä Korintin seurakunnalle sen ongelmia silmällä pitäen (1. Kor. 1:2, 11). Tämä rinnastus on hyväksyttävissä, jos voidaan ajatella 50-luvun kristilliset seurakunnat apostolien valvonnan alla suunnilleen yhtä yhtenäisiksi kuin Inkerin kirkko, koska Paavali vetoaa yleiseen seurakuntien järjestykseen ainakin jakeissa 1. Kor. 11:16 ja 1. Kor. 14:33.³⁵⁶ Eksegeettisesti turvallisempaa on kuitenkin rajata jakeista 1. Kor.

³⁵⁰ Ks. johdantoluku.

³⁵¹ Ks. alaluvun 1.4 loppu.

³⁵² Jos kirkon sisällä on opillisia riitoja, ei riitoja pidä tuoda Herran aterialle, vaan ne on sovittava ennen kuin sitä vietetään. Gibbs 1995, 162.

³⁵³ Opilliset erot eri kirkkojen välillä pitää sopia, ennen kuin vietetään yhdessä Herran ateriaa. Gibbs 1995, 162.

³⁵⁴ Hermeneutiikalla tarkoitetaan kristillisen teologian kentällä Raamatun tekstien soveltamista tämän päivän teologiseen kontekstiin. Hermeneutiikkaa harjoitetaan, kun kysytään, mikä on jonkin raamatunkohdan sanoma meille tänään. Kuula 2007, 10.

³⁵⁵ Luterilainen kirkko nykyaikana Venäjällä.

³⁵⁶ Thurénin mukaan korinttilaisten yksi suurimmista ongelmista oli seurakunnan kaitsijan johtaman liturgisen järjestyksen puute heidän jumalanpalveluksissaan. Thurén 2008, 147–148.

10:16–17 ja 1. Kor. 11:17–34 tehdyt eksegeettiset johtopäätökset käsittelemään ensijaisesti vain Korintin seurakuntaa. Muuten tulkinnat ovat nähdäkseni vaarassa liukua hermeneutiikan puolelle.

Ensimmäisessä korinttilaiskirjeessä Paavali pyrkii toimimaan korinttilaisten ”riitaisuuksia” (σχίσματα, 1. Kor. 1:10; 11:18; 12:25), ”puolueita” (αἰρέσεις, 1. Kor. 11:19) ja taipumusta jakaantua (μέριζω, 1. Kor. 1:13) vastaan. Paavalin opetus torjuttiin moraalisissa asioissa (1. Kor. 5)³⁵⁷, väärinkäytöksiä esiintyi jumalanpalveluksessa (1. Kor. 12–14) ja myös erilaisia käsityksiä kuolleista ylösnousemuksesta esiintyi (1. Kor. 15). Korintin seurakunnassa oli siis monenlaista opetusta erilaisissa ryhmissä. Kirjeessään Filippiiläisille³⁵⁸ Paavali ajattelee, että evankeliumin arvon mukaiseen käytökseen kuuluu pysyminen (στήκετε) ”samassa hengessä” (ἐν ἐνὶ πνεύματι) ja ”yksimielisyys... evankeliumin uskosta” (τῆ πίστει τοῦ εὐαγγελίου) (Fil. 1:27). Ilmaus τῆ πίστει τοῦ εὐαγγελίου merkitsee Hawthornen & Martinin mukaan apostolista uskoa, joka oli Filippissä tuolloin uhattuna. Heidän mukaansa datiivi τῆ πίστει (”the faith”) on varhainen esimerkki kehityksestä, jossa sanasta πίστις (”faith”) kehittyy tekninen termi ”tunnustukselle”, eli niille asioille, jotka uskotaan (ks. esim. 1. Tim. 3:9; 4:1, 6; Juud. 3).³⁵⁹ Usko tarvitsee kohteen, eli sen mitä tunnustetaan.³⁶⁰ Hawthorne & Martin ymmärtävät genetiivin τοῦ εὐαγγελίου (”evankeliumi”) subjektiivisena genetiivinä, josta seuraa se, että evankeliumi on tunnustuksen luova voima. Evankeliumi Jumalan työstä Kristuksessa on uskon lähde ja alkuperä. Voisi sanoa, että kyseessä on sen ydin, mihin uskova uskoo. Tämän takia ykseyden vaatimus ei ole pieni asia, vaan elintärkeä

³⁵⁷ Monien tutkijoiden mukaan ”älkää edes aterioiko tällaisen kanssa” voisi viitata Herran ateriaan. Ks. esim. Lockwood 2000, 184. Thurén 2008, 63. Nekin tutkijat, jotka eivät ajattele viittauksen voivan kohdistua Herran ateriaan ajattelevat usein, että vaikka Paavalilla olisi mielessään enemmän tavallinen ateria kuin Herran ateria, Herran ateriakin olisi silloin kielletty. Ks. esim. Ciampa & Rosner 2010, 218. Morris 1987, 89. Viitattu Lockwoodin (2000, 184) mukaan.

³⁵⁸ Paavali on kirjoittanut kirjeensä filippiiläisille vuosien 56–63jkr. välillä. Tarkempi ajankohta riippuu siitä, mistä ajatellaan kirjeen olevan kirjoitettu. Vaikka kirje olisikin kirjoitettu useamman vuoden Ensimmäisen korinttilaiskirjeen jälkeen, ei tämä tarkoita, että Paavalin ajattelu olisi kenties kehittynyt merkittävästi, ainakaan tältä osin. Kirjeissään galatalaisille (Gal. 1:8) ja roomalaisille (Room. 16:17) Paavali on jo opettanut (uskon)tunnustuksen sisällön kannalta vähintään yhtä rajaavasti. Lisäksi osa tutkijoista korostaa filippiiläiskirjeen läheistä suhdetta korinttilaiskirjeisiin. Ks. esim. Brown 1997, 483–510, erit. 496. Carson & Moo & Morris 1992, 321. Viitattu Hawthorne & Martin (2004, xli) mukaan. Ks. tarkemmin filippiiläiskirjeen ajoituksesta Hawthorne & Martin 2004, xl–l.

³⁵⁹ Hawthorne & Martin 2004, 71.

³⁶⁰ En kuitenkaan ole Hawthornen & Martinin kanssa samaamieltä siitä, että kun he vihjaavat Paavalin ajattelun kehittyneen kohti uskontunnustusta. Usko on aina tarvinnut tunnustuksen. Kun uskova uskoo, niin hän tunnustaa jotain. Yksinkertaisimmillaan tunnustus voi olla ”Jeesus on Herra” (ks. Fil. 2:11; Room. 10:9).

asia seurakunnan elämälle. Vain yksimielisyydessä evankeliumin uskosta voidaan kamppailla evankeliumin vihollisia vastaan.³⁶¹ Hyvin samankaltaisesti Paavali kirjoittaa jakeessa 1. Kor. 1:10: ”minä kehoitan (παρακαλῶ)³⁶²... että kaikki olisitte puheessa yksimieliset (τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες)³⁶³ ettekä suvaitsisi riitaisuuksia (σχίσματα) keskuudessanne, vaan pysyisitte sovinnossa ja teillä olisi sama mieli ja sama ajatus.” Tässäkin kohdassa Paavali haluaa seurakuntansa jäseniltä yksimielisyyttä³⁶⁴ opetuksessa. Tämä yksimielisyys on Fil. 1:27 mukaan myös evankeliumin arvon (ἀξιῶς) mukaista käytöstä.

Jakeiden 1. Kor. 11:27–29 konteksti kertoo korinttilaisten kelvottoman (ἀναξιῶς) Herran aterian nauttimisen laadun. Paavalin opetus on kuitenkin yleinen ja solveltuu laajemminkin kelvottomaan tekemiseen, eikä sitä pidä rajoittaa vain korinttilaisten kelvottomaan syömiseen ja juomiseen. Näin ollen riidat voivat tarkoittaa useammanlaisia asioita.³⁶⁵ Lisäksi jakeessa 1. Kor. 11:26 Paavali kirjoittaa leivän ja viinin nauttimisesta: ”te julistatte Herran kuolemaa, siihen asti kuin hän tulee.” Herran kuoleman julistus on jotain muuta kuin yksilön oikeuksien ja etuoikeuksien vaatimista.³⁶⁶ Ilmaisuihin ”Herran kuolema” (τὸν θάνατον τοῦ κυρίου) on korostetun ainutlaatuinen ja se viittaa Jeesuksen kuolemaan kaikissa sen merkityksissä skandaalimaisena tapahtumana.³⁶⁷ Herran kuoleman julistaminen on siis myös evankeliumin julistamista eli Herran ateria on evankeliumin julistamista. Robertsonin & Plummerin mukaan Herran ateria on ”[Kristuksen] puolesta saarnaamista, Kristuksen kuoleman julistamista, sen muistoa kunnioittaen.”³⁶⁸ Herran ateriaa vietettäessä korinttilaisten koko toi-

³⁶¹ Hawthorne & Martin 2004, 71.

³⁶² Thurénin mukaan παρακαλῶ aloittaa useissa antiikin kirjeissä osan, jossa kirjeen saajaa pyydetään tekemään jotain. Thurén 2008, 24.

³⁶³ Ilmaisuihin on muotoutunut jo klassisessa kreikassa tarkoittamaan yleisempää merkitystä. Lockwood 2000, 43. Thurén 2008, 24. Thurén kääntää ”yksituumaisuutta”. Lockwood vertaa ilmauksen merkitystä myös Augsburgin tunnustuksen ilmaukseen ”seurakuntamme opettavat suuren yksimielisyyden vallitessa (Ecclesiae magno consensu apud nos docent)”.

³⁶⁴ Thurénin mukaan molemmat kohdat (1. Kor. 1:10 ja Fil. 1:27) korostavat seurakuntalaisten ”yksituumaisuutta”. Ks. Thurén 2008, 24. Thurén 1993, 145.

³⁶⁵ Lenski 1998, 477.

³⁶⁶ Roberts Gaventa 1983, 384. Viitattu Admission to the Lord’s Supper (1999, 13; nootti 20) mukaan.

³⁶⁷ Roberts Gaventa 1983, 380. Viitattu Admission to the Lord’s Supper (1999, 13; nootti 20) mukaan.

³⁶⁸ Robertson & Plummer 1914, 249.

minta, ehtoollisnarratiivin lausuminen ja leivän/ruumiin syöminen ja viinin/veren juominen, julistaa Jeesusta Kristusta ristiinnaulittuna (ks. 1. Kor. 2:2) heidän syntiensä tähden (ks. 1. Kor. 1:18; 15:3). Herran aterian on ”maallikoiden saarnatuoli”³⁶⁹.³⁷⁰

Jakeiden 1. Kor. 1:10 ja Fil. 1:27 valossa seurakunnassa ei saa Paavalin mukaan olla erimielisyyttä evankeliumista. Jakeen Gal. 1:8 mukaan toisenlaisen evankeliumin julistaja ”olkoon kirottu”. Jakeen Room. 16:17 mukaan erimielisyyden ja pahennuksen aiheuttajien yhteydestä pitää vetäytyä pois (ἐκκλίνετε ἀπ’ αὐτῶν). Samankaltainen ajatus löytyy myös jakeesta 1. Kor. 16:22³⁷¹, joka on useiden tutkijoiden toimesta liitetty Herran aterian yhteyteen. Jakeessa 1. Kor. 16:20 mainittu ”pyhä suunanto” (ἐν φιλήματι ἀγίῳ) on ajateltu olleen ”rauhan suudelma” eli osoitus keskinäisestä yhteydestä ennen Herran aterian. Ensimmäinen korinttilaiskirje olisi silloin tarkoitettu luettavaksi jumalanpalveluksessa ennen Herran aterian viettoa.³⁷² Jos tämä teoria pitää paikkansa, tukisi se myös sitä, että erimielisyydet pitää sopia ennen Herran aterian viettoa ja osoittaa rauha ”rauhansuudelmalla”.

Herran aterian kontekstissa itsensä tutkimisen (δοκιμαζέτω... ἑαυτὸν, 1. Kor. 11:28) pitää tapahtua ennen syömistä ja juomista, ja tällä tavoin (οὕτως) on nautittava Herran aterian. Herran ruumiin³⁷³ ja veren erottaminen muusta ruuasta ja tämän eron tekemisen kautta Kristuksen seurakuntaruumiin ykseyden varjeleminen pitäisi tapahtua siis ennen Herran aterian nauttimista.³⁷⁴ Joka syö Kristuksen ruumista, on Kristuksen ruumista.³⁷⁵ Jos korinttilaiset olisivat tutkineet itseänsä, Jumala ei olisi heitä

³⁶⁹ Lockwood 2000, 396.

³⁷⁰ Ks. Thurén 1984, 158.

³⁷¹ ”Jos joku ei pidä Herraa rakkaana, hän olkoon kirottu! Maran ata.” (1. Kor. 16:22)

³⁷² Seeberg 1906, 118–120. Lietzmann 1979, 186. Molemmat viitattu Lockwoodin (2000, 630) mukaan. Lockwood itse yhdistää ilmaukset οὐ φιλεῖ (1. Kor. 16:22) ja ἐν φιλήματι ἀγίῳ (1. Kor. 16:20). Lockwoodin mukaan verbi φιλεῖ yleensä tarkoittaa ”rakastaa”, mutta myös ”suudella” (Matt. 26:48; Mark. 14:44; Luuk. 22:47). Lockwood 2000, 626.

³⁷³ Koska kyseessä on Herran ruumis ja veri, Herran aterialla on se sisältö mikä sillä on (Kristuksen seurakuntaruumiin ykseyden ylläpitäminen ja syntien anteeksiantaminen). Ks. 1. Kor. 10:17: ”koska leipä on yksi, niin me monet olemme yksi ruumis; sillä me olemme kaikki tuosta yhdestä leivästä osalliset”.

³⁷⁴ Vrt. Jeesuksen opetus: ”sentähden, jos tuot lahjaasi alttarille ja siellä muistat, että veljelläsi on jotakin sinua vastaan, niin jätä lahjasi siihen alttarin eteen, ja käy ensin sopimassa veljesi kanssa, ja tule sitten uhraamaan lahjasi” (Matt. 5:23–24). Didakhe 14:1–2: ”Kun olette Herran päivänä kokoontuneet, murtakaa leipää ja lausukaa kiitosrukous sen jälkeen kun olette ensin tunnustaneet syntinne, jotta teidän uhrinne olisi puhdas. Älköön kukaan, joka on riidoissa kumppaninsa kanssa, tulko teidän joukkoonne, ennen kuin ovat sopineet keskenään, jottei teidän uhrinne saastuisi.” Käännös Koskenniemi 1989, 151.

³⁷⁵ Thurén 1984, 158.

tuominnut (1. Kor. 11:31)³⁷⁶. Ensimmäistä korinttilaiskirjettä lukemalla ei kuitenkaan voi olla varma, että korinttilaiset olisivat kieltäneet Kristuksen ruumiin todellisen läsnäolon leivässä. Vaikka korinttilaiset olisivatkin ymmärtäneet Herran aterian tältä osin oikein, hajaannus heidän keskuudessaan osoittaa, että he eivät hyväksyneet tai ymmärtäneet Herran aterian sisältöä ja tarkoitusta.³⁷⁷ Tätä taustaa vasten ei ole yllättävää, että Paavali käsitellessään ongelmia Herran aterian vietossa, korostaa Herran aterian yhteyspuolta ja sen vaikutuksia.

Herran aterialle ei siis saa tuoda riitoja, vaan ne pitää sopia ennen syömistä ja juomista. Hyvä esimerkki tästä on varhainen kirkkoisä Justinos Marttyyri, joka ymmärsi Sven-Olav Backin mukaan, että ainoastaan sellainen saa osallistua Herran aterialle, joka on kastettu ja lisäksi ”uskoo opetuksemme todeksi” ja ”elää niin kuin Kristus on säätänyt”. Backin mukaan tämä tarkoittaa sitä, että joka uskossa ja elämässä noudattaa sitä, mitä Luukas kutsuu ”apostolien opetuksiksi” (Apt. 2:42) ja Paavali opetuksiksi, ”jonka ohjattavaksi teidät on uskottu” (Room. 6:17), saa osallistua Herran aterialle.³⁷⁸ Herran ateria on myös evankeliumin julistamista.³⁷⁹ Jos joku julistaa toista evankeliumia kuin Paavali, hän ”olkoon kirottu” (Gal. 1:8), joka ei rakasta Herraa ”olkoon kirottu” (1. Kor. 16:22), ja tällaisten yhteydestä pitää vetäytyä pois (Room. 16:17). Paavali kehottaa uskovia kirjeissään³⁸⁰ usein elämään koko elämänsä evankeliumin, siinä annetun kutsun, pyhyden tai jopa Kristuksen arvon mukaisesti.

³⁷⁶ ”Mutta jos me tutkisimme itseämme, ei meitä tuomittaisi” (εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα, 1. Kor. 11:31).

³⁷⁷ Admission to the Lord’s Supper 1999, 15; nootti 24.

³⁷⁸ Back 2012, ”Välähdyksiä”. Justinos Marttyyri kirjoittaa ennen ohjeistustaan Herran aterialle osallistumisesta Herran ateriasta näin: ”Me kutsumme tätä ravintoa eukaristiaksi. Siitä pääsee osalliseksi vain se, joka uskoo opetuksemme tosiksi ja joka on kasteessa pesty syntien anteeksiantamiseksi ja uudestisyntymistä varten ja joka elää siten kuin Kristus on säätänyt. Me emme näet ota tätä ravintoa vastaan tavallisena leipänä ja tavallisena juomana. Meidän pelastajamme Jeesus Kristus nimittäin tuli lihaksi Jumalan Sanan kautta ja hän oli lihasta ja verestä meidän pelastuksemme vuoksi. Juuri samalla tavalla – näin meille on opetettu – hänen kiitosrukouksen sanoin siunaamansa ravinto, josta meidän veremme ja lihamme saavat muuttumisen kautta ravintonsa, on tämän lihaksi tulleen Jeesuksen liha ja veri.” Justinos Marttyyri. Ensimmäinen apologia. 66, 1–2. Käännös Myllykoski & Lehtipuu 2008, 99.

³⁷⁹ Das pohtii tähän liittyen jakeesta 1. Kor. 11:19: ”Täytyyhän teidän keskuudessanne olla puolueita-kin, että kävisi ilmi, ketkä teistä kestävät koetuksen” (1. Kor. 11:19). Paavali ei tarkenna mitä nämä ”välttämättömät” puolueet voisivat olla. Tällainen on yllättävä edellytys jaksossa, joka korostaa uskovien ykseyttä Herran ateriasa. Kun ajattelee kyseessä olevaa jaksoa (1. Kor. 11:17–34) kokonaisuutena, hajaannus rikkaiden ja köyhien välillä ei ole se, joka todennäköisesti on Paavalilla mielessään hänen puhuessaan ”välttämättömistä” puolueista. Ainoa hajaannus, jonka Paavali koskaan katsoo välttämättömäksi, liittyy poikkeamisiin evankeliumista ja apostolisesta opetuksesta (Room. 16:17; Gal. 1:6–9; 4:30; 5:9; 2. Kor. 11:13–15). Das 1998, 206.

³⁸⁰ Ks. esim. Room. 16:1; Gal. 5:13–25; Ef. 4:1; Fil. 1:27.

Tässä valossa erityisen tuomittavaa on Herran aterian viettäminen ”arvottomasti” (ἀναξίως). Tämä tarkoittaa aterioimista aterian pyhyyden, toisten aterialle osallistuvien ja itsensä Kristuksen arvon vastaisesti. Se, mikä pitää paikkansa koko elämän suhteen, koskee erityisesti elämän keskusta, Herran ateriaa. Herran ateriaa ei saa viettää ”arvottomasti”, loukaten sen pyhyyttä. Se, joka syö Herran aterian ”arvollisesti”, myöntää sen ylläpitävän ja uudistavan ykseyttä muiden Herran aterian jakavien kanssa ja on valmis tekemään kaiken tarpeellisen poistaakseen riidat ja hajaannukset tästä yhteydestä.³⁸¹ Riitojen ja hajaannuksien poistaminen Herran aterian yhteydestä voi johtaa myös kysymykseen ehtoollisyhteyden katkaisemisesta.

³⁸¹ Admission to the Lord’s Supper 1999, 20.

Johtopäätökset

Tässä tutkimuksessa on tutkittu jakeen 1. Kor. 11:29 tulkintaa kontekstissaan. Paavalin sanat, etenkin ilmaus $\mu\eta\ \delta\iota\alpha\kappa\rho\acute{\iota}\nu\omega\nu\ \tau\acute{o}\ \sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$, ovat aiheuttaneet vuosien mittaan paljon keskustelua sekä tutkijoiden että kristillisten kirkkojen keskuudessa. Paavalin ilmauksen selitysyrietykset voidaan tiivistää kolmeen päätulkintavaihtoehtoon: (1) Paavalin sanat ($\mu\eta\ \delta\iota\alpha\kappa\rho\acute{\iota}\nu\omega\nu\ \tau\acute{o}\ \sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$) tarkoittavat erottamista Herran aterialla leivässä olevan todellisen Kristuksen ruumiin (viinissä olevan veren) ja tavallisen ruuan välillä. (2) Paavalin sanat viittaavat tavallisen kokoontumisen ja Herran aterialle kokoontumisen, eli Kristuksen uskovista koostuvan seurakuntaruumiin yhteen kokoontumisen, erottamiseen. Korinttilaisten siis tuli erottaa seurakuntaruumis muista kokoontumisista. Ja (3) korinttilaiset eivät tunnistaneet Herran ruumista, joka kuvaa hänen kuolemaansa, kun he syövät. Eli ”ruumis” tarkoittaa vertauskuvaa Kristuksen kuolemasta uskovien puolesta.

Koska tutkimuksessa on yleisesti jätetty liian vähälle huomiolle kontekstin ja välittömässä kontekstissa sijaitsevien konjunktioiden ($\acute{\omega}\sigma\tau\epsilon, \delta\grave{\epsilon}\ \text{ja}\ \gamma\acute{\alpha}\rho$) huomioiminen tulkittaessa jaetta 1. Kor. 11:29, keskityin tässä tutkimuksessa näiden seikkojen tutkimiseen. Lisäksi kohdistin erityistä huomiota jakeen välittömässä kontekstissa sijaitsevien monitulkintaisten sanojen ($\delta\iota\alpha\kappa\rho\acute{\iota}\nu\omega, \acute{\epsilon}\nu\omicron\chi\omicron\varsigma$ ja $\acute{\alpha}\nu\alpha\xi\iota\omega\varsigma$) tulkintaan, ja Paavalin kirjeiden käsikirjoitusten kopioisijoiden mahdollisesti tekemien lisäysten kertomaan tulkintaan jakeesta 1. Kor. 11:29.

Kaikissa päätulkintavaihtoehtoisissa on lausuttu jotain olennaista jakeen 1. Kor. 11:29 tulkinnan kannalta. Kolmas tulkintamalli tuo esille sanoman Herran aterialta Herran Jeesuksen kuoleman julistamisena aina paruuksiaan asti, toinen tulkintamalli korostaa uskovien keskinäistä yhteyttä Herran aterialla, ja ensimmäinen tulkintamalli tuo esiin Herran aterian olennaisen piirteen, eli osallisuuden Kristuksen ruumiiseen ja vereen. Olennaisinta jakeen 1. Kor. 11:29 tulkinnassa on substantiivin $\tau\acute{o}\ \sigma\tilde{\omega}\mu\alpha$ merkitys, koska sen merkityksen erilaisista tulkinnoista seuraavat erimielisyydet jakeen tulkinnassa. Ilmaisun merkitys on kuitenkin selvä, kun sen taustalla olevaa jaetta 1. Kor. 11:27 luetaan jakeiden 1. Kor. 11:25 ja 1. Kor. 10:16–17 valossa. Suurin osa tutkijoista on kuitenkin niin sidoksissa omaan tulkintamalliinsa, että he eivät pysty näkemään

Paavalin opetuksen kokonaisuutta tässä kohdassa. Paavali opettaa ensimmäisen tulkintamallin mukaisesti, että Kristuksen todellinen ruumis on leivässä ja vastaavasti veri viinissä, ja niihin päästään osalliseksi Herran ateriasa. Paavali kuitenkin opettaa myös uskovien keskinäistä yhteyttä toistensa kanssa. Paras tapa tulkita jaetta 1. Kor. 11:29 kontekstissaan on tehdä tulkintamalleista 1 ja 2 yhdistelmä, painottuen kuitenkin ensimmäisen tulkintamallin puolelle. Ensimmäinen tulkintamalli painottuu, koska Herran aterialla leivässä saadaan osallisuus Kristuksen ruumiiseen (vertikaalinen yhteys). Tämän osallisuuden kautta saadaan yhteys Kristuksen seurakuntaruumiiseen, eli toisiin uskoviin (horisontaalinen yhteys). Paavalin logiikan mukaan, kun tämän objektiivisen todellisuuden tunnustaa, seuraa siitä myös uskovien keskinäinen rakkaus Herran aterialla.

Tätä tulkintamallia 4, eli tulkintamallien 1 ja 2 yhdistelmää tukevat konjunktoiden ὡστε, δὲ ja γὰρ muodostama oma retorinen rakenteensa jakeissa 1. Kor. 11:27–29 ja siihen liittyvät jakeet 30–32. Tulkinnan kanssa yhtäpitäviä ovat myös monitulkintaisien sanojen διακρίνω, ἔνοχος ja ἀναξίως merkitykset, ja käsikirjoituksiin tehdyt lisäykset kertovat omalta osaltaan Paavalin ensimmäisten lukijoiden ymmärtäneen jakeen samankaltaisesti. Lisäksi jakeen 1. Kor. 10:17 muodostama poikkeama Paavalin ajatuksenjuoksusta ennakoidakseen tulevaa argumenttiaan luvussa 1. Kor. 11, on osoitus tämän tulkinnan oikeellisuudesta. Paavali siis käsittelee kahta ongelmaa jakeissa 1. Kor. 10:17; 11:17–34, jotka kuitenkin muodostavat yhden kokonaisuuden. Tämän takia hänellä on vain yksi ratkaisu kumpaakin ongelmaan, Herran aterian oikea ymmärtäminen.

Kysyin johdantoluvussa, miksi eräät kirkot rajoittavat Herran aterialle pääsyä ja voisiko jakeen 1. Kor. 11:29 tulkinnalla kontekstissaan olla sanottavaa keskusteluun nk. ehtoollisyhteydestä. Tutkimuksen tulos on, että jakeiden 1. Kor. 10:17; 1. Kor. 11:17–34 tutkimuksella on sanottavaa keskusteluun ehtoollisyhteydestä. Eksegetiikka tarjoaa pohjan, jolta hermeneutiikka voi luontevasti jatkaa. Pelkästään hermeneutiikkaan ei kuitenkaan tarvitse turvautua, vaan eksegetiikkakin antaa jo selviä rajoja ehtoollisyhteydelle. Tutkimus tekee myös ymmärrettävämmäksi sitä, miksi eräät kirkot rajoittavat Herran aterialle pääsyä. Paavalin mukaan riidat eivät kuulu Herran aterian

vieton yhteyteen. Näyttäisi siltä, että on perusteltua katsoa Paavalin ajatelleen riidoilla laajempaa kokonaisuutta kuin pelkästään vähempiosaisten sortamista tai keltovotonta Herran aterian nauttimista.

Tämän tutkimuksen valossa Suomen evankelisluterilaisen kirkon piispainkokouksen ja sen asettaman työryhmänkin olisi suositeltavaa harkita uudestaan myös Raamatun huomioon ottamista miettiessään kirkon ehtoollisyhteyden laajentamista.

Lähteet ja kirjallisuus

Lähteet

Novum Testamentum Graece

- Novum Testamentum Graece post Eberhard et Erwin Nestle editione vicesima septima revisa communiter ediderunt Kurt Aland et al. 28. revidierte Aufl. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft 2012.

Apuneuvot

Aejmelaeus, Lars

- 2003 Uuden testamentin kreikan kielioppi. Helsinki: Kirjapaja.

Bauer, Walter & Aland, Barbara & Aland, Kurt

- 1988 Griechisch-deutsches Wörterbuch. Zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur. 6. völlig neu bearbeitete Auflage. Berlin: Walter de Gruyter. (BAA)

Bauer, Walter & Arndt, William F. & Gingrich, F. Wilbur & Danker, Fredrick

- 1979 A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature. Chicago: University of Chicago Press. (BAGD)

Blass, Friedrich & Debrunner, Albert & Funk, Robert

- 1961 A Greek Grammar of the New Testament and Other Early Christian Literature. Chicago: University of Chicago Press. (BDF)

Blass, Friedrich & Debrunner, Albert & Rehkopf Friedrich

- 2001 Grammatik des neutestamentlichen Griechisch. 18. Auflage. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht. (BDR)

Computer Concordance

- 1985 Computer Concordance to the Novum Testamentum Graece of Nestle-Aland. 2. ed. Berlin: Walter de Gruyter.

Greenlee, J. Harold

- 2012 A Concise Exegetical Grammar of New Testament Greek. Wilmore: First Fruits Press.

Grimm C. & Thayer Joseph H

- 1889 A Greek-English Lexicon of the New Testament. Translated Revised and Enlarged by Joseph Henry Thayer. New York: American Book Company. (Grimm)

Gyllenberg, Rafael

1967 Uuden testamentin kreikkalais-suomalainen sanakirja. 2. painos. Helsinki: Otava.

Hedberg, Juuso

1890 Uuden testamentin kreikkalais-suomalainen sanakirja. Jyväskylä: Gummerus.

Lampe, G. W. H

1987 A Patristic Greek Lexicon. Oxford: Clarendon Press.

Liddell, H.G. & Scott, R

1996 Greek-English Lexicon with a Revised Supplement. Revised and Augmented by Henry Stuart Jones with Roderick McKenzie and many scholars. Oxford: Clarendon Press. (LSJ)

Liljeqvist, Matti

2011 Uuden testamentin sanakirja kreikka–suomi. Helsinki: Finn Lectura.

Louw, Johannes P. & Nida, Eugene A

1993 Greek-English Lexicon of the New Testament based on semantic domains. Vol. 1. Ed. Rondal B. Smith and Part-time ed. Karen A. Munson. Cape Town: Bible Society of South Africa.

Moulton, James Hope

1908 A Grammar of New Testament Greek. Third Edition with Corrections and Additions. Edinburgh: T. & T. Clark.

Montanari, Franco

2015 The Brill Dictionary of Ancient Greek. Editors of the English Edition Madelene Goh & Chad Schroeder. Under the auspices of the Center for Hellenic Studies Harvard University. Leiden: Brill.

Robertson, A.T

1934 A Grammar of the Greek New Testament in the Light of Historical Research. Nashville: Broadman.

Rogers Jr., Cleon L. & Rogers III, Cleon L

1998 The New Linguistic and Exegetical Key to the Greek New Testament. Grand Rapids: Zondervan.

Silva, Moisés

2014 New International Dictionary of New Testament Theology and Exegesis. 5 vols. Grand Rapids: Zondervan.

Teinonen, Seppo A

1999 Teologian sanakirja. 2. korjattu painos. Helsinki: Kirjapaja.

Vine, William Edwy

- Entry for 'Differ, Differing, Different, Difference'. Vine's Expository Dictionary of NT Words. <https://www.studylight.org/dictionaries/ved/d/discern-discerner-discernment.html>. Viitattu 15.4.2017.

Wallace, Daniel B

- 1996 Greek Grammar Beyond the Basics. Grand Rapids: Zondervan.

Kirjallisuus

Back, Sven-Olav

- 2012 Varhaiskirkollinen liturgia. Välähdyksiä Justinos Marttyyriilta. Gladiolus. Toim. Erkki Koskenniemi. <https://www.sley.fi/gladiolus/2012/varhaiskirkollinen-liturgia-valahdyksia-justinos-marttyyriilta>. Katsottu 30.12.2015. (Välähdyksiä)

Barrett, Charles Kingsley

- 1968 A Commentary on the First Epistle to the Corinthians. Black New Testament Commentary. London: Black.

Brown, Raymond E

- 1966 The Gospel According to John I-XII. A New Translation with Introduction and Commentary. The Anchor Bible vol 29. General Editors William Foxwell Albright & David Noel Freedman. New York: Doubleday.
- 1997 An Introduction to the New Testament. The Anchor Bible Reference Library. New York: Doubleday.

Büchsel, Friedrich

- 1964–74 Διακρίνω. – Theological Dictionary of the New Testament. Vol. 3. Ed. G. Kittel & G. Friedrich. Trans. & Ed. by G. Bromiley. Nine vols. Grand Rapids: Eerdmans.

Carson, D. A. & Moo, D. J. & Morris, L

- 1992 An Introduction to the New Testament. Grand Rapids: Zondervan.

Chemnitz, Martin

- 1979 The Lord's Supper. Trans. by J.A.O. Preus. St. Louis: Concordia Publishing House.

Ciampa, Roy E. & Rosner Brian S

- 2010 The First Letter to the Corinthians. Edited by Don A. Carson. The Pillar New Testament Commentary. Grand Rapids: Eerdmans.

Collins, Raymond F

2006 First Corinthians. Edited by Daniel J. Harrington. Sacra Pagina. Collegeville: Liturgical Press.

Conzelmann, Hans

1975 1 Corinthians. Trans. by James W. Leich. Hermeneia. Philadelphia: Fortress Press.

Coppelt, Leonhard

1964–74 *τραπέζα*. – Theological Dictionary of the New Testament. Vol. 8. Ed. G. Kittel & G. Friedrich. Trans. & Ed. by G. Bromiley. Nine vols. Grand Rapids: Eerdmans.

Das, A. Andrew

1998 1 Corinthians 11:17–34 Revisited. – Concordia Theological Quarterly Vol.62. Fort Wayne: CTSFW.

Dunn, James D.G

1996 The Acts of the Apostles. Peterborough: Epworth Press.

Elert, Werner

2013 Ehtoollinen ja kirkollinen yhteys varhaiskirkossa. Suom. Hannu Lehtonen. Helsinki: Concordia.

Fee, Gordon

2014 The First Epistle to the Corinthians. NICNT. Revised edition. Grand Rapids: Eerdmans.

Fitzmyer, Joseph A

1998 The Acts of the Apostles. A New Translation with Introduction and Commentary. The Anchor Bible. New York: Doubleday.

2007 First Corinthians. A New Translation with Introduction and Commentary. The Anchor Yale Bible. New Haven: Yale University Press.

Foerster, Werner

1964–74 *ἀναξίως*. – Theological Dictionary of the New Testament. Vol. 1. Ed. G. Kittel & G. Friedrich. Trans. & Ed. by G. Bromiley. Nine vols. Grand Rapids: Eerdmans.

Gaventa Roberts, Beverly

1983 “You Proclaim the Lord’s Death”. 1 Corinthians 11:26 and Paul’s Understanding of Worship. – Review and Expositor 80. Louisville: Southern Baptist’s Theological Seminary.

Gibbs, Jeffrey A

1995 An Exegetical Case for Close(d) Communion: 1 Corinthians 10:14–22; 11:17–34. – Concordia Journal 21. Saint Louis: CSL.

Grundmann, Walter

1964–74 Δοκιμαζέτω. – Theological Dictionary of the New Testament. Vol. 2. Ed. G. Kittel & G. Friedrich. Trans. & Ed. by G. Bromiley. Nine vols. Grand Rapids: Eerdmans.

Hanse, Herman

1964–74 ἔνοχος. – Theological Dictionary of the New Testament. Vol. 2. Ed. G. Kittel & G. Friedrich. Trans. & Ed. by G. Bromiley. Nine vols. Grand Rapids: Eerdmans.

Hauck, Friedrich

1964–74 κοινός κτλ – Theological Dictionary of the New Testament. Vol. 3. Ed. G. Kittel & G. Friedrich. Trans. & Ed. by G. Bromiley. Nine vols. Grand Rapids: Eerdmans.

Hawthorne, Gerald F. & Martin Ralph P

2004 Philippians. Word Biblical Commentary. Vol. 43. General Editor Bruce M. Metzger. Revised and Expanded by Ralph P. Martin. Dallas: Word.

Hillyer, Norman

1970 The New Bible Commentary Revised. Edited by Donald Guthrie & J. A. Motyer. London: Inter-Varsity Press.

Hofius, Otfried

1993 The Lord's Supper and the Lord's Supper tradition. Reflections on 1 Cor 11:23b–25. – One Loaf, One Cup. Ecumenical Studies of 1 Cor 11 and Other Eucharistic Texts. Ed. B. Myer. Macon: Mercer University Press.

Holladay, Carl R

2016 Acts. A Commentary. The New Testament Library. Louisville: John Knox Press.

Hoerber, Robert G

1991 Studies in the New Testament. Cleveland: Biblion.

Jeremias, Joachim

1966 The Eucharistic Words of Jesus. Trans. by Norman Perrin. London: SCM Press.

Kaila, Erkki

1931 Korinttolaiskirjeet. Helsinki: Otava.

Kistemaker, Simon J

1993 Exposition of the First Epistle to the Corinthians. New Testament Commentary. Grand Rapids: Baker.

Kiviranta, Simo

1996 Eukaristia uskovien yhteyden ilmentäjänä. – Jumalan kansan tie. Simo Kivirannan 60-vuotisjuhlakirja. Toim. Reijo Arkkila et al. Helsinki: SLEY-kirjat.

Koskenniemi, Heikki

1989 Apostoliset isät. Suom. Heikki Koskenniemi. Suomen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 163. Helsinki: Suomen teologinen kirjallisuusseura.

Koskenniemi, Erkki

– Vedenjakajalla - naispappeuden eksegeettinen argumentointi. <http://raamattuluennot.sley.fi/raamattuluentoja-eri-aiheista/vedenjakajalla-naispappeuden-eksegeettinen-argumentointi>. Viitattu 3.11.2016.

Kuula, Kari

2007 Eksegeetiikasta hermeneutiikkaan. – Homoseksualisuus Raamatussa ja kirkon opetuksessa. Toim. Antti Saarelma. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 101. Jyväskylä: Kirkon tutkimuskeskus.

Laato, Anni-Maria

2016 Teesejä kirkosta. Uskonpuhdistuksen sanoma tänään. Kauniainen: Perussanoma.

Lenski, Richard C. H

1961 The Interpretation of St. John's Gospel. Minneapolis: Augsburg Publishing House (julkaistu ensimmäistä kertaa vuonna 1943).

1998 The Interpretation of St. Paul's First and Second Epistles to the Corinthians. Commentary on the New Testament. United States of America: Hendrickson Publishers (aluperin julkaissut Augsburg Publishing House vuonna 1937).

Lietzmann, Hans

1979 Mass and Lord's Supper. A Study in the History of the Liturgy. Trans. D. H. G. Reeve. Leiden: Brill.

Lockwood, Gregory

2000 1 Corinthians. Concordia Commentary. Saint Louis: Concordia Publishing House.

Longenecker, Richard N

1990 Galatians. Word Biblical Commentary. Vol. 41. General Editor Bruce M. Metzger. Dallas: Word.

Marshall, I. Howard

1981 Last Supper and Lord's Supper. Grand Rapids: Eerdmans.

McGrath, Alister E

2012 Kristillisen uskon perusteet. Johdatus teologiaan. Viides laitos. Suom. Satu Kantola. Theologica academica. Helsinki: Kirjapaja.

Metzger, Bruce A

1994 A Textual Commentary on the New Testament. 2.ed. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft.

Moffatt, James

1938 The First Epistle of Paul to the Corinthians. The Moffatt New Testament Commentary. London: Hodder and Stoughton Limited.

Moloney, Francis J

1998 The Gospel of John. Edited by Daniel J. Harrington. Sacra Pagina. Collegeville: Liturgical Press.

Morris, Leon

1987 1 Corinthians. Tyndale New Testament Commentaries. Revised Edition. Grand Rapids. Eerdmans.

Murphy-O'Connor, Jerome

1998 1 Corinthians. Doubleday Bible Commentaries. New York: Doubleday.

2009 Keys to First Corinthians. Revisiting the Major Issues. Oxford: Oxford University Press.

Myllykoski, Matti & Lehtipuu, Outi

2008 Justinos Marttyyri. Apologiat & Dialogi Tryfonin kanssa. Suom. Matti Myllykoski & Outi Lehtipuu. Toim. Matti Myllykoski. Helsinki: Gaudeamus.

Nikolainen, Aimo T

1986 Paavalin korinttolaiskirjeet. Avaa Uusi testamenttisi 7. Helsinki: Kirjapaja.

Orr, William F. & Walther, James A

1976 1 Corinthians. The Anchor Bible. New York: Doubleday.

Pelikan, Jaroslav

1971 The Emergence of the Catholic Tradition (100–600). The Christian Tradition a History of the Development of Doctrine. Vol. 1. Chicago: University of Chicago Press.

Pervo, Richard I

2009 Acts. Hermeneia. Minneapolis: Fortress Press.

Robertson, Archibald & Plummer, Alfred

1914 A Critical and Exegetical Commentary of the First Epistle of St Paul to the Corinthians. The International Critical Commentary. Second edition. Edinburgh: T. & T. Clark.

Sasse, Hermann

2011 Tämä on minun ruumiini. Lutherin taistelu ehtoollisen reaali-presenssin puolesta. Suom. Jarmo Heikkilä. Helsinki: Concordia.

Schrage, W

1991–2001 Der erste Brief and die Korinther. EKKNT 7/1–3. Neukirchen-Vluyn: Neukirchen Verlag.

Schweizer, Eduard

1964–74 σῶμα κτλ. – Theological Dictionary of the New Testament. Vol. 7. Ed. G. Kittel & G. Friedrich. Trans. & Ed. by G. Bromiley. Nine vols. Grand Rapids: Eerdmans.

Seppälä, Serafim

2003 Johannes Krysostomos II. Opetuspuheita Johanneksen evankeliumista. Suom. Serafim Seppälä. Valamon luostarin julkaisuja. Heinävesi: Valamon luostari.

Seeberg, R

1906 Aus Religion und Geschichte. Leipzig: A. Deichert.

Surburg, Mark

– Discerning the body: an exegetical examination of 1Co. 11:17–34. http://www.academia.edu/8858103/Discerning_the_body_an_exegetical_examination_of_1Co.11_17-34. Viitattu 8.11.2016.

Talbert, Charles

1989 Reading Corinthians. A Literary and Theological Commentary on 1 and 2 Corinthians. New York: Crossroad.

The Lutheran Church – Missouri Synod

1999 Admission to the Lord's Supper. Basics of Biblical and Confessional teaching. St. Louis: LCMS. (Admission to the Lord's Supper)

Thiselton, Anthony

2000 The First Epistle to the Corinthians. NIGTC. Grand Rapids: Eerdmans.

Thurén, Jukka

1984 Kirkko Kristuksen ruumina Uuden testamentin mukaan. – Teologinen Aikakauskirja. 90. vuosikerta. Toim. Eero Huovinen. Helsinki: Helsingin Yliopisto.

1992 Johanneksen evankeliumi. Helsinki: SLEY-kirjat.

- 1993 Galatalaiskirje. Filippiläiskirje. Helsinki: SLEY-kirjat.
- 1997 Luukkaan evankeliumi ja Apostolien teot. Helsinki: SLEY-kirjat.
- 2004 Roomalaiskirje. Helsinki: SLEY-Kirjat.
- 2008 Korinttilaiskirjeet, Tessalonikalaiskirjeet, Paimenkirjeet. Helsinki: Kustannus Oy Arkki.
- Weiss, J.
- 1910 Der erste Korintherbrief. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprech.
- Witherington, Ben III
- 1995 Conflict and Community in Corinth. A Socio-Rhetorical Commentary on 1 and 2 Corinthians. Grand Rapids: Eerdmans.
- Wolff, C
- 1996 Der erste Brief des Paulus an die Korinther. – THKNT 7. Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt.
- Zizioulas, John D
- 2001 Eucharist, Bishop, Church. The Unity of the Church in the Divine Eucharist and the Bishop During the First Three Centuries. Trans. by Elizabeth Theokritoff. Brookline: Holy Cross Orthodox Press.